

**NAČRT RAZVOJA
CENTRALNE TEHNIŠKE KNJIŽNICE
UNIVERZE V LJUBLJANI
V OBDOBJU 2014 – 2020**

Ljubljana, 2014

Priprava osnutka dokumenta:

Miro Pušnik, Erika Maver, Maja Vihar, Iztok Skulj, Tatjana Intihar, mag. Darja Vajs, Smilja Pejanovič, dr. Uroš Kunaver, Vesna Kalabič in Branko Čop.

Fotografija na naslovnici: Gašper Lešnik

Osnutek dokumenta so obravnavali ter predlagali dopolnila:

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in tehnologijo,
Univerza v Ljubljani,
Svet Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani,
Strokovni svet Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani,
Strokovni kolegij Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani,
Nacionalni svet za knjižnično dejavnost Republike Slovenije,
Študenti oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete
Univerze v Ljubljani,
Zainteresirana javnost v okviru javne obravnave

Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani, 2014

Kazalo

1 UVOD.....	8
1.1 Uvodne besede.....	8
1.2 Kratka predstavitev	10
2 IZHODIŠČA.....	11
2.1 Izjava o poslanstvu Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani	11
2.2 Vizija CTK-ja	11
3 ANALIZA OKOLJA IN STANJA	12
3.1 Analiza mednarodnega okolja.....	12
3.2 Analiza slovenskega okolja	15
3.2.1 Splošno	15
3.2.2 Raziskovalno okolje.....	18
3.2.3 Okolje visokega šolstva	19
3.2.4 Okolje Univerze v Ljubljani (UL).....	19
3.2.5 Značilnosti slovenskega knjižničarstva	20
3.2.6 Okolje uporabnikov.....	20
3.3 Značilnosti dosedanjega razvoja	23
3.4 Analiza trenutnega stanja CTK-ja.....	24
3.4.1 Zakonske in druge pravne podlage delovanja CTK.....	24
3.4.2 Organi CTK-ja	26
3.4.3 Dejavnost CTK-ja	27
3.4.4 Notranja organizacija CTK-ja.....	27
3.4.5 Prostor in oprema knjižnice	28
3.4.6 Kadri in kadrovska politika	29
• drugi razlogi	30
3.4.7 Knjižnični fond CTK-ja	30
3.4.8 Uporaba virov in storitev CTK-ja.....	30
3.4.9 Vplivi knjižnice na okolje in mere ekonomičnosti poslovanja	31
3.4.10 Financiranje CTK-ja.....	36
4 KLJUČNE STRATEŠKE USMERITVE CTK-ja V PROGRAMSKEM OBDOBJU 2014 – 2020	37
4.1 Ključna strateška usmeritev 1: CTK bo največja slovenska knjižnica za področje tehnike.....	37

4.2 Ključna strateška usmeritev 2: CTK bo opravljal nekatere dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani.....	37
4.3 Ključna strateška usmeritev 3: CTK bo del sistema raziskovalne infrastrukture v Sloveniji	38
4.4 Ključna strateška usmeritev 4: CTK bo s svojim delovanjem zastopal širok družbeni interes.....	38
5 DOLGOROČNI CILJI IN UKREPI ZA DOSEGO	38
5.1 Dolgoročni cilj 1: Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike.....	38
5.1.1 Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike – opis	38
5.1.2 Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti ..	41
5.1.3 Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg cilja.....	42
5.2 Dolgoročni cilj 2: Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom.....	43
5.2.1 Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom – opis	43
5.2.2 Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	44
5.2.3 Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki za doseg cilja	45
5.3 Dolgoročni cilj 3: Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev.....	48
5.3.1 Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev – opis.....	48
5.3.2 Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	50
5.3.3 Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki za doseg cilja	53
5.4 Dolgoročni cilj 4: Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani.....	55
5.4.1 Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani – opis	55
5.4.2 Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	56
5.4.3 Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki za doseg cilja	56
5.5 Dolgoročni cilj 5: Trajna rešitev prostorske problematike.....	58

5.5.1 Trajna rešitev prostorske problematike CTK - opis	58
5.5.2 Trajna rešitev prostorske problematike – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	59
5.5.3 Trajna rešitev prostorske problematike – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg cilja.....	60
5.6 Dolgoročni cilj 6: Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov	62
5.6.1 Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov – opis	62
5.6.2 Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	62
5.6.3 Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg cilja	63
5.7 Dolgoročni cilj 7: Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu.....	64
5.7.1 Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu – opis.....	64
5.7.2 Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	65
5.7.3 Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg cilja	65
5.8 Strategija IT-podpore v obdobju 2014 – 2020	66
5.8.1 Strategija IT-podpore 2014 – 2020 – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	66
5.8.2 Strategija IT-podpore 2014 – 2020 – posamezni ukrepi in naloge	67
5.9 Kadrovska politika v obdobju 2014 – 2020.....	68
5.9.1 Kadrovska politika v obdobju 2014 – 2020 – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	68
5.9.2 Kadrovska politika v obdobju 2014 – 2020 – posamezni ukrepi in naloge.....	69
5.10 Financiranje v obdobju 2014 – 2020	69
5.10.1 Financiranje v obdobju 2014 – 2020 – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti	69
5.10.2 Financiranje v obdobju 2014 – 2020 – posamezni ukrepi in naloge	71
6 REGISTER TVEGANJ.....	72
7 UPORABLJENA LITERATURA	74

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Povprečna cena naročnin znanstvenih revij po področjih v letu 2012 (vir: Bosch, Henderson, 2012)	13
Preglednica 2: Knjižnična zbirka CTK-ja (brez Nemške knjižnice) v letih 2012 in 2013	30
Preglednica 3: Najpomembnejši kvantitativni podatki o delovanju CTK v letu 2013 v primerjavi z letom 2012	31
Preglednica 4: Groba celotna struktura izdatkov V CTK-ju v letih 2008 – 2013 po poslovnem dogodku	32
Preglednica 5: Pridobljena sredstva treh slovenskih univerz na enoto vloženih sredstev v mednarodno znanstveno literaturo v obdobju 2010 do 2013	34
Preglednica 6: Realizacija za leto 2013 po načelu denarnega toka v EUR	36
Preglednica 7: Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti	43
Preglednica 8: Uporaba storitev konzorcijev CTK-ja v obdobju 2006 - 2013	44
Preglednica 9: Upravljanje nabavnih konzorcijev mednarodne znanstvene literature; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki	47
Preglednica 10: Upravljanje nabavnih konzorcijev mednarodne znanstvene literature; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti	55
Preglednica 11: Zagotavljanje funkcije univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti	57
Preglednica 12: Trajna rešitev prostorske problematike; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti	61
Preglednica 13: Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti	64
Preglednica 14: Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti	66
Preglednica 15: Sredstva, namenjena za nabavo opreme v CTK-ju v obdobju 2008 do 2013	66
Preglednica 16: Seznam računalniške opreme v CTK-ju v 2012	67
Preglednica 17: Struktura financiranja CTK-ja v obdobju 2008 - 2013	70

Kazalo slik

Slika 1: Struktura izdatkov CTK-ja v obdobju 2008 – 2013 po poslovnem dogodku	32
Slika 2: Gibanje indeks IL/IO v CTK-ju od leta 2008 do leta 2012	33
Slika 3: Publikacije in publikacije slovenskih raziskovalcev v obdobju 1997 - 2013 (vir: Naši v WoS in Scopus, 2013)	35
Slika 4: Izdatki CTK-ja na aktivnega uporabnika – po denarnem toku.....	36
Slika 5: Izposoja monografskih publikacij iz prostega pristopa glede na fakultete, s katerih so v letu 2013 prišli uporabniki.....	40
Slika 6: Izposoja monografskih publikacij iz prostega pristopa v letu 2013 po strokovnih področjih	40
Slika 7: Uporaba posameznih tipov informacijskih virov CTK-ja v obdobju 2006 - 2013.....	41
Slika 8: Izposoja tiskanega gradiva in uporaba elektronskih informacijskih virov CTK-ja v obdobju 2006-2013	50
Slika 9: Skupno število obiskovalcev v nočnem času.....	50
Slika 10: Struktura informacijskih storitev v CTK-ju v obdobju 2011 - 2013.....	51
Slika 11: Število realiziranih in vseh zahtevkov na Oddelku za medknjižnično izposajo in posredovanje dokumentov CTK-ja v obdobju 2007 - 2013.....	52
Slika 12: Zmanjševanje števila zaposlenih v CTK-ju od leta 1996 do leta 2012	68
Slika 13: Struktura financiranja CTK-ja v obdobju 2008 do 2013	71

1 UVOD

1.1 Uvodne besede

Sedemnajstega novembra 1949 je tedanji rektor Tehniške visoke šole v Ljubljani univ. prof. Alojzij Horvat v osrednjem govoru ob rojstvu Centralne tehniške knjižnice (v nadaljevanju CTK) med drugim dejal, da je *"...nastala nujna potreba urediti centralno tehniško knjižnico, kjer naj bi se vodila evidenca vseh tehniških knjig na teritoriju Slovenije. Treba je urediti dobavo knjig in revij tako, da bo od tega imel korist vsak, ki se za to zanima. Dalje je treba omogočiti inozemsko literaturo učnemu osebju in študentom, da bodo mogli iti z razvojem tehnike v svetu."* Ob koncu je prof. Horvat knjižnici na pot dejal: *"Naj bo začetek kot malo zrnce, jedro, iz katerega zraste veliko, mogočno drevo, katerega sad in plodove bo uživala širna domovina."*

Danes lahko ugotovimo, da so bile njegove besede preroške. V teh mislih se namreč zrcalijo vsi vidiki poslanstva sodobnega CTK-ja, to so zagotavljanje informacijskih in knjižničnih virov in storitev s področij tehnike in naravoslovja najširšemu krogu uporabnikov, podpora dodiplomskemu in podiplomskemu študiju študentov, pedagoškemu in raziskovalnemu delu visokošolskih učiteljev in raziskovalcev ter podpora zaposlenim v pridobitnih in nepridobitnih organizacijah ter vsem ostalim uporabnikom. Treba je posebej poudariti, da sta ustanovitev knjižnice močno podprla takratna politika kot tudi stroka. Ustanovitev knjižnice pred 65 leti je bila torej posledica spoznanja, da se bo treba za obnovo porušene domovine in razvoj nasloniti na lastne moči in znanje. Tudi v današnjem času hudih ekonomskih in družbenih pretresov se soočamo z izzivi, ko bo potrebno z lastnim delom in znanjem postaviti nove ekonomske in socialne temelje naše države in družbe.

V vseh obdobjih svojega delovanja se je knjižnica spoprijemala z novimi izzivi in svoje delo razvijala inovativno v najsodobnejšem smislu, četudi vseskozi v skromnih prostorskih razmerah. V središče svojega delovanja je postavila uporabnika. Z današnjega zornega kota ter ob tehnološkem razvoju, kateremu smo priča, je ta paradigma razumljiva. Če pa se postavimo le nekaj deset let nazaj, pa smo priča izjemnemu delu strokovnih delavcev CTK-ja, ki so tak pristop uresničevali brez komunikacijske podpore in tehnološke podpore, kot nam je na voljo danes.

CTK je s svojo dejavnostjo vseskozi povezoval in podpiral razvoj sistema univerzitetnih in specialnih knjižnic v Sloveniji. Takratna matična služba CTK-ja je postavljala temelje znanstvenega informacijskega sistema v Sloveniji, kot ga poznamo danes.

V šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja se je CTK začel intenzivno vključevati v mednarodne organizacije s področja znanstvenega in strokovnega informiranja. Še posebej pomembna je včlanitev CTK-ja v IATUL ter IFLA. Mednarodno povezovanje ni pomenilo le afirmacije v tujini, temveč tudi razvoj storitev medknjižnične izposoje in možnost posredovanja tujih znanstvenih dokumentov kot naslednji kakovostni korak v podpori raziskovalnemu, pedagoškemu in strokovnemu delu v Sloveniji.

Razvoj informacijsko dokumentacijske dejavnosti v sedemdesetih v CTK-ju je pomenil tudi prve korake na področju uvajanja elektronskih informacijskih virov. Spet je do izraza prišla inovativna naravnost knjižnice. S prvo bibliografsko podatkovno zbirko COMPENDEX na magnetnih trakovih je CTK leta 1975 kot prva knjižnica v tedanji Jugoslaviji začela avtomatizirano izvajati storitve na področju znanstvenega in strokovnega informiranja. V zagotavljanje informacijske infrastrukture za slovenske raziskovalce in strokovnjake je CTK z Osrednjim specializiranim informacijskim centrom za tehniko ter z vključevanjem v mednarodne mreže upravljanja informacijskih virov za tehniko intenzivno vpet tudi v današnjem času.

Poleg naštetega je CTK v zadnjih letih razvil še eno, za slovensko znanstveno in raziskovalno okolje praktično nepogrešljivo dejavnost, tj. zagotavljanje mednarodne znanstvene literature v obliki t. i. nabavnih konzorcijev. CTK upravlja konzorcije za nabavo najpomembnejših svetovnih elektronskih servisov znanstvenih revij. V konzorcije CTK je vključeno veliko število visokošolskih, raziskovalnih in drugih javnih organizacij, med drugim vse štiri slovenske univerze in najpomembnejši raziskovalni inštituti. Prav podpora skupnemu iskanju rešitev na področju zagotavljanja podpornih storitev za visokošolske in raziskovalne organizacije je tudi ena izmed temeljnih strateških usmeritev CTK-ja v prihodnosti.

Kot rdeča nit v delovanju CTK-ja se vleče problem dokončne rešitve prostorske problematike. Težko je oceniti, koliko obljub, koliko vpletenih politikov, arhitektov, svetovalcev, arheologov, etnologov in koliko projektov nove zgradbe je knjižnica doživela v teh šestdesetih letih. »Začasni prostori« na Trgu republike 3 ne ustrezajo standardom sodobnih visokošolskih knjižnic.

Danes je CTK sodobna visokošolska knjižnica. Vsa leta od ustanovitve naprej je bila tesno povezana z Univerzo v Ljubljani (v nadaljevanju UL), kjer ima osrednjo vlogo pri zagotavljanju knjižničnih virov in storitev s področij tehnike in naravoslovja za uporabnike z univerze. Pomembno vlogo ima tudi pri nabavi in zagotavljanju dostopa do elektronskih informacijskih virov, saj tehnično, organizacijsko kot tudi vsebinsko upravlja portal Digitalne knjižnice Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju DIKUL), ki vključuje najsodobnejše metode in tehnologije za pridobivanje podatkov v znanstvenem informiranju. S portalom ter z bogatim fondom elektronskih informacijskih virov se DIKUL lahko kosa z najboljšimi tovrstnimi digitalnimi knjižnicami po svetu. CTK ima pomembno vlogo tudi pri zagotavljanju ustreznega prostora za študij. Od leta 2012 naprej so čitalnice knjižnice odprte do polnoči, kar je pridobitev tako za študente kot za mesto Ljubljana. Glavno mesto je na tak način končno dobilo javno knjižnico, ki je odprta pozno v noč.

Kakšne naloge nas čakajo v prihodnosti? Ob tesni povezanosti z UL bo knjižnica še naprej uveljavljala svoj širši družbeni značaj in bo še naprej odprta in dostopna najširšemu krogu svojih uporabnikov. Poleg vseh nalog, ki jih je knjižnica že do sedaj izpolnjevala, bo potrebno še več moči usmeriti v nabavo in licenciranje informacijskih virov ter v vzpostavljanje sistemov za zagotavljanje dostopa do informacij. Prav tako se kot velik izziv kažejo tudi novi poslovni odnosi med raziskovalci, založbami in knjižnicami. Zagotavljanje pogojev za odprt dostop do publikacij slovenskih raziskovalcev v mednarodnih znanstvenih revijah ter do rezultatov raziskav je ena izmed pglavitnih nalog kot tudi priložnosti za uveljavitev v prihodnosti.

1.2 Kratka predstavitev

CTK je visokošolska knjižnica, ki pokriva vsebinska področja tehnike in nekatera področja naravoslovja. Knjižnica je za osnovne storitve na voljo najširšemu krogu uporabnikov. Za nekatere storitve se morajo uporabniki v knjižnico vpisati, za študente UL zadostuje študentska izkaznica, saj so vsi študenti UL tudi člani CTK-ja. Knjižnica je najdlje odprta javna knjižnica v Sloveniji (98 ur na teden). Ima 185 čitalniških sedežev. V pomoč pri uporabi klasičnih ali elektronskih virov je poleg osebja v prostem pristopu na voljo še šest informacijskih specialistov z različnih področij tehnike in naravoslovja. Z računalnikov v knjižnici je omogočen brezplačen dostop do interneta. Obiskovalci se lahko s svojimi prenosnimi računalniki vključijo v brezžično omrežje Eduroam, ki omogoča varen in preprost dostop do omrežja internet.

Pretežni del uporabnikov CTK-ja prihaja z UL. Storitve knjižnice večinoma uporabljajo na daljavo v spletnem okolju. Okoli 83% obiskovalcev knjižnice je študentov. Zaradi tehničnih razlogov knjižnica ne beleži števila uporabnikov po spletu, iz pogostnosti uporabe elektronskih virov ter zaradi širšega vsebinskega spektra elektronskih informacijskih virov pa sklepamo, da posegajo po elektronskih storitvah uporabniki z vseh ved in ne le s tehnike in naravoslovja. Zaradi enotne študentske knjižnične izkaznice, primerne lokacije in prijetnih študijskih prostorov je med obiskovalci tudi precej študentov z netehniških in nenaravoslovnih področij.

Uporaba elektronskih informacijskih virov in storitev, ki jih zagotavlja CTK, je že nekaj let večja od uporabe klasičnih virov in storitev v prostorih knjižnice. CTK koordinira konzorcijsko nabavo elektronskih informacijskih virov, pretežno servisov elektronskih revij in elektronskih knjig, za vse slovenske univerze in večino raziskovalnih inštitutov. Uporabniki manjših inštitucij, za katere je licenčna previsoka za včlanitev, lahko do elektronskih virov brezplačno dostopajo v prostorih CTK-ja. Zaradi enostavnosti uporabe elektronskih informacijskih virov smo v konzorcijih CTK-ja uvedli t. i. IP-avtentikacijo. Za večino spletnih storitev knjižnice je dovolj, da uporabniki uporabijo računalnike iz omrežja posameznih institucij, vključenih v konzorcije. Skupno število vseh vpogledov v celotna besedila e-revij in e-knjig, ki jih zagotavlja CTK, je bilo v letu 2013 več kot 1,3 milijona, od tega na UL več kot 800.000. Skupno število uporabe vseh elektronskih informacijskih virov v letu 2013 je bilo več kot 1,6 mio.

Zaradi dostopa do virov in storitev knjižnice v spletnem okolju izposoja tiskanega gradiva v knjižnici še vedno rahlo upada, število obiskov knjižnice pa že več let ostaja na enaki ravni. Tako smo tudi v letu 2013 beležili več kot 180.000 obiskov knjižnice, kar potrjuje našo tezo, da je med storitvami v prostorih knjižnice poleg izposoje gradiva zelo pomembna storitev tudi zagotavljanje kakovostnega prostora za študij. Izposoja tiskanega gradiva je v letu 2013 znašala nekaj manj kot 100.000 enot. V zadnjih letih beležimo ponoven porast nekaterih informacijskih storitev ob povečani zahtevnosti informacijskih poizvedb. Posredovanje in dobava dokumentov že vrsto let ostaja na enakem nivoju, je pa odvisna od obsega naročin na informacijske vire. V letu 2013 je CTK posredoval okoli 8.000 dokumentov.

Fond tiskanega gradiva CTK-ja obsega okoli 210.000 enot knjig, revij, standardov in drugega gradiva. Knjižnica je v zadnjih letih pridobivala nekaj manj kot 600 naslovov tiskanih revij in

okoli 2500 tiskanih knjig, nabava tiskanega gradiva pa se je v času restriktivnega financiranja zmanjšala.

Na kadrovskem področju je CTK v zadnjih petnajstih letih ob razširitvi svoje dejavnosti na področju konzorcijske nabave, informacijske dejavnosti, podaljšanega odpiralnega časa ipd. zmanjšal število zaposlenih za cca 30%. Trenutno je v CTK-ju zaposlenih 41 delavcev.

2 IZHODIŠČA

2.1 Izjava o poslanstvu Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani

CTK kot visokošolska knjižnica zagotavlja informacijske in knjižnične vire ter storitve:

- Študentom in zaposlenim na Univerzi v Ljubljani kot podporo pri izvajanju študijskih programov ter raziskovalnega dela.
- Uporabnikom drugih visokošolskih, raziskovalnih in ostalih pridobitnih ter nepridobitnih organizacij, strokovnjakom s področij tehnike in naravoslovja ter ostalim uporabnikom kot podporo izobraževanju, raziskovalnemu in strokovnemu delu.
- Zainteresiranim visokošolskim, raziskovalnim in drugim organizacijam kot podporo pedagoškemu, raziskovalnemu ter strokovnemu delu s sodelovanjem v programih zagotavljanja infrastrukture na področju visokega šolstva in raziskovalne dejavnosti v Republiki Sloveniji.

Knjižnica svoje dejavnosti izvaja kakovostno, strokovno in uporabnikom prijazno. Izvajanje dejavnosti temelji na sodobnih informacijskih in komunikacijskih tehnologijah, pri čemer se CTK nenehno povezuje z drugimi knjižnicami, knjižničnimi mrežami in informacijskimi sistemi.

2.2 Vizija CTK-ja

CTK bo odprta in inovativna univerzitetna knjižnica, ki bo s svojimi viri in storitvami zagotavljala dostop do domače in mednarodne učne, znanstvene in strokovne literature najširšemu krogu svojih uporabnikov, predvsem s področij tehnike in naravoslovja. Prilagajala se bo spremembam potreb uporabnikov, ki so posledica družbenih in tehnoloških sprememb na področju izobraževanja, znanstvenega komuniciranja in strokovnega dela.

V podporo pedagoškemu in raziskovalnemu delu v visokošolskih ustanovah in raziskovalnih zavodih bo knjižnica z uporabo sodobnih tehnologij omogočala enostavne, lahke, hitre in široke poti do znanja v obliki zagotavljanja dostopa do knjižničnih in informacijskih virov ter storitev v elektronskem okolju, kot tudi v svojih prostorih študentom in ostalim uporabnikom omogočala ustrezne pogoje za dostop do tiskanega gradiva, za študij in različne ostale aktivnosti.

CTK se bo povezoval z drugimi slovenskimi in tujimi knjižnicami, informacijskimi centri ter različnimi drugimi ponudniki znanstvenih in strokovnih informacijskih virov in storitev.

Na podlagi pogodbe o pridruženem članstvu se bo organizacijsko prilagajal potrebam Univerze v Ljubljani.

Skrbel bo za primerno strokovnost knjižničnega in informacijskega dela, za primerno kadrovsko zasedenost in sodobno tehnološko opremljenost.

Zasledoval bo razvoj knjižničarske in informacijske stroke in prevzemal nova spoznanja, ugotavljal želje in potrebe uporabnikov in stalno ocenjeval uspešnost in učinkovitost svojega dela.

CTK bo prizadevanja usmeril tudi v trajno in ustrezno rešitev prostorske problematike.

3 ANALIZA OKOLJA IN STANJA

3.1 Analiza mednarodnega okolja

Dinamika sprememb na področju knjižničarstva v zadnjih letih je velika. Na delovanje knjižnic sta v zadnjih štirih letih močno vplivali gospodarska in ekonomska kriza, ki v kombinaciji s sočasnimi dinamičnimi tehnološkimi spremembami na področju informacijskih in komunikacijskih tehnologij generirata številne družbene spremembe. Te spremembe vplivajo na delovanje sodobnih visokošolskih knjižnic (Bastos, Vidotti, Oddone, 2011).

Visokošolske knjižnice so se s spremembami pri svojem delovanju srečevale že v zadnjem desetletju pred gospodarsko krizo. Spremembe so bile predvsem v prehodu na poslovanje v spletnem okolju. V letih ekonomske krize so visokošolske kot tudi ostale knjižnice v stanju, ko morajo usklajevati zmanjševanje svojih proračunov s potrebami uporabnikov, ki pa so se v zadnjih letih v skladu s tehnološkimi spremembami močno spremenile. Prihajamo torej v položaj, ko bodo knjižnice morale iznajti novo poslovno formulo, kako ob zmanjšanjem financiranju zadostiti velike apetite uporabnikov (Jubb, 2010).

Raziskava *The Economic Downturn And Libraries* (Rowlands, Nicholas, 2010) proučuje pričakovanja javnih knjižnic po svetu glede sprememb proračunov ter možne odgovore za zagotavljanje čim večjega obsega virov in storitev za uporabnike v skladu z omejenimi finančnimi možnostmi. Visokošolske knjižnice največje zmanjšanje proračunov pričakujejo pri nabavi informacijskih virov, ki v tovrstnih knjižnicah predstavljajo največji izdatek v strukturi celotnih izdatkov. Zmanjšanje izdatkov pri nabavi informacijskih virov predstavlja 82% delež od celotnega zmanjšanja izdatkov. Možna so tudi manjša zmanjšanja izdatkov v vseh ostalih postavkah proračunov (osebje, storitve, infrastruktura). Zmanjšanje izdatkov za osebje predstavlja 7% delež od celotnega zmanjšanja izdatkov, zmanjšanje ostalih izdatkov pa 11% delež od celotnega zmanjšanja izdatkov.

Pri nabavi in zagotavljanju dostopa do informacijskih virov v znanstvenih knjižnicah predstavlja največji delež v strukturi izdatkov za nabavo izdatek za nabavo znanstvenih revij. Sorazmerno z višino izdatka tudi uporaba znanstvenih revij predstavlja največji delež od celotne uporabe vseh informacijskih virov. Uporaba znanstvenih revij v CTK-ju predstavlja več kot 60% uporabe vseh informacijskih virov. Pričakovanja so, da bodo sistemi za vrednotenje znanstvenega dela tudi v prihodnosti v dobršni meri temeljili na klasičnih metodah znanstvenega komuniciranja ter bibliometričnih kazalnikih. To pomeni, da bo navkljub spremembam poslovnih modelov na področju dostopa do mednarodne znanstvene literature še vedno prevladovala paradigma citiranosti, vplivnosti revij skozi različne, na citiranosti temelječe, kazalnike vplivnosti (Web of Science Impact Factor IF, Scopus

Scientific Journals Ranking SJR ipd.). Pričakujemo, da se bodo cene mednarodne znanstvene literature še vnaprej povečevale v skladu z dosedanjimi trendi, ki na letni ravni predstavljajo povečanje za 3% do 5%. (Bosch, Henderson, 2012).

PODROČJE	CENA (\$)	PODROČJE	CENA (\$)
KEMIJA	3.890	PSIHOLOGIJA	795
FIZIKA	3.185	DRUŽBENE VEDE	775
BIOLOGIJA	2.070	EKONOMIJA	733
INŽENIRING	2.009	SOCIOLOGIJA	713
ASTRONOMIJA	1.877	IZOBRAŽEVANJE	708
ZOOLOGIJA	1.842	POLITOLOGIJA	619
BOTANIKA	1.760	ANTROPOLOGIJA	570
ZDRAVSTVENE VEDE	1.593	PRAVO	565
GEOLOGIJA	1.485	ŠPORT/REKREACIJA	549
TEHNOLOGIJA	1.341	BIBLIOTEKARSTVO	491
MATEMATIKA/RAČUNALNIŠTVO	1.328	SOCIALNO DELO	482
ŽIVILSKA TEHNOLOGIJA	1.277	ARHITEKTURA/UMETNOST	481
SPLOŠNO	1.261	FILOZOFIJA/TEOLOGIJA	404
KMETIJSTVO	1.075	ZGODOVINA	383
GEOGRAFIJA	973	JEZIKOSLOVJE/LITERATURA	351
VOJAŠKA ZNANOST	827	MUZIKOLOGIJA	295

Preglednica 1: Povprečna cena naročnin znanstvenih revij po področjih v letu 2012 (vir: Bosch, Henderson, 2012)

Vendarle pa kljub na videz nepopustljivim stališčem založnikov prihaja do nekaterih sprememb poslovnih modelov v smeri, ki knjižnicam omogoča, da lahko tudi v težjih pogojih financiranja nabave literature uporabnikom zagotovijo ustrezen fond gradiva. To je še posebej pomembno na področju zagotavljanja dostopa do elektronskih knjig, kjer založniki do sedaj niso bili uspešni in se s spremenjenimi poslovnimi modeli poskušajo prilagoditi zahtevam in finančnim možnostim visokošolskih knjižnic.

Možna rešitev racionalizacije nabave mednarodne znanstvene literature je v povezovanju v nabavne konzorcije ter v zagotavljanju nacionalne infrastrukture za uporabo, kot so npr. repozitoriji arhivov e-gradiv, kakovostna in centralno organizirana služba za dobavo in posredovanje virov, enoten in standardiziran sistem za avtentikacijo in avtorizacijo ipd. Pod takimi pogoji lahko pričakujemo možnost bolj prilagodljivih poslovnih modelov licenciranja ponudnikov mednarodne znanstvene literature.

V Sloveniji se je uspešno uveljavil sistem nacionalnih decentraliziranih konzorcijev, pri katerem imajo knjižnice iz okolja znanstvenega informiranja sorazmerno velik vpliv na izbor gradiva za financiranje. To je v okolju omejenih finančnih možnosti velikega pomena (Mandelj, Pušnik, Južnič, 2010).

Da je konzorcijska nabava gradiva najbolj racionalen model zagotavljanja knjižničnih gradiv, potrjujejo tudi rezultati CTK-ja na tem področju.

V letu 2013 so 3 EPZ-ji CTK-ja v okviru konzorcijev CTK-ja zagotavljali dostop do 7 paketov elektronskega gradiva za 36 slovenskih visokošolskih, raziskovalnih in drugih institucij. Proračun za elektronsko gradivo v marsikateri knjižnici predstavlja več kot 60% celotnega proračuna za gradivo, v CTK-ju celo več kot 80%. Za nabavo in upravljanje elektronskih informacijskih virov so potrebni številni formalni in organizacijski postopki, ki od zaposlenih terjajo številna dodatna znanja s področja informatike, javnega naročanja ter veliko drugih veščin (pogajanja, poznavanje poslovnih modelov na tem področju ipd.), kar strokovna skupina za izvajanje tovrstnih nalog v CTK dobro obvlada.

Ocenjujemo, da bi tovrsten model izvajanja storitev lahko implementirali tudi na drugih področjih delovanja knjižnic in tudi na druga področja, kjer je to zaradi spremenjenih tehnoloških pogojev možno (enotna služba za dobavo in posredovanje virov, centralizirani servisi za bibliografsko obdelavo gradiva, skupne rešitve knjižnic na področju informacijskih portalov, repozitorijev znanstvenih del ipd.).

Možno delno rešitev na tem področju vidimo tudi v razvoju poslovnega modela odprtega dostopa ter v vzpostavljanju in povezovanju institucionalnih repozitorijev. Prevladujejo tri vrste odprtega dostopa: zelena pot (avtorji objavijo članek v naročniški reviji ter v skladu s pridobljenimi pravicami arhivirajo kopijo v lokalnem repozitoriju), zlata pot (avtorji oz. organizacije plačajo objavo v izbrani reviji, ki je v celoti dostopna v odprtem dostopu) ter hibridni dostop (avtorji oz. organizacije plačajo objavo v naročniški reviji, kjer so le plačane objave odprtodostopne (Campbell, Meadows, 2011). V Sloveniji še nimamo uradne politike odprtega dostopa, glede na dosedanje prakso pa se univerze nagibajo k zeleni poti.

Spremembe navad uporabnikov pri uporabi virov in storitev knjižnic so izrazito povezane s hitrim razvojem informacijske in komunikacijske tehnologije. V prvi fazi tega razvoja smo v devetdesetih letih prejšnjega in v prvi polovici novega stoletja spremljali hiter razvoj spletnih storitev (spletni iskalniki, spletne trgovine, aplikacije spleta 2.0 ipd.). V zadnjih letih pa smo priča hitremu razvoju predvsem na področju komunikacij ter uporabniških konzol (tablični računalniki, pametni telefoni, e-bralniki ipd.). Predvsem razvoj mobilne tehnologije (trenutno je po svetu v uporabi cca 1 milijarda t. i. pametnih telefonov) bo knjižnice postavil pred dejstvo, da bodo dostop do svojih elektronskih storitev prenašale v mobilno okolje (Lewis, 2007).

Uporabniške navade se spreminjajo tudi v načinu sprejemanja in uporabe informacij. Zaradi obilice informacij uporabniki pogosto prakticirajo metode hitrega branja. Pri izražanju in strukturiranju informacij so uporabniki pogosto nedosledni, struktura informacij pogosto ne ustreza temeljnim standardom. Zato je zelo pomembno informacijsko opismenjevanje, še posebej v okviru dodiplomskih študijskih programov. Informacijsko pismenost uporabniki pogosto zamenjujejo z internetno pismenostjo. Pri tem imajo visokošolske knjižnice pomembno vlogo (Hjorland, 2008).

Uporabniki od visokošolskih knjižnic večinoma pričakujejo dostop do primarnih virov v elektronski obliki, t. j. do člankov v e-revijah, do e-knjig, do raziskovalnih poročil ipd. Dostop mora biti enostaven in celovit oz. podoben spletnim iskalnikom (Sadeh, 2010).

Število zaposlenih v visokošolskih knjižnicah se zmanjšuje. Deloma je to rezultat prehoda na avtomatizirano poslovanje, deloma pa je to rezultat zahtev financerjev po zmanjševanju izdatkov za osebje. Ob tem se seveda poraja vprašanje, do kod lahko tako zmanjševanje gre, ne da bi pri tem morali zmanjševati obseg in kakovost storitev. Poraja se tudi vprašanje prioritet ob morebitnem zmanjševanju obsega storitev (Rowlands, Nicholas, 2010).

Pričakovanja so tudi, da bo knjižnica kot fizični prostor ponovno pridobivala na veljavi. Raziskave so ugotovile, da so visokošolske knjižnice navkljub dejstvu, da imajo raziskovalci in študentje dostop do elektronskih informacijskih virov od vsepovsod, osrednje institucije, ki z uporabo novih informacijskih tehnologij v kombinaciji s tradicionalnimi viri znanja močno podpirajo sodobne vzorce učenja, poučevanja in raziskovanja (Freeman, 2005).

Visokošolske knjižnice so ob tranziciji zagotavljanja virov in storitev v sodobno elektronsko okolje ter ob upadu uporabe tiskanih virov in ostalih klasičnih storitev pred hudo dilemo, kako implementirati nov model poslovanja. Poiskati je treba model, ki bo presegel dosedANJI tradicionalni model osredotočenosti knjižnic na zbirke gradiva in na sisteme za dostop do informacij, ter se bolj osredotočiti na druge, predvsem družabne vidike, ki bi jih lahko s svojim delovanjem v izbranem okolju pokrili. V zvezi s temi vprašanji je še posebej pomembno omeniti, da nekatere raziskave ugotavljajo presenetljivo dejstvo, da mlajše uporabniške skupine raje uporabljajo tradicionalne modele organizacije visokošolskih knjižnic kot njihovi starejši vrstniki. Razlog za to je verjetno v tem, da prihajajo iz okolja, prežetega s hrupom ter z nenehnimi motečimi signali. Po drugi strani pa v tihih čitalnicah vendarle niso v celoti izolirani od kolegov in imajo občutek, da pripadajo tej učeči se skupini (Antell, Engel, 2006).

3.2 Analiza slovenskega okolja

3.2.1 Splošno

V nadaljevanju navedene razvojne strategije Republike Slovenije so bile večinoma narejene na predpostavkah trajne gospodarske rasti in razvoja. V obdobju od 2008 do 2013 smo priča gospodarski in finančni krizi na celotnem področju Evropske unije. Slovenija je zaradi svojih specifičnih lastnosti (majhna, v izvoz usmerjena ekonomija, neugodna struktura gospodarstva, sorazmerno velik lastniški delež države v gospodarskih družbah, velika zadolženost gospodarskih družb, zadolženost bančnega sektorja, ki je v večinski državni lasti ipd.) s finančno in gospodarsko krizo zelo prizadeta, obenem pa postavljena pred izziv prestrukturiranja gospodarskega kot tudi javnega sektorja. Pri vzpostavitvi sodobne ekonomije oz. t. i. ekonomije znanja bodo knjižnice, kot je CTK, imele pomembno vlogo pri zagotavljanju potrebne informacijske infrastrukture.

Krovni strateški razvojni dokument Republike Slovenije je **Strategija razvoja Slovenije 2006 – 2013 (2005)**. Ta upošteva usmeritve že sprejetih razvojnih dokumentov, jih povezuje v koherentno celoto ter usklajuje z razvojnimi cilji države kot celote. Strategija razvoja Slovenije opredeljuje vizijo in cilje razvoja Slovenije. Strategija razvoja Slovenije je predvidevala dva nacionalna razvojna cilja na področju visokega šolstva v obdobju 2006 - 2013:

- izboljšanje možnosti vsakega človeka za dolgo, zdravo in aktivno življenje z vlaganji v učenje, izobrazbo, zdravje, kulturo, bivalne pogoje in druge vire za uresničenje osebnih potencialov (Strategija razvoja Slovenije, stran 8);

- povečanje globalne konkurenčnosti s spodbujanjem inovativnosti in podjetništva, razširjanjem uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije ter z učinkovitim posodabljanjem in vlaganjem v učenje, izobraževanje, usposabljanje in raziskave in razvoj.

Ker se je strategija razvoja Slovenije 2006 – 2013 iztekla, je Vlada Republike Slovenije imenovala krovno skupino za pripravo **Strategije razvoja Slovenije v obdobju 2014 – 2020**. V osnutku te strategije imata posebno vlogo tudi znanost in visoko šolstvo. Samo povečevanje izdatkov za namene raziskav in razvoja očitno ne daje ustreznih rezultatov; kljub dejstvu, da dve tretjini teh sredstev za R&R namenja poslovni sektor, je premalo povezovanja med znanostjo in gospodarstvom, da bi se dosežki iz znanstvene sfere dovolj učinkovito prenašali v gospodarstvo. Manjkajo mostovi, ki bi povezovali obe sferi: znanstveno, ki je pretežno usmerjena v temeljne raziskave, in gospodarsko, ki se zaradi krize bolj ukvarja s preživetjem kot z razvojem. Na tem področju je torej Strategija razvoja Slovenije 2014-2020 usmerjena predvsem v povezovanje gospodarstva z znanostjo in visokim šolstvom s ciljem zagotavljanja večje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. Osnutek dokumenta predvideva izboljšanje učinkovitosti rabe vseh virov, človeških, finančnih in naravnih, na inovativni in intenzivni uporabi informacijsko komunikacijskih in tehnologije, dvig digitalne pismenosti vseh ciljnih skupin prebivalstva za enakopravnejše vključevanje v informacijsko družbo ter sistematično inovativno in intenzivno uporabo IKT na področju trajnostnega razvoja in zelenih informacijsko komunikacijskih tehnologij.

Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007 – 2023 (2006) neposredno govori o CTK-ju in omenja trenutne prostore, ki so neprimerni, saj so predragi in premajhni. Knjižnici daje nacionalni pomen, saj služi družbi znanja.

Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013 (2007) se v tretji razvojni prioritati z naslovom Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja osredotoča na aktivnosti, ki bodo namenjene na eni strani posameznikom kot na drugi strani tudi razvoju in posodabljanju izobraževalnih sistemov ter sistemov usposabljanja. Eden najpomembnejših dejavnikov in hkrati pogojev družbenega razvoja je razvoj človeških virov. Družba znanja pomeni, da ni mogoče pričakovati ustrezne usposobljenosti človeških virov samo v okviru formalnega izobraževanja, niti samo v omejenem obdobju. Prav zato je treba razviti elemente in mehanizme vseživljenjskega učenja, ki omogoča kakovostno vključevanje posameznika v življenje in delo. Razvoj človeških virov v sodobni družbi vse bolj temelji na ne samo formalnem, temveč tudi drugih, neformalnih oblikah in načinih izobraževanja. Prav zato postaja vseživljenjsko učenje imperativ sodobne družbe. Elemente vseživljenjskega učenja je treba krepiti z vključevanjem in priznavanjem različnih oblik izobraževanja in učenja (formalno, neformalno, priložnostno), z zagotavljanjem mehanizmov za vključevanje v izobraževanje tudi po pridobitvi poklicne usposobljenosti, s spodbujanjem izobraževanja odraslih ter zagotavljanjem potrebne infrastrukture za podporo uresničevanju teh ciljev.

V okviru **Državnega razvojnega programa RS 2007 – 2013 (2008)** je v okviru druge razvojne investicijske prioritete zapisana krepitev institucij znanja skladno s potrebami gospodarstva, ki bo vključevala naložbe v javno visokošolsko in raziskovalno infrastrukturo nacionalnega pomena, t. j. v infrastrukturo organizacij, kot so visokošolske institucije, javni raziskovalni zavodi, institucije za promocijo in popularizacijo znanosti in drugi javni zavodi,

ki delujejo na področjih, povezanih s potrebami gospodarstva in drugimi prednostnimi področji razvoja.

Osutek Programa državnih razvojnih prioritet in investicij Republike Slovenije za obdobje 2014 - 2017 (2013) zajema vse politike in javno finančne vire, vsebinsko pa definira in finančno ovrednoti razvojne prioritete na vseh razvojnih področjih za obdobje štirih let (2014 - 2017).

Razvojne prioritete in investicijska področja DRPI:

- 1) Znanje
- 2) Podjetnost
- 3) Zeleno
- 4) Vključujoča družba
- 5) Učinkovit javni sektor in pravna država.

V poglavju 3.1.6 Investicije za zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje so na področju razvoja visokošolske infrastrukture predvidene naložbe v javno visokošolsko infrastrukturo nacionalnega pomena, krepitev institucij znanja v skladu s potrebami gospodarstva, tehnološkega in drugega prednostnega razvoja ter razvoj mreže infrastrukturnih objektov, centrov in zbirk.

V **Strategiji razvoja informacijske družbe v RS si2010 (2007)** je v poglavju o e-vsebinah zapisan cilj zagotavljanja kar najširšega dostopa državljanom do ustreznega obsega kakovostnih e-vsebin v tujih jezikih za znanstveno, strokovno in drugo kulturno dejavnost.

Načrt razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011 – 2020 (2011) umešča knjižnice kot del raziskovalne infrastrukture. Za izgradnjo raziskovalne infrastrukture se bodo prvenstveno uporabili aktualni instrumenti financiranja, hkrati pa nameravajo spodbuditi povezovanje vseh akterjev, ki so zainteresirani za souporabo področne raziskovalne infrastrukture, v konzorcij.

V **Strategiji razvoja širokopasovnih omrežij (2008)** je izpostavljena optimalna infrastrukturna opremljenost izobraževalnih ustanov kot pogoj za vzpostavitev družbe znanja.

Okvire za izvajanje programov pa v obdobju negotovih časov na področju javnega financiranja podajajo tudi ukrepi Vlade RS za premostitev finančne in gospodarske krize. Državni zbor je sprejel **Zakon o interventnih ukrepih /ZIU/** (Uradni list RS, št. 94/2010, spremembe: Uradni list RS, št. 110/2011-ZDIU12) ter **Zakon o dodatnih interventnih ukrepih za leto 2012 /ZDIU12/** (Uradni list RS, št. 110/2011). Na delovanje javnih zavodov še posebej vpliva **Zakon o uravnoteženju javnih financ** (Uradni list RS, št. 40/2012, spremembe Ur.l. RS, št. 55/2012 Skl.US: U-I-162/12-5, Up-626/12-5, 96/2012-ZPIZ-2, 104/2012-ZIPRS1314, 105/2012, 25/2013 Odl.US: U-I-186/12-34, 46/2013-ZIPRS1314-A, 47/2013, 56/2013-ZŠtip-1, 63/2013-ZOsn-I, 63/2013-ZJAKRS-A), ki je zarezal v različne segmente organizacije delovanja, še posebej na področju zaposlovanja in upokojevanja, različnih pravic delavcev ipd. Z reorganizacijo delovnih opravil se je bilo treba prilagoditi nekaterim začasnim in trajnim ukrepom iz tega zakona.

Vpliv finančne in ekonomske krize se odraža na zmanjšanih sredstvih, namenjenih za delovanje visokošolskih, raziskovalnih organizacij ter s tem posredno tudi visokošolskih oz. univerzitetnih knjižnic. Poleg tega se zmanjšujejo sredstva drugih neposrednih in posrednih proračunskih uporabnikov na področju visokega šolstva in raziskovalne dejavnosti (univerze, inštituti, Javna agencija Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost). Nadaljnje zmanjševanje sredstev bi resno ogrozilo organizacijo in delovanje konzorcijev za dostop do mednarodne znanstvene literature.

3.2.2 Raziskovalno okolje

Zakon o raziskovalni in razvojni dejavnosti /ZRRD/ (Uradni list RS, št. 96/2002 Spremembe: Uradni list RS, št. 115/2005, 22/2006-UPB1, 61/2006-ZDru-1, 112/2007, 9/2011, 57/2012-ZPOP-1A) določa načela in cilje ter ureja način izvajanja politike raziskovalne in razvojne dejavnosti, ki se financira iz državnega proračuna in drugih virov (iz evropskih programov in skladov, lokalnih skupnosti in gospodarstva) ter je usmerjena k doseganju ciljev družbenega in gospodarskega razvoja Slovenije. Ta zakon določa tudi organizacijo raziskovalne in razvojne dejavnosti ter pogoje za opravljanje te dejavnosti, kar podpira prehod v na znanju temelječo družbo, ki postavlja raziskovalno in razvojno dejavnost kot razvojno prioriteto. Zakon določa način zagotavljanja raziskovalne infrastrukture.

Vizija **Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011 – 2020** (2011) (Uradni list RS 43/2011) je, da bo do leta 2020 vzpostavljen odziven raziskovalni in inovacijski sistem, ki ga bodo sooblikovali vsi deležniki in bo odprt svetu. Ta sistem bo trdno zasidran v družbi, odzival se bo na potrebe in hotenja državljanov ter omogočal reševanje velikih družbenih izzivov prihodnosti, kakršni so podnebne spremembe, energija, pomanjkanje virov, zdravje in staranje. Kot rezultat tega se bosta v družbi povečala ugled in privlačnost dela raziskovalcev, razvojnih strokovnjakov in inovatorjev. Vzpostavljen bo pravni okvir za delovanje takšnega sistema. Zagotavljal bo odprt prostor za dialog, njegovo upravljanje pa bo demokratično in gospodarno. Vključenost deležnikov bo preprečevala podvajanje in hkrati omogočala doseganje sinergijskih učinkov. Vsi akterji bodo v celoti uživali ugodnosti in koristi prostega pretoka znanja in tehnologije med sektorji, promocija in širjenje znanstvenih spoznanj pa bosta spodbudili odgovorno ravnanje in družbeno zavest o skupnem dobrem. Vrzeli med področji raziskovanja, izobraževanja in inovacijami bodo zabrisane, njihov skupni imenovalac pa bo obsegal partnerstvo, vseživljenjsko učenje, nova spoznanja in trajnostni razvoj. V poglavju **4.3 Razvoj informacijske infrastrukture v podporo inovacijskemu sistemu** je med cilji omenjen tudi dostop do znanstvenih baz podatkov. Prav tako pisci Strategije med cilji omenjajo pomen prostega dostopa do vmesnih znanstvenih poročil ter arhivov podatkov raziskav.

Knjižnično-informacijska in komunikacijska dejavnost zagotavljata informacijsko-komunikacijsko infrastrukturo, ki predstavlja podporo raziskovalno-razvojni dejavnosti ter razvojnim storitvam in strokovnemu izobraževanju. Zato ARRS v okviru zagotavljanja raziskovalne infrastrukture izvaja program sofinanciranja nakupov mednarodne znanstvene literature in baz podatkov z namenom zagotavljanja nujnega dotoka in dostopnosti tujih znanstvenih in strokovnih informacij za potrebe raziskovalne dejavnosti v Republiki Sloveniji. Pogoje in postopke ter načine izbiranja, spremljanja nakupov in zagotavljanje dostopnosti sofinancirane znanstvene literature in baz podatkov določa **Pravilnik o**

postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, 72/2011, spremembe: Uradni list RS, št. 72/2011, 45/2012). Ta pravilnik določa tudi delo OSIC-ev. V okviru CTK-ja od 2006 deluje OSIC za tehniko.

3.2.3 Okolje visokega šolstva

Zakon o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 67/93, spremembe: 39/1995 Odl.Ustavnega sodišča U-I-22/94, 18/1998 Odl.Ustavnega sodišča U-I-34/94, 35/1998 Odl.Ustavnega sodišča U-I-243/95, 99/1999, 64/2001, 100/2003, 134/2003-UPB1, 63/2004, 100/2004-UPB2, 94/2006, 119/2006-UPB3, 59/2007 (63/2007 popr.), 15/2008, Odl.Ustavnega sodišča U-I-370/06-20, 64/2008, 86/2009, 62/2010-ZUPJS, 34/2011, Odl.US: U-I-156/08-16, 78/2011, 32/2012-UPB7, 40/2012-ZUJF, 57/2012-ZPCP-2D, 109/2012) ureja tudi statusna vprašanja knjižnic in inštitutov ter drugih zavodov, katerih dejavnost je potrebna za uresničevanje visokošolske dejavnosti, če so ustanovljeni v okviru univerz (drugi zavodi – članice univerz). Ker je z aktom o ustanovitvi prevzela ustanoviteljstvo CTK Republika Slovenija, Zakon o visokem šolstvu za statusna vprašanja CTK ne velja. Vendarle pa financiranje CTK ureja **Uredba o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov** (Uradni list RS, št. 7/11, spremembe: 64/12 in 12/13), ki določa tudi način financiranja knjižnice.

Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011 – 2020, (Uradni list RS 41/2011) na več mestih izpostavlja tudi pomen visokošolskih knjižnic za delovanje visokošolskih ustanov in s tem podaja temeljno vsebinsko podlago za vlogo visokošolskih knjižnic.

Usmeritve za strokovno delo visokošolskih knjižnic podaja dokument **Strokovni standardi in priporočila za organizacijo, delovanje in evalvacijo visokošolskih knjižnic (za obdobje 2012 – 2020) (2012)**. Zaradi raznolikosti slovenskih visokošolskih knjižnic in strokovnih področij, na katerih delujejo, dokument ne predpisuje obveznih (kvantitativnih) meril za vložene vire, kot priporočila navaja le tiste, ki se v tujih strokovnih standardih za področje visokošolskih knjižnic pojavljajo najpogosteje. V času hitrega spreminjanja in preoblikovanja visokošolskega knjižničarstva in znanstvenega komuniciranja bi bila vprašljiva tudi smiselnost postavljanja obveznih meril (kazalcev in kazalnikov) za evalvacijo uspešnosti delovanja knjižnic, kajti dokument naj bi spodbujal razvoj njihove dejavnosti in je ne zaviral.

3.2.4 Okolje Univerze v Ljubljani (UL)

CTK je s posebno pogodbo iz leta 2003 pridružena članica UL ter del knjižničnega sistema UL. Aneks k tej pogodbi iz leta 2007 določa posebne naloge CTK-ja na področju vzdrževanja digitalne knjižnice UL.

Na UL deluje 39 visokošolskih knjižnic. V knjižnični sistem UL sta vključeni tudi CTK ter Narodna in univerzitetna knjižnica (v nadaljevanju NUK). Za koordinacijo delovanja knjižničnega sistema so pristojni resorni prorektor, Komisija za razvoj knjižničnega sistema UL in Univerzitetna služba za knjižnično dejavnost. Osnovno poslanstvo visokošolskih knjižnic je zagotavljanje vseh vrst knjižničnih storitev in informacijskih virov za študij in raziskovanje. Uporabniki so predvsem študenti, učitelji, raziskovalci in drugi zaposleni na UL, v knjižnice pa se lahko včlanijo tudi drugi uporabniki. Izvajanje

vzpostavitve in vzdrževanja enotnega knjižničnega sistema je UL zapisala v 15. členu **Statuta Univerze v Ljubljani** (2012).

V **Strategiji Univerze v Ljubljani za obdobje 2010 – 2020** (2010) je omenjen pomen enotnega knjižničnega sistema na UL ter tudi zagotavljanje kakovostnega delovanja knjižničnega informacijskega sistema in boljši dostop do informacijskih virov. Načrtovano je tudi preoblikovanje knjižničnega sistema UL. Knjižnični sistem UL je obsežen in uporabnikom zagotavlja ustrezen nabor literature, vendar je povezovanje knjižnic UL v enoten sistem zaradi nekaterih organizacijskih posebnosti zapleten proces. CTK za UL že deset let zagotavlja bogat nabor e-revij ter e-knjig in pomaga pri vzdrževanju programske opreme za dostop do vsebin.

3.2.5 Značilnosti slovenskega knjižničarstva

Družbeni odnos do slovenskega knjižničarstva je v primerjavi z drugimi državami dober, knjižničarstvo je šeiz časov, ko je bilo dejavnost posebnega družbenega pomena, precej razvejano in uveljavljeno. Število knjižničarjev in sredstva za knjižnice so nekoliko večja od evropskega povprečja (Cultural Statistics, 2011).

Organiziranost splošnih knjižnic je dobra. Dobra podpora izhaja iz zakonskih obvez, da morajo knjižnično mrežo vzdrževati. Organizacija visokošolskih knjižnic je nekoliko slabša. Razlog slabše organizacije visokošolskih knjižnic je v organski rasti posameznih fakultet in njihovih knjižnic, večinoma brez dolgoročnih strategij in povezav. Tudi Zakon o knjižničarstvu ne predvideva posebne vloge visokošolskih knjižnic. Probleme v razvoju visokošolskega knjižničarstva povzroča tudi nedorečena formalna vloga NUK kot univerzitetne knjižnice ter posledično slabo opravljanje te funkcije, brez prave pristojnosti, povezav in ustreznih finančnih sredstev.

Zaradi vseh navedenih razlogov kot tudi tehnoloških okoliščin so na področju visokošolskih knjižnic potrebne ustrezne spremembe. V času prevlade klasičnega tiskanega gradiva so knjižnice še lahko zadovoljivo opravljale svojo funkcijo, v digitalnem okolju pa jo čedalje težje. Pri tem gre za spremembe na področju upravljanja z informacijskimi viri, za potrebe po novih znanjih, za spremembe v poslovnih modelih ponudnikov ipd.

Velik problem, na katerega že od samega začetka opozarjamo, so plače v visokošolskem knjižničarstvu. Namesto da bi Zakon o plačah v javnem sektorju podprl temeljno izhodišče, da morajo biti primerljiva dela tudi ustrezno primerljivo nagrajena, je med različnimi tipi knjižnic povzročil nesprejemljive razlike v plačah za opravljanje istovrstnega dela. Sodobne metode znanstvenega informiranja so zasnovane na upravljanju sistemov, ki jih klasična knjižničarska stroka pozna le deloma. Za nekatera delovna opravila potrebujemo le nekaj vrhunsko izobraženih strokovnjakov, ki z avtomatiziranimi ali drugimi raznovrstnimi metodami in postopki skrbijo za veliko število končnih uporabnikov. V časih finančne in gospodarske krize sicer ne moremo pričakovati sprememb na tem področju plač, lahko pa pričakujemo, da bodo zaradi opisane anomalije visokošolske knjižnice izgubljale najboljše kadre.

3.2.6 Okolje uporabnikov

Ocenjujemo, da je okolje uporabnikov CTK-ja zelo stabilno.

Uporabniki knjižnice so večinoma študentje Univerze v Ljubljani (dalje UL), ki predstavljajo okoli 83% vseh uporabnikov. Najpomembnejši segmenti uporabe knjižnice so:

- izposoja gradiva,
- uporaba storitev digitalne knjižnice,
- študij v prostorih knjižnice.

Študenti so najpogostejši obiskovalci CTK-ja in v knjižnici radi študirajo. To so pokazale tudi raziskave, ki smo jih izvedli v letih 2011 in 2012. Študentom ugajajo lokacija knjižnice, ponudba knjižničnega gradiva in stimulatívno študijsko vzdušje v njenih čitalnicah. Profesorji in raziskovalci so zadovoljni s ponudbo elektronskih informacijskih virov, ki dopolnjujejo ali nadomeščajo tiskano gradivo po fakultetnih knjižnicah. Zanimiv je pojav, da obisk knjižnice ni v upadu, je pa v upadu število aktivnih uporabnikov¹. To pomeni, da študenti uporabljajo knjižnico za študij ter za družabne aktivnosti. Prav to je v zadnjih letih v visokošolskih knjižnicah dobilo poseben pomen.

Naš cilj je, da bi bila knjižnica dostopna čim večjemu krogu uporabnikov. V ta namen s ponudniki literature in informacijskih virov želimo dosegati licenčne režime, ki omogočajo dostop najširšemu krogu uporabnikov. Po 4. členu Uredbe o osnovnih storitvah knjižnic (Ur. l. RS št. 29/2003) so uporabniki CTK-ja tisti, ki pridejo v prostore CTK-ja (čitalnice, informacijske centre, medknjižnično izposajo, v predavalnico/učilnico) ali pa tisti, ki uporabljajo spletne storitve na daljavo (elektronske revije, elektronske knjige, elektronske slovarje, podatkovne zbirke in ostale licencirane informacijske vire v spletnem okolju) tudi z uporabo t. i. IP-avtentikacije². Ker knjižnica upošteva načela univerzalne in čim lažje dostopnosti do dokumentov, vsebin ali informacij, za tovrstno uporabo virov in storitev ne zahteva včlanitve v knjižnico, ampak zadošča že dostop do računalnikov z IP-številkami, s katerih lahko uporabniki v skladu z licenčnimi določili uporabljajo različne elektronske informacijske vire. Tako mnogi uporabniki, npr. študenti in profesorji na fakultetah, uporabljajo elektronske informacijske vire, ki jih zagotavlja CTK, na način, da sploh ne vedo, da uporabljajo storitve CTK-ja. Zato ne moremo natančno ugotoviti števila uporabnikov. Prav tako ne poznamo natančnega števila dejanskih uporabnikov po institucijah – konzorcijskih članicah. Zato lahko število dejanskih in potencialnih uporabnikov le zelo grobo ocenimo. Ocenjujemo, da je dejansko število uporabnikov storitev CTK-ja okrog 45.000, število potencialnih uporabnikov CTK-ja oz. doseg storitev digitalne knjižnice pa presega 100.000 uporabnikov.

V zadnjih letih beležimo tudi številne projekte in ukrepe na področju spodbujanja vpisa na naravoslovne in tehniške fakultete, ki so jih izvajale različne vladne organizacije. UMAR v Strategiji razvoja Slovenije med ukrepi za gospodarski razvoj Slovenije navaja tudi

¹ Aktivni uporabniki v statističnih poročilih slovenskih knjižnic predstavljajo število uporabnikov, ki vsaj enkrat na leto opravijo eno ali več izbranih transakcij.

² To pomeni, da se profesorjem, raziskovalcem in ostalim zaposlenim v organizacijah, vključenih v konzorcije CTK, za uporabo elektronskih virov in storitev CTK-ja ni potrebno vpisovati v knjižnico, če želijo omenjene vire in storitve uporabljati z računalnikov v IP-okolju ene izmed organizacij. Za dostop od doma morajo uporabiti sisteme, ki jih posamezne organizacije uporabljajo za oddaljeni dostop in so z gesli povečini vezani na knjižnice.

povečanje vpisa na naravoslovne in tehniške smeri študija na slovenskih visokošolskih organizacijah. S podobnimi cilji in ukrepi se srečujemo tudi v drugih strateških dokumentih, kot je Resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu 2006-2010, Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva v Republiki Sloveniji v obdobju 2007-2010 in drugih dokumentih. O potrebi po povečevanju vpisa študentov na tehnične in naravoslovne fakultete govore različne raziskave na tem področju, npr. raziskava prof. dr. Marka Jakliča Inovativnost in tehnološki razvoj kot glavni razvojni izziv Slovenije (Jaklič, 2005).

V zadnjih letih je vseskozi naraščala uporaba e-revij, izposoja tiskanih revij pa se počasi zmanjšuje. Uporaba bibliografskih podatkovnih zbirk je že nekaj let na približno enaki ravni. Narašča povpraševanje po računalniško opremljenih študijskih prostorih, čeprav je v knjižnici omogočen brezžični dostop v brezžično izobraževalno omrežje Eduroam. Menimo, da bo pogostnost uporabe elektronskih informacijskih virov še naraščala, predvsem na področju uporabe elektronskih knjig. Uporaba elektronskih revij se bo po naših pričakovanjih ustalila na sedanji ravni. Zaradi zmanjševanja izposoje tiskanega gradiva pričakujemo nadaljnje zmanjševanje števila uporabnikov, ki si bodo knjižnico uporabljali zaradi izposoje tiskanega gradiva, pričakujemo pa povečevanje števila uporabnikov drugih storitev v prostorih CTK-ja predvsem pri uporabi čitalnic.

Ena najpomembnejših nalog CTK-ja v zadnjih letih je upravljanje konzorcijske nabave elektronskih informacijskih virov. Pričakujemo, da bomo s konzorcijsko nabavo v prihodnosti pokrivali večino slovenskih visokošolskih in raziskovalnih organizacij.

Uporaba elektronskih informacijskih virov je v porastu. Statistični podatki o uporabi elektronskih informacijskih virov povedo, da se je s povečanjem vloženih sredstev povečala tudi uporaba. Cena vpogleda v celotno besedilo v zadnjih letih se je zmanjšala na manj kot 3 EUR, kar je popolnoma primerljivo z najbolj razvitimi državami in konzorciji na tem področju. Zmanjševanje cene na vpogled ob povečanju vlaganj v mednarodno znanstveno literaturo govori v prid pravilne poslovne odločitve ARRS, ko je leta 2009 povečal razpoložljiva sredstva na razpisu za mednarodno znanstveno literaturo.

Za način upravljanja konzorcijev, kot je to v primeru konzorcijev CTK-ja, je pomembno, da imamo dobro podporo servisa za posredovanje in dobavo virov. Ta servis pokriva tiste informacijske vire, ki zaradi različnih razlogov niso vključeni v letne naročnine. Po drugi strani tak servis pokriva tudi možne izpade financiranja mednarodne znanstvene literature v prihodnjih letih.

Pri upravljanju konzorcijev bomo morali zagotoviti stabilno okolje za uporabo elektronskih informacijskih virov. V dosednji praksi to rešujemo z uporabo specializiranih informacijskih portalov, kot sta portal DiKUL za uporabnike UL ter portal Metaiskalnik za uporabnike ostalih konzorcijskih članic.

Poleg sodobnih uporabniških vmesnikov je za uporabo elektronskih informacijskih virov velikega pomena, da do storitev lahko dostopajo od koderkoli. UL in UM imata vzpostavljen sistem avtentikacije za oddaljeni dostop do elektronskih informacijskih virov EZProxy, je pa veliko bolj ugodno, da je oddaljeni dostop organiziran po enotnih standardih, zato bomo morali tudi na tem področju narediti korak naprej. Možna rešitev je vključevanje konzorcijskih članic v slovensko izobraževalno raziskovalno federacijo Arnes AAI, ki tovrstne sodobne in standardizirane storitve oddaljenega dostopa omogoča.

V letu 2012 smo v CTK-ju na pobudo Študentskega sveta UL izpeljali podaljšanje delovnega časa knjižnice. Rezultati tega projekta so nedvoumno pokazali, da študenti potrebujejo knjižnico kot prostor za študij, sprostitev in počitek tudi v poznih nočnih urah, kar je bila glede na prakso tujih knjižnic tudi naša domneva. V CTK-ju ugotavljamo, da lahko s sorazmerno majhnimi izdatki podaljšamo odpiralni čas knjižnice do 24.00 ter ob sobotah do 17.00.

3.3 Značilnosti dosedanjega razvoja

Centralna tehniška knjižnica je bila ustanovljena leta 1949 pri tedanji Tehniški visoki šoli v Ljubljani. Delovati je začela v dveh sobah v zgradbi rektorata univerze na Kongresnem trgu 12. Naslednje leto je novo domovanje našla v stari vili na Tomšičevi 7. Že leta 1953 je bila naročena na 691 naslovov tujih revij. Leta 1956 je z namenom boljše koordinacije nabave začela tvoriti listkovni centralni katalog serijskih publikacij in monografij v knjižnicah tehniških fakultet UL. Samostojni zavod je postala leta 1961. Dve leti kasneje je po pogodbi z NUK-om uradno prevzela del nalog republiške matične službe za tehniške knjižnice, ki jih je neuradno opravljala že prej. Med naloge matične knjižnice so spadali predvsem strokovna pomoč pri urejanju že obstoječih in ustanavljanju novih visokošolskih in specialnih knjižnic v Sloveniji, izobraževanje delavcev in uporabnikov knjižnic ter njihovo vključevanje v knjižnični in znanstvenoinformacijski sistem Slovenije.

Zaradi prostorske stiske so od leta 1962 tekale priprave za gradnjo novega knjižničnega poslopja, ki naj bi stalo na današnjem Trgu republike, ki pa so bile ustavljene z gospodarsko reformo leta 1964. V teh letih je bila značilnost in odlika poslovanja knjižnice njena velika odprtost za uporabnike: ker ni imela dovolj čitalnic in prostora za postavitev gradiva v prosti pristop, je vse gradivo, tudi periodične publikacije, posojala na dom. Leta 1967 je CTK uvedel službo standardov, oblikoval kolektivno članstvo in izdal slovensko skrajšano izdajo Univerzalne decimalne klasifikacije. Medknjižnična izposoja iz tujine se je začela intenzivno razvijati leta 1970. Leta 1971 je CTK predlagal za gradnjo novega poslopja lokacijo med Tržaško cesto in Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo.

Leta 1974 je CTK nabavil prvo bazo podatkov na magnetnih trakovih – Compendex in v naslednjem letu začel posredovati informacije SDI (selektivna diseminacija informacij). Leta 1979 je bil ustanovljen specializiran informacijski center (SIC) za graditeljstvo. Priprave na gradnjo novega CTK-ja, ki jim je bilo posvečeno mnogo naporov, so bile zaradi stabilizacijskih ukrepov ponovno začasno ustavljene leta 1980. Prvo domačo bazo podatkov SAIDC GR je začel CTK graditi leta 1981. Leta 1985 sta Sekcija za specialne knjižnice Zveze bibliotekarskih društev Slovenije in CTK začela organizirati posvetovanja, ki sta jih organizirala na vsaki dve leti do leta 1996. Leta 1986 se je CTK kot prva knjižnica v Jugoslaviji priključil na omrežje za prenos podatkov YUPAK, se dve leti kasneje vključil v vzajemni računalniški katalog, kasnejši COBIB in postal z računalniško opremo VAX komunikacijsko vozlišče Sistema znanstvenih in tehnoloških informacij Jugoslavije. Leta 1989 je CTK organiziral 13. mednarodno konferenco Mednarodnega združenja knjižnic tehnoloških univerz IATUL in nabavil prve baze podatkov na CD-ROM-ih.

Kljub pridobitvam nekaj novih prostorov v stari vili in manjšim adaptacijam, je prostorska stiska pomenila glavno oviro razvoju CTK-ja. Navori za samostojno gradnjo knjižnice so bili ustavljeni leta 1991 zaradi sklepa Vlade RS, da se naložbi v NUK in CTK izvedeta skupaj. Ob pripravah na skupno gradnjo z NUK je CTK začel iskati še drugačne možnosti za rešitev prostorske stiske in se leta 1994 preselil v preurejene prostore na Trgu republike 3. S tem je pridobil lepo možnost za razvoj v naslednjem desetletju. Do leta 1993, ko je bil sprejet nov zakon o visokem šolstvu, je bila Centralna tehniška knjižnica članica Univerze v Ljubljani. Leta 1995 je CTK pomagal organizirati Nemško čitalnico, leto kasneje pa je s pogodbo priključil SIC za strojništvo in po pogodbi začel opravljati naloge knjižnice Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo UL. Sodelavki iz SIC-ev za tehniko sta zelo uspešno nadaljevali dopolnjevanje mednarodne podatkovne zbirke za graditeljstvo ICONDA. Spomladi 1997 je CTK skupaj z IFLO organiziral mednarodno konferenco "The Role of Libraries in Economic Development", leta 1999 in 2002 pa je organiziral prvo in drugo slovensko posvetovanje visokošolskih knjižnic.

Od leta 1992 naprej je knjižnica postopoma povečevala storilnost in kljub novim programom, kot so bili prosti pristop, Nemška knjižnica, OSIC za tehniko, podaljšan delovni čas, koordinacija konzorcijske nabave ipd., zmanjšala število zaposlenih za okrog 30%.

CTK je vseskozi skrbel za primerno tehnološko opremljenost. Ob koncu leta 1997 je CTK nabavil strežnik za podatkovne zbirke in ga odprl za uporabnike spomladi leta 1998. Leta 1999 se je kot prvi v Sloveniji opremil s knjigomatom. Organiziral je prvi pravi večji konzorcij za nabavo elektronskih revij in skupaj z Inštitutom Jožefa Stefana in Kemijskim inštitutom v obdobju 2001 – 2003 omogočil Univerzi v Ljubljani in drugim konzorcijskim partnerjem dostop do 1200 elektronskih revij.

V letu 2013 je CTK koordiniral nabavo sedmih paketov elektronskih revij, nekaj paketov elektronskih knjig ter nekaj posameznih elektronskih revij za 36 slovenskih javnih organizacij. Sodelavci iz CTK-ja so koordinirali delovno skupino za izvedbo enotne knjižnične izkaznice, ki je bila uspešno vpeljana v študijskem letu 2001/2002. Leta 2003 je CTK postal pridružena članica Univerze v Ljubljani. Od leta 2005 se lahko uporabniki v prostorih knjižnice brezžično povežejo v izobraževalno omrežje Eudoram. Leta 2005 je CTK vzpostavil portal elektronskih revij, leta 2007 pa skupaj z UL in NUK portal digitalne knjižnice, ki vsebuje združevalni iskalnik in druga orodja za dostop do elektronskih virov. V letu 2006 se je pričel uporabljati v poslovanju z večjimi dobavitelji sodobnejši elektronski sistem pošiljanja naročil za gradivo – EDI fact. S postavitvijo premičnih regalov in zgostitvijo gradiva v skladiču TR3 ter manjšo nabavo tiskanih gradiv je CTK v letu 2007 opustil dislocirano skladišče.

3.4 Analiza trenutnega stanja CTK-ja

3.4.1 Zakonske in druge pravne podlage delovanja CTK

Delovno področje CTK-ja, ki je javni zavod, opredeljujejo **Zakon o zavodih** (Uradni list RS 12/91, spremembe: Odl. Ustavnega sodišča U-I-104/92, 45/94, 8/96, 18/98, Odl. Ustavnega sodišča 34/98, 36/00, 127/06), **Zakon o knjižničarstvu** (Uradni list RS 87/01, spremembe 96/02), **Zakon o visokem šolstvu** (Uradni list RS, št. 67/93, 39/95 Odl.US: U-I-22/94-15, 18/98 Odl.US: U-I-34/94, 35/98 Odl.US: U-I-243/95-13, 99/99, 64/01, 100/03, 134/03-UPB1,

63/04, 100/04-UPB2, 94/06, 119/06-UPB3, 59/07-ZŠtip (63/07 popr.), 15/08 Odl.US: U-I-370/06-20, 64/08, 86/09, 62/10-ZUPJS, 34/11 Odl.US: U-I-156/08-16, 78/11, 32/12-UPB7, 40/12-ZUJF, 57/12-ZPCP-2D, 109/12) in **Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov** (Uradni list RS, št. 64/2012). Dejavnost CTK je opredeljena v 6. členu **Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani** (Uradni list RS 60/03, spremembe: Uradni list RS 44/2007, Uradni list RS 90/2010). CTK mora upoštevati še **Uredbo o osnovnih storitvah knjižnic** (Uradni list RS 29/03) in **Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe** (Uradni list RS 73/03, spremembe: 70/2008, 80/2012). Po 32. členu Zakona o knjižničarstvu mora pristojno ministrstvo določiti osrednje specializirane informacijske centre. CTK je bil na podlagi javnega razpisa za sofinanciranje osrednjih informacijskih centrov v letu 2011 izbran in uvrščen v program sofinanciranja za obdobje od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2014. Delo OSIC-ev določa **Pravilnik o postopku (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti** (Uradni list RS, 72/2011 Spremembe: Uradni list RS, št. 72/2011, 45/2012). Pogoje in postopke ter načine izbiranja, spremljanja nakupov in zagotavljanje dostopnosti sofinancirane znanstvene literature in baz podatkov določa **Pravilnik o postopku (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti** (Uradni list RS, 72/2011 Spremembe: Uradni list RS, št. 72/2011, 45/2012).

Pogoje in način delovanja CTK-ja na področju varovanja osebnih podatkov določa **Zakon o varstvu osebnih podatkov** (Uradni list RS, 86/04, 113/05, 51/07, 67/07, 94/07). Za delovanje Nemške knjižnice veljajo še **sklep Vlade RS št. 680-02/93-20/I-8** z dne 5. 11. 1993 in **Pravilnik o načinu izvajanja financiranja javnih zavodov, javnih skladov in javnih agencij na področju kulture** (Uradni list RS 117/02, spremembe: 97/03, 1/09, 85/2010).

Knjižnica kot posredni proračunski uporabnik upošteva **Zakon o javnih financah** (Uradni list RS 79/99, spremembe: 124/00, 79/01, 30/02, 56/02-ZJU, 110/2002-ZDT-B, 127/06, 14/07, 109/08, 49/09, 38/2010-ZUKN, 107/2010, 11/2011-UPB4, 110/2011-ZDIU12) in **Zakon o računovodstvu** (Uradni list RS 23/99, spremembe: 30/02). Po **Pravilniku o določitvi neposrednih in posrednih uporabnikov državnega in občinskih proračunov** (Uradni list RS 46/03) je CTK uvrščen med javne zavode in druge izvajalce služb s področja vzgoje in izobraževanja ter športa, zato nekatera razmerja, ki jih je prej urejala po **Kolektivni pogodbi za kulturne dejavnosti v RS s spremembami in dopolnitvami** (Uradni list RS 45/1994, spremembe: 45/1994, 39/1996, 40/1997, 39/1999, 82/1999, 102/2000, 52/2001, 64/2001, 60/2008, 61/2008, 32/2009, 22/2010, 83/2010, 89/2010, 40/2012, 51/2012, 46/2013) ureja po **Kolektivni pogodbi za dejavnost vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji** (Uradni list RS, št. 52/94, spremembe 49/95, 34/96 (45/96 - popr.), 51/98, 28/99, 39/99, 39/00, 56/01, 64/01 (78/01 - popr.), 56/02, 52/2007, 60/2008, 33/2010, 83/2010, 89/2010, 79/2011, 40/2012, 3/2013, 46/2013, 67/2013).

Ustanoviteljske pravice in obveznosti do CTK-ja izvršuje Vlada Republike Slovenije. CTK je pridružena članica UL (Pogodba o pridruženem članstvu, podpisana 29. 10. 2003 z aneksom z dne 16. 5. 2007), z UL ima tudi sklenjeno pogodbo o zagotavljanju knjižničnih storitev in načinu obračunavanja članarine-vpisnine.

Notranji akti CTK so: Statut CTK (ki je pričel veljati 3. 2. 2012), Načrt razvoja Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani za obdobje 2009-2013 (sprejet na 7. seji Sveta CTK

19. 2. 2009), **Izjava o poslanstvu knjižnice** (sprejeta na Svetu knjižnice dne 27. 5. 2004). Organizacija in sistemizacija delovnih mest je urejena po **Pravilniku o organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v CTK** (sprejet 23. 12. 2004 s spremembami). CTK ima še naslednje splošne akte: **Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja** (sprejet 25. 2. 2010), ki ureja pogoje uporabe knjižničnega gradiva in opravljanje knjižničnih storitev, **Navodila za objavo javnih naročil brez objave** (sprejeta 22. 7. 2010), ki urejajo oddajo javnih naročil brez objave, **Pravilnik o varovanju zaupnih in osebnih podatkov ter o varovanju dokumentarnega gradiva** (sprejet 22. 3. 2005), **Pravilnik o računovodstvu** (sprejet 10. 2. 2003), ki ureja delovanje računovodstva, **Pravilnik o blagajniškem poslovanju** (sprejet 19. 10. 2006), **Pravilnik o napredovanju v plačne razrede v Centralni tehniški knjižnici Univerze v Ljubljani** (sprejet 23. 12. 2008), **Pravilnik o delovanju notranje revizije** (sprejet 18. 6. 2003), ki ureja delovanje notranje revizije v CTK, **Pravilnik o merilih delitve sredstev za delovno uspešnost** (sprejet 23. 8. 2005), **Pravilnik o oddaji službenega stanovanja v najem** (sprejet 23. 8. 2005), **Poslovnik o delu Sveta CTK** (sprejet 18. 3. 2004), **Navodilo o omejitvah in dolžnostih delavcev CTK pri prejemanju daril** (sprejeto 18. 11. 2011), **Navodilo o postopkih izvajanja službenih potovanj** (sprejeto 15. 9. 2010), **Pravilnik za izločanje in odpis knjižničnega gradiva v CTK** (sprejet 18. 5. 2012), **Pravilnik o prostovoljstvu v CTK** (sprejet 12. 9. 2012), **Pravilnik o povračilu stroškov prevoza na delo in z dela v CTK** (sprejet 22. 6. 2012), **Načrt integritete v CTK** (sprejet 3. 6. 2011), **Pravilnik o ugotavljanju alkoholiziranosti in ugotavljanju prisotnosti drugih psihoaktivnih substanc v CTK** (sprejet 21. 6. 2011), **Navodila o ravnanju in ukrepih za preprečevanje trpinčenja v delovnem okolju ter za odpravo njegovih posledic v CTK** (sprejeta 12. 3. 2012) ter **Navodila za popis knjižničnega gradiva v CTK** (sprejeta 16. 4. 2013).

3.4.2 Organi CTK-ja

Organi CTK-ja so določeni v 8. členu Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani (Uradni list RS 60/03 s spremembami in dopolnili).

Organi javnega zavoda so:

- svet zavoda,
- direktor,
- strokovni svet,
- drugi organi, določeni s statutom zavoda.

Organ upravljanja javnega zavoda je svet zavoda. Svet zavoda šteje sedem članov, od tega:

- tri predstavnike ustanovitelja,
- dva predstavnika UL,
- enega predstavnika uporabnikov knjižnice – študenta,
- enega predstavnika delavcev zavoda.

Strokovni svet sestavlja osem članov, ki jih imenuje svet zavoda. Štiri člane imenuje na predlog direktorja izmed delavcev javnega zavoda, ki opravljajo nosilne poklice in zunanjih strokovnjakov s področja dela javnega zavoda, ostale člane pa na predlog ustanovitelja. Strokovni svet obravnava vprašanja s področja strokovnega dela javnega zavoda in daje direktorju ter svetu zavoda mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj.

3.4.3 Dejavnost CTK-ja

Po 6. členu Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani (Uradni list RS 60/2003, dopolnitve: Uradni list RS, št. 44/07, Uradni list RS 90/2010) CTK opravlja naslednje dejavnosti:

a) kot javno službo izvaja:

- podpora študijskemu in raziskovalnemu procesu z izvajanjem knjižnične dejavnosti predvsem za študente, visokošolske učitelje in visokošolske sodelavce ter z izvajanjem konzorcijske nabave elektronskih informacijskih virov in upravljanjem konzorcijev za visokošolske, raziskovalne in druge organizacije v Republiki Sloveniji,
- sistematično zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva (knjige, revije, disertacije, raziskovalne naloge, standarde, patente, zbirke podatkov) v tiskani in elektronski obliki,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih informacijskih virov,
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov,
- posredovanje informacij s tehničnega in naravoslovnega področja,
- pridobivanje, usposabljanje ter informacijsko opismenjevanje uporabnikov,
- sodelovanje v programih informacijskega opismenjevanja visokošolskih zavodov,
- organiziranje seminarjev ter strokovnega izpopolnjevanja knjižničarjev, študentov ter drugih uporabnikov,
- medknjižnična izposoja ter posredovanje dokumentov,
- drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.

b) poleg javne službe javni zavod opravlja še:

- raziskovalno in razvojno delo na področju bibliotekarstva in informacijske znanosti,
- opravlja druge informacijske storitve,
- zalaga, izdaja, tiska ter prodaja knjige in druge publikacije s področja svoje dejavnosti,
- organizira posvetovanja,
- fotokopira in opravlja druge oblike razmnoževanja,
- nudi zainteresiranim storitve v okviru svoje dejavnosti.

3.4.4 Notranja organizacija CTK-ja

Po 17. členu Statuta CTK-ja je notranja organizacija zavoda določena s Pravilnikom o organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v CTK-ja.

V CTK-ju so organizirane naslednje organizacijske enote:

Oddelki:

- Nemška knjižnica
- Oddelek za izposajo
- Oddelek za medknjižnično izposajo in posredovanje dokumentov
- Oddelek za pridobivanje in obdelavo gradiva
- Oddelek za razvoj in svetovanje
- Specializirani informacijski centri za tehniko in naravoslovje

Službe:

- Finančno-računovodska služba
- Služba za informacijsko tehnologijo
- Tajništvo knjižnice.

3.4.5 Prostor in oprema knjižnice

CTK domuje od leta 1994 v najetih prostorih na Trgu republike 3 v stolpnici TR 3, kamor se je preselila, ko je Republika Slovenija prodala njeno nekdanjo vilo na Tomšičevi 7. Prvo pogodbo o najemu je sklenil Servis skupnih služb Vlade RS. Površina prostorov v TR 3 znaša neto 2528,54 m², od tega je 630,58 m² skladišč, okrog 1100 m² prostega pristopa s čitalnicami, okrog 700 m² pisarn in dodatno še 92 m² Nemške knjižnice. Lokacija knjižnice je sorazmerno dobra, saj velik delež obiskovalcev prihaja s fakultet vzdolž Aškerčeve ceste. Prostorji so le delno primerni za izvajanje dejavnosti, saj je bil prostor primarno namenjen za opravljanje drugih dejavnosti. Površina čitalnic in računalniških učilnic je premajhna, poglobitveni problem pa je tudi premajhno število študijskih mest. Del skladiščnih prostorov je zaradi vlage neprimeren za skladiščenje knjižničnega gradiva.

Knjižnica je primerno opremljena s knjižničnim pohištvom, pa tudi z računalniško in komunikacijsko opremo. V knjižnici je 43 računalnikov, ki so na voljo uporabnikom za uporabo informacijskih virov in ostalih storitev. V CTK-ju je na voljo tudi brezžično omrežje Eduroam. Zaradi zgostitve postavitve gradiva v skladišču je bil leta 2006 del polic nadomeščen s kompaktnimi premakljivimi policami, še večji del pa v letu 2007.

Knjižnica upravlja še s stanovanjem površine približno 56 m² na Adamičevi ulici 10 v Ljubljani.

CTK v sodelovanju s pristojnimi na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport (dalje MIZŠ) izvaja aktivnosti za pridobitev novih prostorov. Naš cilj je, da bo knjižnica v novih prostorih delovala bolje ter tudi bolj racionalno kot v najetih prostorih. Poleg nekoliko večjega obsega skladišč ocenjujemo, da bi knjižnica potrebovala približno še dvakrat več čitalniških mest, da bi celoti zadostili potrebam naših uporabnikov. Naš cilj je, da bi uporabnikom čitalnic omogočili čim daljši obratovalni čas.

Pereča problematika, ki CTK spremlja praktično skozi celotno obdobje njenega obstoja, je vezana na neprimerne in neprilagojene prostore. Od leta 1950 do leta 1994 so bili njeni prostori na Tomšičevi 7 v Ljubljani. To je stara meščanska vila, v kateri je danes nastanjena ameriška ambasada. Navedeni prostori na Tomšičevi 7 v Ljubljani so bili glede na knjižnično dejavnost povsem neprilagojeni, kar je otežilo izvajanje sodobne knjižnične in informacijske dejavnosti in nadaljnji razvoj CTK-ja. Sicer je bila stavba v lasti Vlade RS in zanjo ni bilo potrebno plačevati najemnine. Navedena problematika je posledično privedla tudi do selitve na obstoječo lokacijo na Trg republike 3 v Ljubljani, kjer se CTK nahaja od leta 1994. Selitev v stavbo TR3 je bila na podlagi sklepa Vlade RS 8. 4. 1993. Prostorji so se za potrebe knjižnice primerno preuredili. Sklep vlade je tudi določil, da se do izgradnje novih prostorov Univerzitetne knjižnice Ljubljana (v nadaljevanju UKL), CTK ne bo selil na drugo lokacijo.

Tudi po vselitvi CTK-ja v prostore na Trg republike 3 v Ljubljani se je izkazalo, da slednji ne izkazujejo potenciala in možnosti, ki jih knjižnična dejavnost potrebuje, kar je pomenilo

nadaljevanje problematike prostorske utesnjenosti in neoptimalnosti zagotavljanja delovnega in družbenega prostora za uporabnike in zaposlene.

Vpogled v zgodovino obstoja CTK-ja pokaže, da se je prva rešitev prostorske problematike začela oblikovati leta 1962, ko je bil ustanovljen gradbeni odbor, leto pozneje pa so bila odobrena prva sredstva za izdelavo idejnega in glavnega projekta. Knjižnica naj bi se preselila v t. i. Dom tehnike na Trgu revolucije. Zaradi gospodarske reforme 1964 so se ti načrti ustavili. Leta 1971 se je UL odločila, da postane investitor gradnje, sredstva pa naj bi zagotovili RS, Mestna skupščina in gospodarstvo. Sprejet je bil predlog izgradnje za Kinom Vič na Mirju, med Tržaško cesto, Groharjevo ulico in Lepim potom. Predvidena lokacija je nakazovala velik potencial glede možnih sinergij zaradi bližine fakultet in inštitutov, ki jo obkrožajo. Zaradi odstopa republiškega izvršnega sveta leta 1972 navedena rešitev ni bila realizirana.

Leta 1974 je bilo financiranje izgradnje nove knjižnice celo izključeno iz programov samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje, raziskovalno dejavnost in kulturo. Tako se je z gradnjo odlašalo iz leta v leto, kljub številnim aktivnostim gradbenega odbora. Vmes so posegali tako stabilizacijski ukrepi bivše države kot Zakon o začasni prepovedi uporabe družbenih sredstev za financiranje negospodarskih in neproizvodnih investicij iz leta 1982. CTK je lahko izvajal le dejavnosti za ohranitev lokacije ob Tržaški cesti.

Leta 1986 je bil CTK skupaj z NUK-om in Univerzitetno knjižnico Maribor (v nadaljevanju UKM) vključen kot »institucija nacionalnega paketa investicij« v Dogovore o temeljnih družbenega plana SRS za obdobje 1986-1990. Le dva tedna po nastopu prve demokratično izvoljene vlade RS 1990 je le-ta preklicala odločitve z Odlokom o ločenih gradnjah NUK-a in CTK-ja, ki ga je sprejel zadnji izvršni svet SRS po večletnih strokovnih utemeljitvah.

Leta 1994 je bil sprejet Zakon za izgradnjo UKL, bolj znan kot Projekt UKL, po katerem naj bi bila v skupni zgradbi NUK in CTK pa tudi Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete ter nekateri programi UL. CTK naj bi se tako priključila NUK-u, kljub temu da se njuna programa razlikujeta po funkcionalnih zahtevah. Lokacija naj bi bila na križišču Slovenske ceste in Zoisove ceste v Ljubljani. Pri pripravi gradbišča so se pojavila številna odprta vprašanja, kar je posledično povzročilo zamik oz. nerealizacijo predvidene investicije za več kot 20 let. Medtem je bilo na lokaciji ob Tržaški cesti organizirano parkirišče, ki v času izdelave DIIP obratuje.

Leta 2011 se je takratno Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (v nadaljevanju MVZT) odločilo, da izvede razpis za t. i. NUK 2, brez CTK-ja. Razlog za to naj bi bila premajhna površina odkupljenega zemljišča.

3.4.6 Kadri in kadrovska politika

CTK je v zadnjih dvajsetih letih zelo zmanjšal število zaposlenih, in sicer z 58 na 41 oz. za 30%, ob tem da je zelo razširil svoje programe. V obdobju od 2009 do 2013 se je število zaposlenih zmanjšalo za 5 EPZ. Zmanjševanje števila zaposlenih v CTK-ju v zadnjih letih je rezultat resnega pristopa knjižnice k racionalni porabi javnih sredstev. Ob tem je knjižnica v teh letih zelo povečala obseg storitev (upravljanje konzorcijev za dostop do mednarodne znanstvene literature, OSIC za tehniko, SIC za strojništvo, Nemška knjižnica, podaljšan delovni čas do polnoči).

Izobrazbena struktura je sorazmerno ugodna. Več kot polovica zaposlenih ima univerzitetno oz. visoko strokovno izobrazbo. Prevladujejo inženirji s posameznih področij tehnike in naravoslovja ter bibliotekarji. Starostna struktura zaposlenih je manj ugodna. Razlogi za to so različni:

- omejevanje nadomeščanja upokojenih sodelavcev v zadnjih letih,
- potrebna specifična znanja za opravljanje nekaterih del in nalog, ki jih formalno usposabljanje pokriva slabše ali pa jih sploh ne pokriva,
- slabše plače kot v drugih knjižnicah, katerih delovanje ureja kolektivna pogodba za področje kulture,
- *drugi razlogi*

3.4.7 Knjižnični fond CTK-ja

Vrsta gradiva	Stanje 31. 12. 2012	Pridobljeno 2013	Odpis 2013	Stanje 31. 12. 2012	Indeks
1 Monografije skupaj	113.570	1.322	297	114.595	101
2 Periodične publikacije – letniki	26.496	724	393	26.827	101
3 Standardi ^[1]	67.431	315	1.849	65.897	98
4 Neknjižno gradivo skupaj	2.808	46	0	2.854	102
5 Skupno 1+2+3+4	210.305	2.407	2.539	210.173	100
6 E-revije	6.333	6.489	-	6.489	102
7 E-knjige	40.915	45.800	-	45.800	183
8 Skupno 6+7	47.248	52.289	-	52.289	110
9 Skupno 5+8	257.553	54.696	2.539	262.462	102

Preglednica 2: Knjižnična zbirka CTK-ja (brez Nemške knjižnice) v letih 2012 in 2013

3.4.8 Uporaba virov in storitev CTK-ja

Vsi oddelki CTK	2012	2013	12/13
Število registriranih aktivnih članov knjižnice	7.545	7.135	94

^[1] Podatki so le za standarde v nevezani obliki, ki jih ne obdelujemo v COBISS-u. Standardi, vezani v knjižni obliki (Handbook, Taschenbuch), so upoštevani pri monografijah.

• št. študentov	6.262	5.635	90
• št. drugih članov	1.283	1.500	117
Število novo vpisanih članov knjižnice	2.376	2.289	96
Število obiskov v vseh oddelkih CTK	170.120	185.531	109
Število izposojenih enot na dom	98.461	97.334	99
Medknjižnična izposoja in posredovanje dokumentov			
• št. realiziranih zahtevkov	8.472	8.146	96
• realizacija zahtevkov v odstotkih	98%	98%	100
• hitrost dobave dokumentov (v dnevih)	2,8	1,6	-
Informacijske storitve			
• tematske poizvedbe	1.385	1.580	114
• bibliografije raziskovalcev	1.944	2.361	121
• informacije o citiranosti	161	212	132
Elektronski viri in storitve			
• spletne revije (št. zakupljenih naslovov)	6.333	6.489	102
• spletne knjige in priročniki	40.915	45.800	112
• on-line podaljševanje/rezervacije gradiva	32.624	35.579	109
• št. elektronsko posredovanih člankov v MI	6.682	5.368	80
• št. uporabljenih člankov v e-revijah	1.265.295	1.230.909	98
• št. uporabljenih enot e-knjig	138.270	187.092	135
• št. vpogledov v bibliografske zbirke podatkov	164.043	74.668	46
• št. pregledanih celotnih besedil v e-obliki v okviru konzorcijev	1.302.580	1.370.533	105
• cena na vpogled v celotno besedilo v okviru konzorcijev (EUR)	2.91	2,65	-
Knjižnična zbirka na dan 31. 12. (brez Nemške knjižnice., le tiskani viri)	210.305	210.173	100
• skupaj knjige, disertacije, priročniki in učbeniki	113.570	114.595	101
• periodične publikacije (letniki)	26.496	26.827	101
• standardi	67.431	65.897	98
• neknjižno gradivo	2.808	2.854	102
Nabava tiskanega knjižničnega gradiva (enote)	2.068	2.650	128
• nakup	1.543	2.262	146
• dar	525	388	74
• nakup tiskanih knjig	421	1.280	304
• nakup tiskanih revij	817	624	76
Usposabljanje uporabnikov in knjižničarjev	3.053	2.993	98
• št. študentov	1.470	1.378	94
• št. ostalih udeležencev	1.495	1.546	103

Preglednica 3: Najpomembnejši kvantitativni podatki o delovanju CTK v letu 2013 v primerjavi z letom 2012

3.4.9 Vplivi knjižnice na okolje in mere ekonomičnosti poslovanja

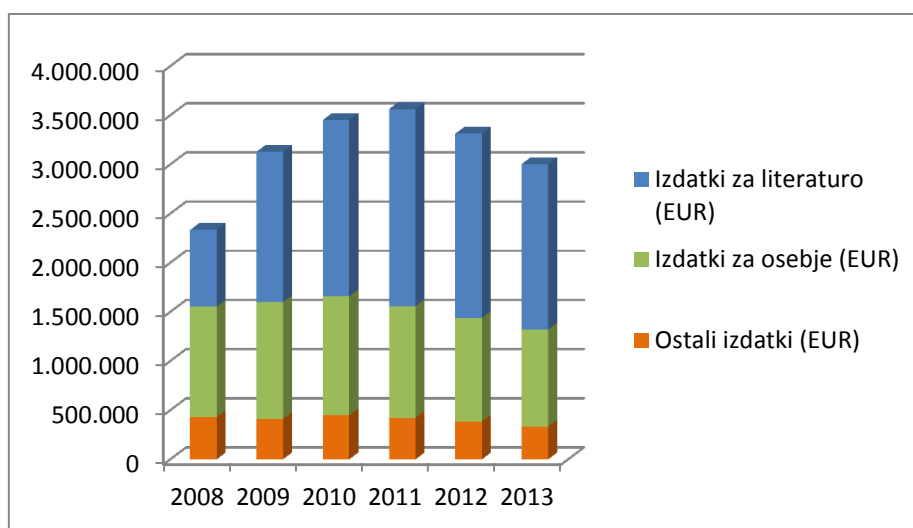
Ocena ekonomičnosti CTK-ja v letu 2012 temelji na oceni realizacije izdatkov CTK-ja v letu 2012.

Struktura celotnih izdatkov CTK-ja v letu 2012

Struktura celotnih izdatkov CTK-ja kaže na to, da se iz leta v leto večajo izdatki za literaturo ob približno enakih izdatkih za osebje in ostalih izdatkih.

Leto	Izdatki za literaturo (EUR)	Izdatki za osebje (EUR)	Ostali izdatki (EUR)	Skupno (EUR)
2008	778.636 (34%)	1.128.069 (48%)	427.137(18%)	2.333.842
2009	1.528.398 (49%)	1.189.277 (38%)	410.653 (13%)	3.128.327
2010	1.792.766 (52%)	1.210.460 (37%)	447.779 (13%)	3.451.005
2011	2.504.185 (62%)	1.136.029 (28%)	422.936 (10%)	4.063.151
2012	1.374.465 (49%)	1.053.670 (37%)	385.212 (14%)	2.813.347
2013	1.682.509 (56%)	987.895 (33%)	333.456 (11%)	3.003.861

Preglednica 4: Groba celotna struktura izdatkov v CTK-ju v letih 2008 – 2013 po poslovnem dogodku

Slika 1: Struktura izdatkov CTK-ja v obdobju 2008 – 2013 po poslovnem dogodku

Na sliki 1 vidimo, da se izdatki za osebje (plače in dodatno pokojninsko zavarovanje, prispevki delodajalcev in drugi osebni prejemki) ne povečujejo, prav tako tudi ne ostali izdatki (izdatki za blago in storitve brez literature ter investicije in investicijsko vzdrževanje - oprema). V letu 2012 so se zmanjšala tudi sredstva za literaturo, deloma zaradi navedbe spremembe denarnega toka v letu 2011, deloma pa zaradi manj sredstev za literaturo v letu 2012. Obvladovanje tako velikih izdatkov za literaturo je mogoče zaradi nabave elektronskih informacijskih virov in konzorcijskega povezovanja. CTK je v letu 2013 zagotavljal konzorcijske storitve oz. storitve nabave elektronskih informacijskih virov za 36 raziskovalnih, pedagoških in drugih javnih institucij. Tehnološki razvoj in razvoj poslovnih modelov na tem področju bo šel v to smer, da bo lahko ena sorazmerno majhna institucija zagotavljala dostop do znanstvene literature širokemu krogu uporabnikov. Že v dosednji praksi je CTK s postopki nabave in aktivnim upravljanjem fonda (paketnim ažuriranjem fondov elektronskega gradiva v openURL povezovalnikih in v COBISS, upravljanjem dostopa z IP-avtentikacijo ipd.) celovito zagotavljal storitve. Nekatere članice konzorcijev CTK-ja sploh nimajo knjižnic,

pa so lahko enostavno prihajale do informacij v okviru konzorcijsko nabavljenih servisov. Glede na to, da je v Sklepu o ustanovitvi javnega zavoda CTK v 6. členu zapisano, da CTK v okviru javne službe zagotavlja tudi konzorcijsko nabavo informacijskih virov za raziskovalne in pedagoške in druge organizacije v RS ter glede na specializirano, do sedaj izkazano kakovostno izvajanje storitev na tem področju, je konzorcijska nabava in upravljanje konzorcijskih elektronskih informacijskih virov ena izmed najbolj pomembnih dejavnosti CTK v prihodnosti.

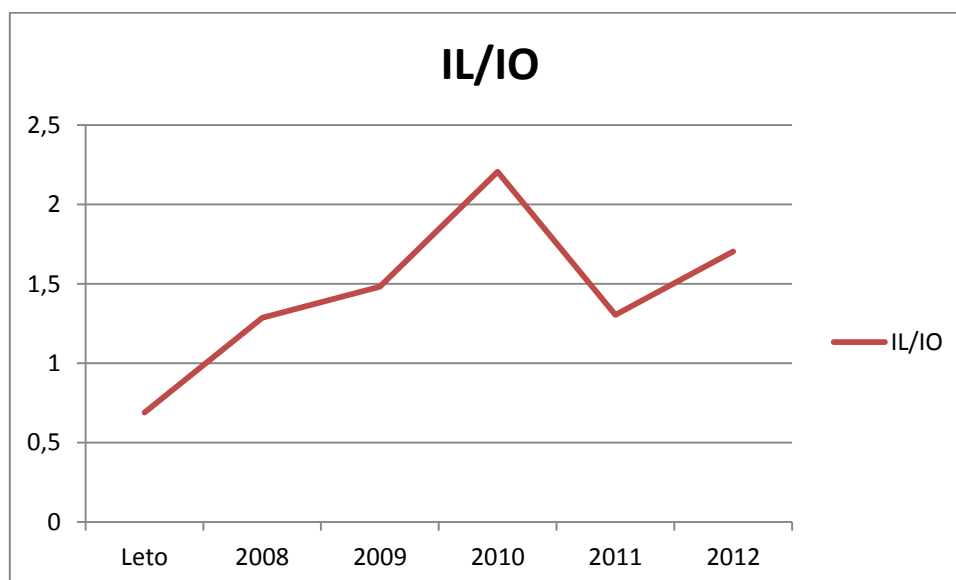
Indeks Izdatki za literaturo/izdatki za osebje (IL/IO)

Upravljanje s fondi za literaturo je ena izmed najbolj obsežnih in z vidika izdatkov najdražjih opravil v knjižnici. Indeks IL/IO nam pove, kolikšni so stroški dela za nabavo in upravljanje gradiva (nabavni proces, obdelava gradiva, ažuriranje informacijskih portalov ipd.). Večji kot je IL/IO, bolj je knjižnica usmerjena v nabavo elektronskih informacijskih virov. Drugače rečeno, paketna obdelava ter upravljanje literature v okviru elektronskih informacijskih virov je veliko cenejša kot pa obdelava (in tudi hramba) tiskanega gradiva.

$$IL/IO_{CTK\ 2013}=1,70$$

Na sliki 2 vidimo, da se indeks IL/IO v obdobju 2008 – 2011 povečuje. Ob bolj ali manj nespremenjenih izdatkih za osebje v obdobju 2008 – 2011 so se izdatki za literaturo večali, predvsem na račun konzorcijske nabave servisov e-revij za veliko število konzorcijskih članic. V letu 2011 je prišlo povečanja izdatkov zaradi realizacije delovanja konzorcijskih 2012, čeprav smo ta prihodek prvotno načrtovali šele v letu 2012.

Tudi povečevanje indeksa IL/IO dokazuje, da je konzorcijska nabava elektronskih informacijskih virov z enotnimi postopki javnega naročanja ter upravljanjem na enem mestu za slovensko okolje najbolj učinkovita in tudi ekonomsko upravičena.

Slika 2: Gibanje indeks IL/IO v CTK-ju od leta 2008 do leta 2012

Učinki delovanja konzorcijskih CTK-ja

Vlaganje v mednarodno znanstveno literaturo lahko postavimo v širši kontekst zagotavljanja kakovosti raziskovalnega in pedagoškega dela. Pomembno vprašanje je, v kolikšni meri se

vlaganja povrnejo in na kak način se to sploh da izmeriti. Do sedaj opravljene raziskave načeloma ugotavljajo, da povečevanje vlaganj v raziskovalno dejavnost pomeni izboljšanje kvalitativnih kot tudi kvantitativnih rezultatov raziskovalnega dela. Primer raziskave, ki navedeno dokazuje, je International Comparative Performance of the UK Research Base (2011).

Pomen vlaganj v mednarodno znanstveno literaturo je možno izmeriti tudi z metodo donosnosti naložb (ang. Return of Investments oz. ROI). Analiziramo lahko odhodke univerz za mednarodno znanstveno literaturo ter prihodke v obliki prejetih sredstev iz različnih virov, npr. koliko enot sredstev na razpisih za raziskovalne projekte so izbrane univerze pridobile na eno enoto vloženih sredstev za mednarodno znanstveno literaturo.

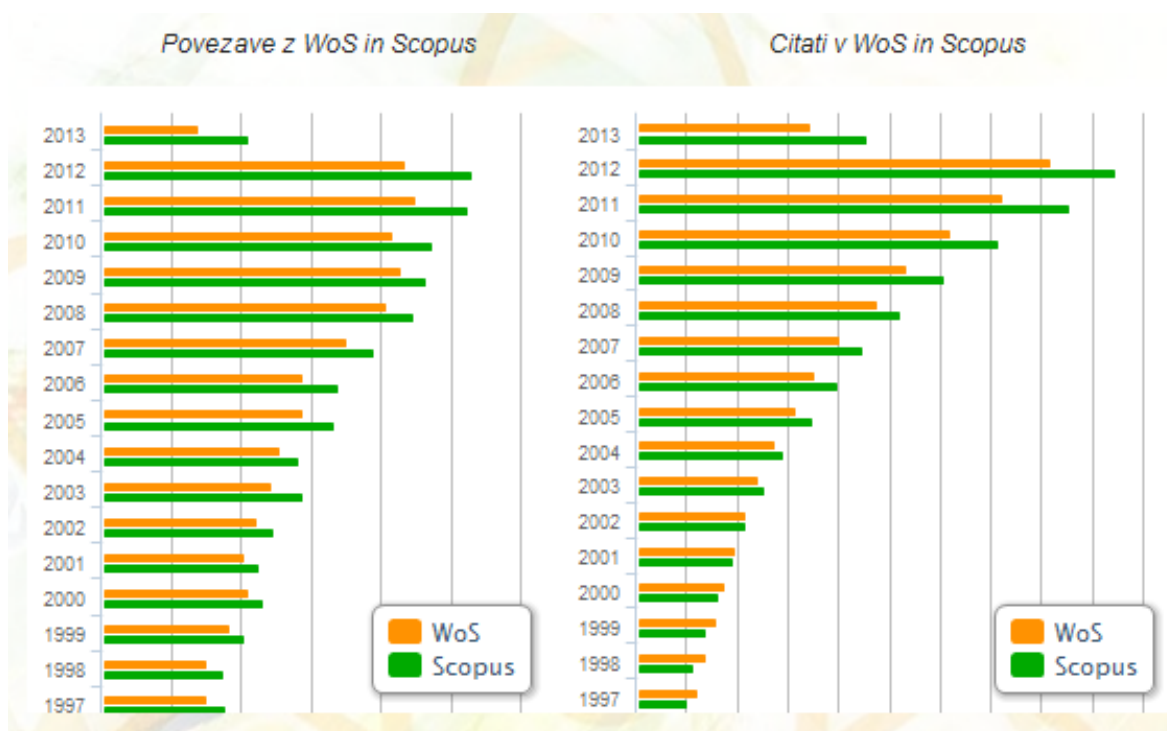
Zanimiva je groba primerjava posrednega učinka vlaganj v mednarodno znanstveno literaturo po metodi ROI na treh slovenskih univerzah. Ugotavljali smo, koliko sredstev pridobijo univerze na razpisih za raziskovalne projekte na enoto vloženih sredstev v mednarodno znanstveno literaturo.

Leto	Univerza v Ljubljani (EUR)	Univerza v Mariboru (EUR)	Univerza na Primorskem (EUR)	Skupno (EUR)
2010	40	40	75	155
2011	39	39	77	155
2012	34	36	80	150

Preglednica 5: Pridobljena sredstva treh slovenskih univerz na enoto vloženih sredstev v mednarodno znanstveno literaturo v obdobju 2010 do 2012

Zanima nas tudi, ali se povečano vlaganje ARRS v mednarodno znanstveno literaturo po približno petih letih odraža v bibliometričnih kazalcih slovenskih raziskovalcev. Ta raziskava še ni bila opravljena, se je pa v zadnjih letih dejansko povečalo število objav in še posebej število citatov slovenskih raziskovalcev (slika 3). Sprašujemo se, ali je med razlogi za to tudi povečanje vlaganj v nabavo mednarodne znanstvene literature in kakovostno delo konzorcijev.

Po naši oceni so ekonomski učinki delovanja konzorcijev izjemnega pomena za slovensko raziskovalno in izobraževalno dejavnost. Povprečna cena posredovanega članka v poslovnem modelu "pay-peer view" je okoli 30 EUR. Če bi slovenski raziskovalci naročili le 10 % vseh pregledanih člankov v letu 2012, bi za to plačali dobrih 3,9 mio EUR. Zanimiva je tudi analiza objav slovenskih avtorjev v letu 2012. V citatni bazi podatkov Scopus je indeksiranih 4.796 znanstvenih publikacij, ki so nastale v Sloveniji oz. so avtorji slovenski raziskovalci. Te publikacije vsebujejo 108.397 citiranih referenc, ki so nastale po letu 1995; od tega leta naprej so servisi znanstvenih revij večinoma dostopni v e-obliki. Že samo za te članke bi avtorji oz. institucije plačale okoli 3,3 mio EUR, če bi jih naročale preko komercialnih posrednikov.

Slika 3: Publikacije in publikacije slovenskih raziskovalcev v obdobju 1997 – 2013 (vir: Naši v WoS in Scopus, 2013)

Izdatki knjižnice, število aktivnih uporabnikov

Glede na celotne izdatke CTK-ja v letu 2013 je bil celoten izdatek na aktivnega uporabnika 426 EUR. Izdatek za literaturo na aktivnega uporabnika je v letu 2013 znašal 236 EUR. Izdatek za osebje na aktivnega uporabnika je v letu 2013 znašal 138 EUR.

Število aktivnih uporabnikov je v neposredni povezavi z izposojno tiskanega gradiva, ki pa je v skladu s trendi na tem področju že nekaj let v upadu. Če bi merili izdatke na dejanske uporabnike, ki uporabljajo elektronske informacijske vire CTK-ja na svojih računalnikih (IP-avtentikacija brez formalnega vpisa v knjižnico), bi bil trend izdatkov glede na število teh uporabnikov drugačen.

Delež izdatkov za elektronsko gradivo v celotnih izdatkih za gradivo

Delež nam pove, kolikšen del proračuna knjižnica nameni za nabavo elektronskih informacijskih virov. Večji, kot je ta delež, manjši so stroški dela za nabavo in upravljanje informacijskih virov.

Delež izdatkov za elektronsko gradivo v vseh izdatkih za CTK v letu 2013 je približno 79%.

Celotni izdatki knjižnice, izposoja gradiva, uporaba elektronskih informacijskih virov

Glede na celotne izdatke CTK-ja v letu 2013 je bil celoten izdatek na izposojeno enoto tiskanega gradiva 31 EUR (tiskana knjiga oz. tiskana revija), celoten izdatek na en vpogled v elektronski informacijski vir pa 2,11 EUR (članek v e-reviji, poglavje v e-knjigi ali bibliografski zapis v specializirani bazi).

3.4.10 *Financiranje CTK-ja*

Financiranje javne službe CTK-ja opredeljujejo Uredba o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov, Uredba o spremembah Uredbe o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov in Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov.

NAZIV KONTA	Znesek - Tekoče leto	Znesek - Predhodno leto	2013/ 2012 (odstotek)
SKUPAJ PRIHODKI	3.266.173	3.041.354	107,39%
PRIHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE	3.175.856	2.968.159	107,00%
PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU	90.317	73.195	123,39%
SKUPAJ ODHODKI	3003861	2813913	106,75%
ODHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE	2.977.954	2.787.635	106,83%
ODHODKI IZ NASLOVA PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU	25907	26278	98,59%
PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI	262312	227441	115,33%
PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI	0	0	-

Preglednica 6: Realizacija za leto 2013 po načelu denarnega toka v EUR

Swot analizo smo izvedli na strokovnem kolegiju 10. 4. 2013.

Prednosti	Slabosti
Ugodna lokacija. Ugoden odpiralni čas do 24.00. Sorazmerno ustrezni pogoji za študij v čitalnicah. Ustrezna strokovna usposobljenost zaposlenih. Dobra odzivnost in sposobnost prilagajanja. Edina knjižnica za tehniko v Sloveniji. Posebne knjižnične zbirke. Samostojni formalni status.	Premajhni in nefunkcionalni prostori. Vse slabša opremljenost. Kadrovska podhranjenost v nekaterih segmentih poslovanja. Manj možnosti za strokovno usposabljanje.
Priložnosti	Nevarnosti
Prevezemanje novih nalog pri zagotavljanju raziskovalne infrastrukture v elektronskem okolju z obstoječimi viri. Vključevanje novih organizacij v nabavne in funkcionalne konzorcije. Povezovanja z gospodarskimi organizacijami.	Nepredvidljivo institucionalno in poslovno okolje. Zmanjševanje financiranja javne službe. Zmanjševanje investicijskih vlaganj. Zmanjševanje financiranja raziskovalne in visokošolske dejavnosti.

4 KLJUČNE STRATEŠKE USMERITVE CTK-ja V PROGRAMSKEM OBDOBJU 2014 – 2020

Ključne strateške usmeritve izvajanja dejavnosti CTK v programskem obdobju 2014 – 2020 so:

- 1. CTK bo največja slovenska knjižnica za področje tehnike.**
- 2. CTK bo opravljal nekatere dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani.**
- 3. CTK bo del sistema raziskovalne infrastrukture v Sloveniji.**
- 4. CTK bo s svojim delovanjem zastopal širok družbeni interes.**

4.1 Ključna strateška usmeritev 1: CTK bo največja slovenska knjižnica za področje tehnike

CTK bo s svojimi informacijskimi viri in storitvami pokrival predvsem strokovna in raziskovalna področja tehnike. Tej ključni strateški usmeritvi bo prilagodil nabavo in zagotavljanje dostopnosti informacijskih virov ter načine izvajanja informacijskih in knjižničnih storitev. Kot tehniška knjižnica bomo opravljali ustrezne informacijske in knjižnične storitve in razvijali nove storitve.

Vsebinsko bo zagotavljal dostop do najnovejših strokovnih in znanstvenih dognanj na področju tehnike. To bo dosegel z gradnjo svoje lastne knjižnične zbirke, s sodobnimi informacijskimi in knjižničnimi storitvami ter s povezovanjem z drugimi tovrstnimi knjižnicami in informacijskimi centri po svetu.

Glede na tip informacijskih virov bo poleg znanstvenih in strokovnih knjig ter revij zagotavljal dostop še do drugih, za tehniko značilnih informacijskih virov, npr. standardi in patenti.

4.2 Ključna strateška usmeritev 2: CTK bo opravljal nekatere dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani

CTK po še naprej opravljal nekatere naloge univerzitetne knjižnice za UL. Tej ključni strateški usmeritvi bo prilagodil nabavo in zagotavljanje dostopnosti informacijskih virov ter načine izvajanja informacijskih in knjižničnih storitev.

Vsebinsko bo zagotavljal dostop do učnih in drugih gradiv za področja tehnike za 1., 2. in 3. stopnjo visokošolskega študija. S sodobnimi informacijskimi storitvami bo nudil podporo pri študiju in raziskovalni dejavnosti na UL.

Sodeloval bo v programih informacijskega opismenjevanja v okviru študijskih programov na 1., 2. in 3. stopnji.

Kot samostojni javni zavod se bo na podlagi pogodbe o pridruženem članstvu aktivno vključeval v delovanje, organizacijo, razvoj in upravljanje knjižničnega sistema UL kot enotnega in celovitega sistema izvajanja knjižnične dejavnosti na UL.

4.3 Ključna strateška usmeritev 3: CTK bo del sistema raziskovalne infrastrukture v Sloveniji

CTK bo najpomembnejša slovenska knjižnica za konzorcijsko nabavo in upravljanje informacijskih virov, še posebej znanstvenih revij. S postopnim opuščanjem tiskanih verzij znanstvenih revij in ustreznim upravljanjem konzorcijev bo zagotavljal optimalno nabavo in upravljanje informacijskih virov za sorazmerno veliko organizacij.

CTK bo aktivno sodeloval pri zagotavljanju informacijske podpore za delovanje informacijskega sistema o raziskovalni dejavnosti v RS.

CTK bo širil obseg in vrste dejavnosti v okviru zagotavljanja raziskovalne infrastrukture v Sloveniji ter se povezoval z drugimi organizacijami, ki opravljajo iste naloge

4.4 Ključna strateška usmeritev 4: CTK bo s svojim delovanjem zastopal širok družbeni interes.

CTK bo kot javni zavod uresničeval širok družbeni interes in bo v skladu s tem svoje informacijske ter knjižnične vire in storitve zagotavljal najširšemu krogu uporabnikov. Uporabniki CTK-ja bodo študenti in pedagoški delavci vseh slovenskih univerz in javnih visokošolskih zavodov, raziskovalci iz raziskovalnih organizacij, strokovnjaki iz javnih in gospodarskih organizacij ter ostali zainteresirani uporabniki.

5 DOLGOROČNI CILJI IN UKREPI ZA DOSEGO

Dolgoročni cilji izvajanja dejavnosti CTK v programskem obdobju 2014 – 2020 so:

- 1. Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike.**
- 2. Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom.**
- 3. Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev.**
- 4. Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani.**
- 5. Trajna rešitev prostorske problematike.**
- 6. Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov.**
- 7. Podpora gospodarskim organizacijam.**

5.1 Dolgoročni cilj 1: Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike

5.1.1 Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike – opis

Financiranje knjižnic opredeljuje Zakon o knjižničarstvu, ki v 51. členu navaja, da knjižnice, ki so samostojni in javni zavodi, in knjižnični informacijski servis, pridobivajo sredstva za delo iz

javnih sredstev, plačil uporabnikov za storitev javne službe, s prodajo blaga in storitev na trgu ter iz drugih virov. Sredstva za izvajanje dejavnosti javne službe knjižnic in knjižničnega informacijskega servisa pokrivajo torej tudi nakup knjižničnega gradiva.

Viri financiranja nabave knjižničnega gradiva in informacijskih virov CTK-ja so različni:

- vsakoletna nabava znanstvenih revij za področje tehnike in naravoslovja je v veliki meri financirana s sredstvi, pridobljenimi na razpisu ARRS za mednarodno znanstveno literaturo in baze podatkov,
- financiranje nabave monografij (tiskanih in elektronskih), znanstvenih revij z manjšim faktorjem vpliva, mednarodnih in domačih strokovnih revij, bibliografskih podatkovnih zbirk, standardov ter preostalih vrst gradiva poteka s sredstvi, pridobljenimi za izvajanje javne službe za izdatke za blago in storitve (PP 574619 – Visokošolske knjižnice, konto 4133), z drugimi nejavnimi sredstvi javne službe (sredstva od prodaje blaga in storitev) ter s sredstvi, pridobljenimi na trgu.

Odločanje za poslovni model nabave literature temelji na različnih kriterijih:

- potrebe uporabnikov,
- razpoložljiva sredstva,
- ekonomika upravljanja fondov gradiva,
- drugo.

V zadnjih letih so nestabilne razmere na področju javnega financiranja močno zarezale v proračun knjižnice. V primeru CTK-ja so se razpoložljiva sredstva za nabavo literature od leta 2008 do leta 2012 sicer povečala za 250%, a je povečanje šlo na rovaš povečanja sredstev na razpisu ARRS za nakup mednarodne znanstvene literature in baz podatkov leta 2009. Na drugih postavkah se sredstva od leta 2008 do leta 2013 zmanjšujejo.

Problem financiranja nabave literature v CTK-ju in drugih visokošolskih knjižnicah je, da je le del proračuna za nabavo gradiva namenski. Govorimo o t. i. zaščitenem proračunu oz. »*protected budget*«. To je del, ki ga knjižnice pridobijo za nakup znanstvenih revij ter za sodelovanje v nabavnih konzorcijih. Velikost dela proračuna za nabavo literature, ki izhaja iz sredstev, pridobljenih za izvajanje javne službe za izdatke za blago in storitve, pa je odvisen od dejavnikov, na katere knjižnice nimajo vpliva. Iz teh sredstev CTK plačuje stroške obratovanja. Ob povečevanju obratovalnih stroškov ter nominalnem zmanjševanju sredstev za blago in storitve (oz. materialne stroške, kot to pogosto imenujejo) so zmanjšanja proračuna za literaturo na tem viru sorazmerno veliko večja, kot znaša nominalno zmanjšanje sredstev v celoti na tem viru.

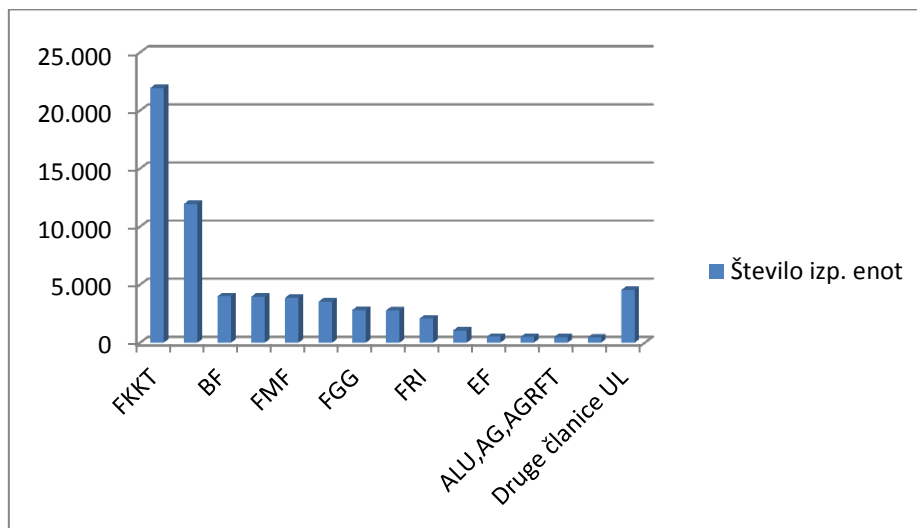
Nabava ustreznega in kakovostnega knjižničnega gradiva in zagotavljanje dostopa do ustreznih virov informacij je ena izmed ključnih funkcij in nalog delovanja visokošolskih knjižnic.

CTK ima zaradi vloge osrednje knjižnice za tehniko v Sloveniji pomembno nalogo, da z nabavo knjižničnega gradiva in informacijskih virov zagotavlja dostop do strokovne in znanstvene literature, bibliografskih in faktografskih baz podatkov, standardov, patentov in drugih virov strokovnih in znanstvenih informacij s področja tehnike.

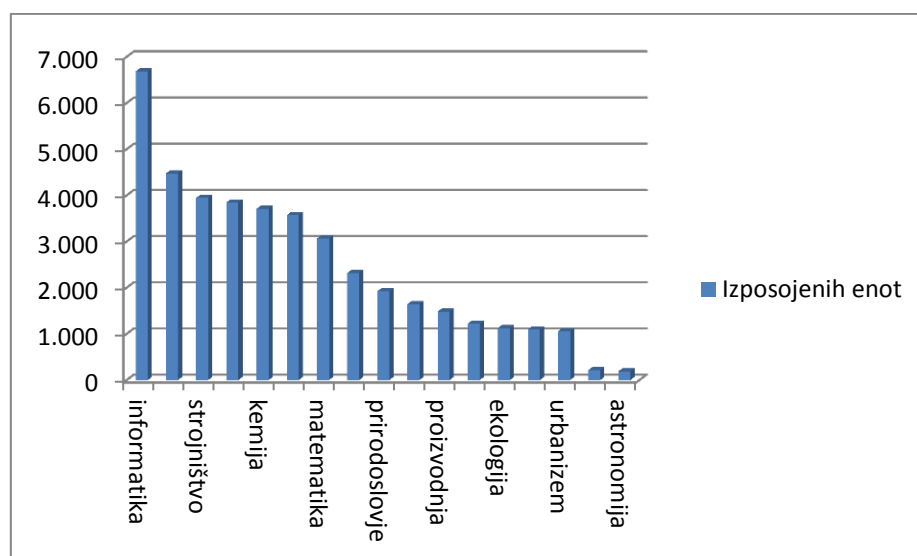
Potrebe uporabnikov v visokošolskih knjižnicah se zelo razlikujejo, zato je tudi delo visokošolskih knjižnic pri zagotavljanju ustreznega fonda knjižničnega gradiva in

informacijskih virov zapleteno. V CTK-ju pri tem sledimo statistikam uporabe knjižničnega gradiva ter informacijskih virov.

Največ tiskanega gradiva so si v zadnjih letih izposojali študenti Fakultete za strojništvo, Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo, Fakultete za farmacijo itn. Gre predvsem za učbenike za vse stopnje študija, strokovne monografije, priročnike ipd.

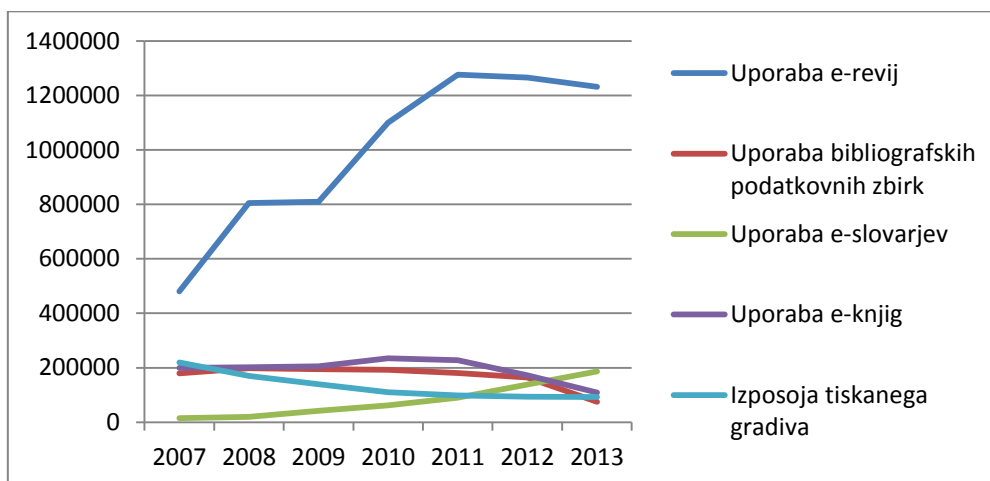

Slika 5: Izposoja monografskih publikacij iz prostega pristopa glede na fakultete, s katerih so v letu 2013 prišli uporabniki

Slika 6: Izposoja monografskih publikacij iz prostega pristopa v letu 2013 po strokovnih področjih

V CTK-ju smo že nekaj let priča postopnemu upadu izposoje tiskanega gradiva in povečanju uporabe elektronskih informacijskih virov. To je trend, ki je za visokošolske knjižnice v času tranzicije storitev v elektronsko okolje pričakovan. Slika 7 potrjuje naša pričakovanja. Uporabniki večinoma uporabljajo elektronske informacijske vire, od teh pa daleč največ e-revije. V prihodnosti pričakujemo tudi porast uporabe e-knjig.

Slika 7: Uporaba posameznih tipov informacijskih virov CTK-ja v obdobju 2006 – 2013

5.1.2 Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

V razmerah restriktivnega financiranja je upad nabave tiskanih knjig pogost ukrep visokošolskih knjižnic. V CTK-ju je ta upad bil izrazit v letu 2012, ko smo v primerjavi z letom 2011 pridobili več kot dvakrat manj tiskanih knjig. V letu 2013 je CTK na letni ravni nabavil okoli 1000 kosov tiskanih knjig, okoli 600 naslovov tiskanih revij, okoli 300 standardov, okoli 6000 e-revij, okoli 13.000 e-knjig ter okoli 10 bibliografskih in faktografskih baz podatkov. E-revije in e-knjige je v veliki večini nabavljal skozi konzorcije CTK-ja, ki so podrobneje opisani v nadaljevanju.

Deloma smo, predvsem na področju tujih znanstvenih monografij in tujih učbenikov, upad nadomestili z nabavo e-knjig. Nabava tiskanih knjig pa je bila usmerjena predvsem v nabavo domačih visokošolskih učbenikov. Problem je predvsem na področju zagotavljanja strokovnih knjig, priročnikov in referenčnega gradiva v tiskani obliki. Tovrstne knjige so večinoma drage, primarno niso namenjene študentom, so pa nujne za preostale uporabnike, predvsem strokovnjake z različnih področij tehnike. Delno nabavo tovrstnega gradiva pokrivamo z upoštevanjem želja uporabnikov z nabavo na zahtevo oz. postopnim uvajanjem t. i. »patron driven acquisition« (v nadaljevanju PDA).

Prav tako je upadla nabava standardov. CTK je imel večletne pogodbe s Slovenskim uradom za standardizacijo (v nadaljevanju SIST), ki so CTK-ju omogočale dostop do standardov SIST za potrebe svoje lastne zbirke brez kakršnih koli omejitev. Zaradi pravno formalnih zahtev SIST-a ima CTK sedaj možnost nakupa standardov SIST za svojo lastno zbirko z ugodnimi popusti ne pa povsem brezplačno. To pomeni še dodatno obremenitev proračuna za CTK.

Trenutno delež proračuna za literaturo v okviru celotnega proračuna CTK-ja z vključenimi sredstvi za konzorcije predstavlja manj kot 60%. Delež proračuna za literaturo iz naslova financiranja javne službe (financer MIZŠ) v okviru celotnega proračuna CTK-ja predstavlja cca. 8%.

5.1.3 Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg cilja

Načrtujemo postopen upad pridobivanja tiskanega gradiva, predvsem znanstvenih revij. Pri tem bo veliko odvisno od nadaljnjega tehnološkega razvoja, ki je predvsem na področju uporabniških vmesnikov in poslovnih modelov za e-knjige še nejasen. Tudi pri nabavi drugih vrst gradiva, predvsem standardov, se bomo v skladu z možnostmi usmerili v nabavo elektronskih različic.

Nabavno politiko bomo izvajali v skladu z dosedanja prakso, kjer so v vsebinski izbor gradiva vključeni informacijski specialisti. V nabavno politiko bomo vključevali tudi sodobne metode vsebinskega odločanja. Za vse tipe gradiva bomo razvili in izvajali PDA. Povsod, kjer bo mogoče, bomo uporabljali model »tiska na zahtevo« (print on demand oz. POD).

S partnerji (IZUM, druge knjižnice) bomo razvijali sodobne metode katalogizacije oz. upravljanja fondov gradiva.

Pri nabavi baz podatkov bomo v skladu s prioriteta vsakoletne nabavne politike zagotavljali predvsem specializirane baze podatkov za področje tehnike.

Pri nabavi informacijskih virov z dostopnimi celotnimi besedili bomo o poslovnem modelu (letna naročnina oz. nakup, ang. subscription oz. purchase) odločali na podlagi finančnih možnosti ter pomena dostopnosti arhivov za uporabnike.

Posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg dolgoročnega cilja:

Dolgoročni cilj 1: Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike	
Ukrepi in naloge za doseg 1.1: Pridobivanje in upravljanje informacijskih virov in knjižničnega gradiva	
Kazalnik 1.1.1	Število pridobljenih knjig, revij in standardov v tiskani obliki.
Izvajalci:	Naloga Oddelka za pridobivanje in obdelavo gradiva.
Kazalnik 1.1.2	Število dostopnih spletnih enot gradiva (e-revij, e-knjig) z dostopnimi celotnimi besedili.
Izvajalci:	Naloga Oddelka za pridobivanje in obdelavo gradiva ter strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave.
Kazalnik 1.1.3	Število pridobljenih baz podatkov.
Izvajalci:	Naloga Oddelka za pridobivanje in obdelavo gradiva ter strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave.

Dolgoročni/ strateški cilj	Ukrepi/naloge za dosego	Ime kazalnika	Izhodiščna vrednost v letu 2014	Končna vrednost v letu 2020
Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike	Pridobivanje in upravljanje informacijskih virov in knjižničnega gradiva	Število pridobljenih knjig/ revij/standadov v tiskani obliki	1000/600/300	700/200/100
		Število dostopnih spletnih enot gradiva (e-revij,/e-knjig) z dostopnimi celotnimi besedili	36.000 (6.000/ 30.000)	56.000 (6.000/ 50.000).
		Število pridobljenih baz podatkov	15	15

Preglednica 7: Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti

5.2 Dolgoročni cilj 2: Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom

5.2.1 Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom – opis

Javni proračun prispeva proračunska sredstva za nabavo mednarodne znanstvene literature v nacionalnih, visokošolskih in specialnih knjižnicah tudi v okviru razpisov, ki jih izvaja ARRS. Sofinanciranje nabave mednarodnih znanstvenih revij in baz podatkov za slovenske visokošolske in raziskovalne organizacije je bila tradicionalno naloga ARRS in njenih predhodnikov. Bolj korenite in inovativne spremembe je pri financiranju tuje znanstvene literature ARRS začel uvajati ob intenzivnejšem pojavljanju problemov in izzivov, ki so se v veliki meri manifestirali tudi v slovenskem znanstvenem informiranju: pojav elektronskih informacijskih virov, hitra rast cen, krčenje proračunov knjižnic, možni dogovori s ponudniki literature za za boljše pogoje uporabe ter neobstoje javnega urada ali agencije, ki bi se v imenu knjižnic pogajal za čim cenejši dostop do informacijskih virov. Temeljna naloga ARRS v teh razmerah je bila zagotoviti najboljši možni izkoristek razpoložljivega denarja oziroma zagotoviti čim širšemu krogu raziskovalcev kakovosten izbor tuje znanstvene literature v tiskani ali elektronski obliki po čim bolj ugodnih poslovnih pogojih. ARRS je pripravil evalvacijski sistem, po katerem je bila posebna skrb namenjena sodelovanju med knjižnicami, njihovemu povezovanju in ustanavljanju t. i. nabavnih konzorcijev.

Nabavni konzorciji za nabavo mednarodne znanstvene literature so odgovor knjižnic na monopolistično politiko komercialnih založnikov z nenehnim povečevanjem cen. CTK je že od samega začetka delovanja nabavnih konzorcijev osrednja slovenska knjižnica, ki to dejavnost vodi in koordinira.

CTK je za izvajanje konzorcijske dejavnosti vzpostavil strokovno skupino, katere naloge so:

- spremljanje in ocenjevanje kakovosti in uporabnosti elektronskih informacijskih virov,
- izvajanje postopkov nabave elektronskih informacijskih virov (pridobivanje sredstev, komunikacija, postopek javnega naročanja),
- koordiniranje in vodenje konzorcijske nabave in upravljanje elektronskih informacijskih virov.

Strokovna skupina deluje kot trajna interoperabilna skupina strokovnjakov iz posameznih oddelkov in služb ter iz širše skupine za koordinacijo konzorcijev, ki jo v skladu s pogodbami o konzorcijski nabavi določa direktor CTK-ja. Skupino vodi strokovni delavec CTK-ja.

5.2.2 Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

CTK je v letu 2013 koordiniral in upravljal 7 konzorcijev mednarodne znanstvene literature v Sloveniji. To so servisi elektronskih revij založb American Chemical Society, IEEE, Wiley - Blackwell, Springer, Elsevier, IOS Press in JSTOR. V okviru konzorcijev CTK-ja je bilo dostopnih 6.489 znanstvenih revij in 45.800 elektronskih knjig. V okviru poslovnega modela "e-only" so delovali servisi Springer, IEEE, ACS in JSTOR. Pri servisih Science Direct, Wiley in IOS Press pa prehoda na "e-only" še nismo izvedli. Razlogi za postopen prehod na model »e-only« so: nabavi elektronskih informacijskih virov nenaklonjena davčna zakonodaja, problem arhiviranja kupljenih vsebin v e-obliki kot tudi nenaklonjenost nabave »e-only« kopij revij v nekaterih članicah konzorcijev.

Zaradi aktivnega pristopa k upravljanju konzorcijev ter povečevanja števila članic se je uporaba elektronskih informacijskih virov konzorcijev CTK-ja v obdobju 2009 – 2013 povečevala. V letu 2009 je bilo v konzorcije CTK-ja vključenih 13 članic, leta 2010 22 članic, leta 2011 kar 71 članic, leta 2012 56 članic in leta 2013 36 članic. Število organizacij, vključenih v konzorcije CTK-ja, se torej dinamično spreminja. Ocenjujemo, da mednarodno znanstveno literaturo aktivno uporablja med 30 in 40 slovenskih visokošolskih, raziskovalnih in drugih javnih zavodov.

Leto	Sredstva	Število članic	Št. uporab cel. besedil	Cena/uporaba
2006	2.030.706	9	465.522	4,36
2007	2.259.941	10	558.406	4,05
2008	2.619.742	13	625.444	4,19
2009	2.781.941	12	829.576	3,35
2010	3.734.256	22	1.140.633	3,27
2011	3.598.721	71	1.330.321	2,70
2012	3.790.267	56	1.302.580	2,91
2013	3.599.554	36	1.370.553	2,62

Preglednica 8: Uporaba storitev konzorcijev CTK-ja v obdobju 2006 – 2013³

³ Vključno z izdatki, namenjenimi za tiskane revije, ki so podlaga za elektronski dostop v konzorciju.

Kot vidimo v preglednici 7, se je uporaba mednarodne znanstvene literature od leta 2006 do 2013 povečala za trikrat ob povečanju sredstev za približno dvakrat. Ugotavljamo, da povečanje vlaganj dejansko pomeni večjo uporabo elektronskih informacijskih virov. Vendarle pa na to vpliva več faktorjev.

Po naši oceni je povečanje uporabe rezultat dobre ponudbe konzorcijev. Pričakujemo, da se bo povečevanje uporabe ustavilo na sedANJI ravni, lahko pa se ob morebitnem izpadu katerega izmed servisov tudi nekoliko zmanjša.

Največji uporabnik konzorcijev CTK-ja je UL, saj delež uporabe na UL od celotne uporabe konzorcijev CTK-ja znaša 65%. Ob tem je delež vrednosti konzorcijev CTK-ja za UL od celotne vrednosti konzorcijev CTK-ja 45%.

5.2.3 Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki za dosego cilja

V okviru uresničevanja tega dolgoročnega cilja bo CTK še naprej osrednja knjižnica za upravljanje konzorcijev v Sloveniji. Konzorciji bodo odprti tudi za institucije iz neakadske sfere. Sredstva za sofinanciranje mednarodne znanstvene literature v okviru konzorcijskih nabav bo CTK s konzorcijskimi partnerji pridobival na razpisih ARRS ter iz drugih virov.

V okviru konzorcijev bodo dostopni predvsem elektronski informacijski viri, tiskani le izjemoma.

Vsebinsko bodo ti informacijski viri v največji možni meri zadovoljevali potrebe upravičenih uporabnikov v konzorcijskih članicah.

Konzorciji CTK-ja bodo dostop do mednarodne znanstvene literature zagotavljali čim večjemu številu visokošolskih, raziskovalnih in drugih organizacij v skladu z dejanskimi potrebami. Storitve konzorcijev CTK bodo na voljo okoli 100.000 potencialnim uporabnikom.

V upravljanje konzorcijev bo CTK aktivno vključeval nacionalno informacijsko infrastrukturo (COBISS, Arnes AAI, omrežne in strežniške zmogljivosti Arnesa, nacionalni repozitorij znanstvenih del ipd.). V okviru upravljanja konzorcijev bo tudi zagotavljanje dobrih pogojev za dostop do informacijskih virov v okviru različnih informacijskih portalov, knjižničnih katalogov ipd.

Posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg dolgoročnega cilja:

Dolgoročni cilj 2: Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom	
Ukrepi in naloge za doseg 2.1: Konzorcijska nabava mednarodne znanstvene literature	
Kazalnik 2.1.1	Število dostopnih e-revij.
Izvajalci:	Naloga strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave.
Ukrepi in naloge za doseg 2.2: Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature čim večjemu številu visokošolskih, raziskovalnih in drugih organizacij v skladu z dejanskimi potrebami	
Kazalnik 2.2.1	Število organizacij, vključenih v konzorcije.
Izvajalci:	Naloga strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave.
Kazalnik 2.2.2	Število potencialnih uporabnikov storitev konzorcijev.
Izvajalci:	Naloga strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave.
Kazalnik 2.2.3	Število prenesenih celotnih besedil člankov e-revij in poglavij e-knjig.
Izvajalci:	Naloga strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave.
Kazalnik 2.2.4	Organizacija in delovanje sistema za neposredno naročanje dokumentov v okviru konzorcijev.
Izvajalci:	Naloga direktorja in Oddelka za medknjižnično izposajo in posredovanje dokumentov.
Kazalnik 2.2.5	Število posredovanih dokumentov.
Izvajalci:	Naloga Oddelka za medknjižnično izposajo in posredovanje dokumentov.
Ukrepi in naloge za doseg 2.3: Zagotavljanje infrastrukture za uporabo e-gradiv	
Kazalnik 2.3.1	Izdelan repozitorij za trajno hrambo in uporabo kupljenih vsebin po izteku pogodbe.
Izvajalci:	Naloga direktorja, strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave ter Službe za IT CTK-ja.
Kazalnik 2.3.2	Avtentikacija Arnes AAI vključena v vse servise konzorcijev CTK-ja.
Izvajalci:	Naloga direktorja, strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave ter Službe za IT CTK.
Kazalnik 2.3.3	Zagotavljanje podatkov o dostopnosti e-gradiv za informacijske portale konzorcijskih partnerjev.
Izvajalci:	Naloga direktorja, strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave ter Službe za IT CTK-ja.

Dolgoročni/ strateški cilj	Ukrepi/naloge za dosego	Ime kazalnika	Izhodiščna vrednost v letu 2014	Končna vrednost v letu 2020
Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom	Konzorcijska nabava mednarodne znanstvene literature	Število dostopnih enot e-revij	6.000	7.000
	Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature čim večjemu številu visokošolskih, raziskovalnih in drugih organizacij v skladu s dejanskimi potrebami	Število organizacij, vključenih v nabavne konzorcije	36	40
		Število potencialnih uporabnikov storitev konzorcijev	100.000	100.000
		Število prenesenih celotnih besedil člankov e-revij in poglavij e-knjig	1.200.000	1.500.000
		Organizacija in delovanje sistema za neposredno naročanje dokumentov v okviru konzorcijev	Organizacija v teku, delno že deluje.	Operativno delovanje
		Število posredovanih e-dokumentov	2.000	3.500
	Zagotavljanje infrastrukture za uporabo e-gradiv	Izdelan repozitorij za trajno hrambo in uporabo kupljenih vsebin po izteku pogodbe.	Idejne variante	Izdelan repozitorij
		Avtentikacija Arnes AAI vključena v vse servise konzorcijev CTK-ja	Nekateri servisi že vsebujejo Arnes AAI.	Vsi servisi vsebujejo Arnes AAI.
		Zagotavljanje podatkov o dostopnosti e-gradiv za informacijske portale	Zagotavljanje podatkov za vse obstoječe portale	Zagotavljanje podatkov za vse obstoječe portale

Preglednica 9: Upravljanje nabavnih konzorcijev mednarodne znanstvene literature; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti

5.3 Dolgoročni cilj 3: Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev

5.3.1 Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev – opis

Knjižnične in informacijske storitve so temeljne storitve CTK, ki z uporabo dostopnih knjižničnih gradiv in informacijskih virov uporabnikom zagotavljajo možnost izpolnjevanja informacijskih potreb za študij, raziskovalno delo in druge potrebe.

Cilj in poslanstvo CTK-ja sta, da so knjižnične in informacijske storitve knjižnice dostopne čim večjemu krogu uporabnikov. Po 4. členu Uredbe o osnovnih storitvah knjižnic (Ur. l. RS št. 29/2003) so uporabniki CTK-ja tisti, ki pridejo v prostore CTK-ja (čitalnice, informacijske centre, medknjižnično izposoja, v predavalnico/učilnico) ali pa tisti, ki uporabljajo spletne storitve na daljavo (elektronske revije, elektronske knjige, elektronske slovarje, podatkovne zbirke in ostale licencirane informacijske vire v spletnem okolju) tudi z uporabo t. i. IP-avtentikacije⁴. Ker knjižnica upošteva načela univerzalne in čim lažje dostopnosti do dokumentov, vsebin ali informacij, za tovrstno uporabo virov in storitev ne zahteva včlanitve v knjižnico, ampak zadošča že status posameznih uporabnikov ter s tem povezan dostop do računalnikov z IP-številkami, s katerih lahko uporabniki v skladu z licenčnimi določili uporabljajo različne elektronske informacijske vire. CTK ne more natančno določiti števila tovrstnih uporabnikov. To je še posebej pomembno ob skokovitem porastu članic konzorcijev za dostop do mednarodne znanstvene literature. V letih 2011, 2012 in 2013 se v konzorcije CTK-ja vključuje več institucij kot pred tem (v letu 2010 je bilo v konzorcije CTK-ja vključenih 22 institucij, v letu 2011 71 institucij, v letu 2012 56 institucij, v letu 2013 36 institucij). Zato lahko število dejanskih uporabnikov le zelo grobo ocenimo na okrog 50.000, število potencialnih uporabnikov CTK-ja oz. doseg storitev digitalne knjižnice pa presega 100.000 uporabnikov.

Knjižnične in informacijske storitve CTK-ja so:

- izposoja gradiva,
- zagotavljanje spletnih storitev v okviru dostopa do elektronskih informacijskih virov iz drugih lokacij,
- nudenje čitalniških prostorov za študij in druge aktivnosti,
- izvajanje različnih informacijskih in svetovalnih storitev,
- medknjižnična izposoja in posredovanje dokumentov,
- usposabljanje uporabnikov.

Trendi uporabe knjižničnih in informacijskih storitev v primerljivih tujih visokošolskih in specialnih knjižnicah so podobni trendom v slovenskem okolju. Zaradi tehnoloških in družbenih sprememb so vse bolj v ospredju storitve digitalne knjižnice, predvsem v spletnem okolju. Izposoja tiskanega gradiva je že nekaj let v rahlem upadu. Upad uporabe tiskanega

⁴ To pomeni, da se profesorjem, raziskovalcem in ostalim zaposlenim v organizacijah, vključenih v konzorcije CTK-ja, za uporabo elektronskih virov in storitev CTK-ja ni potrebno vpisovati v knjižnico, če želijo omenjene vire in storitve uporabljati z računalnikov v IP-okolju ene izmed organizacij. Za dostop od doma morajo uporabiti sisteme, ki ga posamezne organizacije uporabljajo za oddaljeni dostop in so z gesli povečini vezani na knjižnice.

gradiva pa vendarle ni tako drastičen, kot je kazalo še pred nekaj leti. Tuje raziskave kažejo, da je predvsem med dodiplomskimi študenti še vedno razširjena uporaba tiskanega gradiva. Zato so upravičena pričakovanja, da se bo po eni strani še naprej nadaljeval trend prevlade storitev digitalne knjižnice, da pa se bo upad izposoje tiskanega gradiva postopoma umiril. Tiskano gradivo, predvsem knjige, bodo še naprej ohranjale svojo prvotno vlogo. Velik pomen knjižnica ponovno pridobiva tudi kot prostor. Poleg študija uporabniki v knjižnicah preživljajo svoj prosti čas med študijskimi obveznostmi. Velik vpliv na spremenjene potrebe in zahteve uporabnikov na tem področju ima uvedba bolonjskega študija, ki je spremenila način študija. Študenti so dlje časa na fakultetah, veliko več je pisnih del ter skupinskega študija. Zato je pomembno, da so visokošolske knjižnice locirane blizu fakultet ter da so funkcionalno urejene na način, ki ustreza zahtevam uporabnikov. Pomembna sta odpiralni čas čitalnic kot tudi funkcionalna urejenost čitalnic s študijskimi sobami za skupinsko učenje, računalniško infrastrukturo ter ustreznimi prostori za počitek in druženje.

Enostavnejše informacijske storitve so v postopnem upadu, so pa v velikem porastu zahtevnejše informacijske ter svetovalne storitve kot podpora raziskovalnemu delu. Slovenska posebnost je slovenski informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji SICRIS, ki za potrebe optimiranja metodoloških osnov upravljanja bibliografij raziskovalcev ter presoje tipologij bibliografskih enot uporablja Osrednje specializirane informacijske centre (v nadaljevanju OSIC). Vzdrževanje sistema informacijskih storitev ima velik pomen tudi na področju informacijskega opismenjevanja študentov.

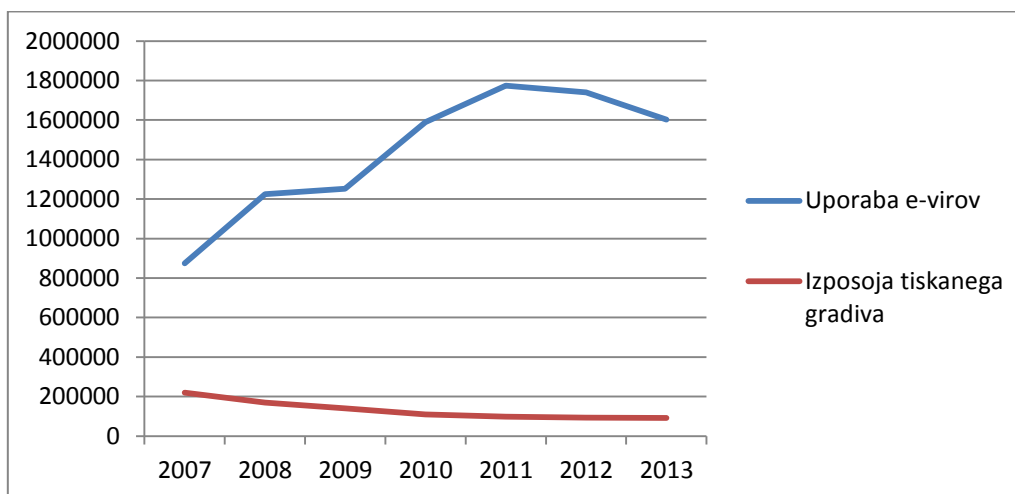
Storitev medknjižnične izposoje se v okolju visokošolskih knjižnic že nekaj let postopoma spreminja v storitev posredovanja virov iz mreže mednarodnih dobaviteljev in knjižnic. Obseg storitev je odvisen od pokritosti izbranega okolja z naročniškimi viri. Zaradi večje dostopnosti virov se število formalnih naročil znižuje, a se hkrati povečujeta zahtevnost izvedbe, še posebej, kadar gre za zahtevnejše tipe dokumentov (standardi, siva literatura ipd.), in število poizvedbenih naročil, ki sodijo na področje svetovanja. Pri izvajanju storitev posredovanja dokumentov je zelo pomembna usposobljenost na različnih področjih: na področju avtorskega prava, na področju znanja tujih jezikov, na področju poznavanja carinskih in davčnih predpisov ipd. Ker poteka delo večinoma v spletnem okolju, se v primerljivih državah vedno več knjižnic na različnih nivojih (univerzitetnih, krajevnih, regionalnih, državnih) funkcionalno združuje in ustanavlja centralne službe oz. funkcionalne konzorcije za posredovanje in dobavo dokumentov. Prednosti takega povezovanja so:

- racionalizacija dela,
- povečanje kakovosti dela,
- cenejša in hitrejša dobava dokumentov.

Pri usposabljanju uporabnikov v zadnjih letih zaznavamo, da se s povečevanjem internetne pismenosti sorazmerno zmanjšuje informacijska pismenost. Pomembna vloga visokošolskih knjižnic je pri zagotavljanju pogojev za izvajanje različnih, s kreditnimi točkami ovrednotenih, študijskih programov informacijskega opismenjevanja. Načini so lahko različni: knjižničarji lahko v okviru izvajanja študijskih programov sodelujejo s predavanji, demonstracijami, vajami ipd., lahko pa le zagotavljajo ustrezne tehnične pogoje za izvedbo v prostorih knjižnice ali na fakultetah. Knjižnice lahko ponudijo tudi druge oblike usposabljanja ter tudi le prostore za izvajanje študijskih in drugih programov usposabljanja.

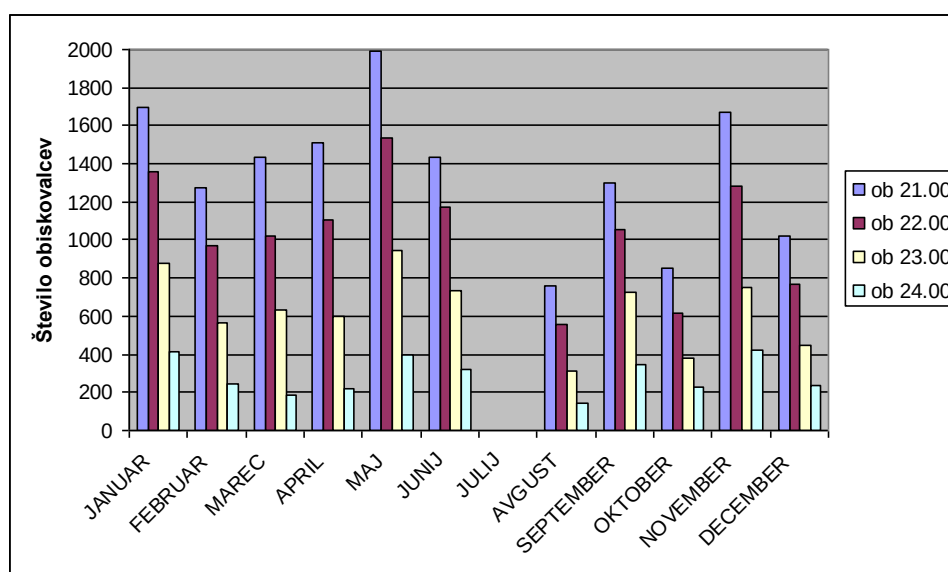
5.3.2 Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

CTK je v letu 2013 na dom izposodil nekaj manj kot 100.000 enot tiskanega gradiva, celotna uporaba elektronskih informacijskih virov pa je bila nekaj več kot 1,7 milijona uporab, od tega je bilo okoli 1,4 milijona prenosov člankov iz e-revij.

Slika 8: Izposoja tiskanega gradiva in uporaba elektronskih informacijskih virov CTK-ja v obdobju 2006 – 2013

Na področju zagotavljanja čitalniških prostorov za študij je CTK kljub omejenim prostorskim možnostim v zadnjih nekaj letih naredil velik korak naprej. Knjižnica ponuja 180 čitalniških mest. V čitalnicah je omogočen dostop do brezžičnega omrežja EDUROAM, uporabnikom je na voljo tudi 43 računalnikov. Najpomembnejša izboljšava na tem področju je podaljšan delovni čas knjižnice. V letu 2013 smo beležili 185.000 obiskov. Obisk se je povečal za 10%. Povečanje obiska pripisujemo predvsem podaljšanemu obratovalnemu času knjižnice.

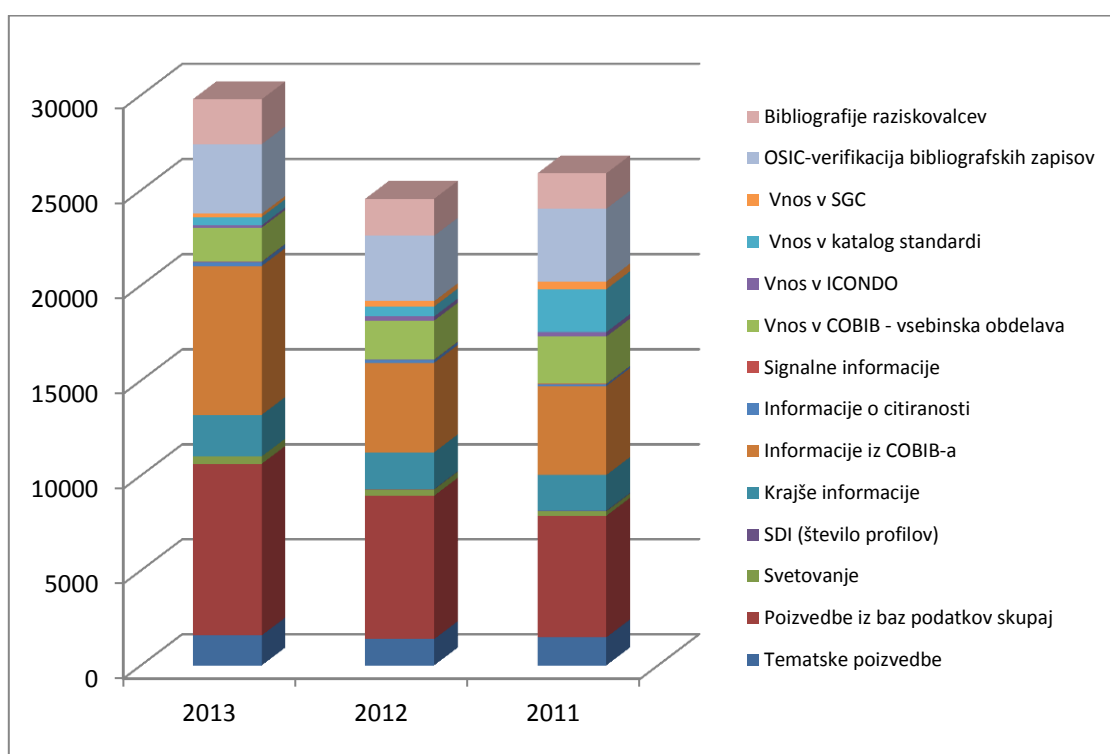
Slika 9: Skupno število obiskovalcev v nočnem času

CTK je od leta 2012 za študij in nekatere druge osnovne storitve odprt med tednom do 24.00, ob sobotah pa do 17.00, tako da je najdlje odprta slovenska knjižnica. Podaljšanje odpiralnega časa smo izvedli na pobudo Študentskega sveta UL.

Skupno je storitve CTK od 21.00 do 24.00 v letu 2012 uporabilo 36.534 uporabnikov, največ v maju, januarju ter septembru.

Sobotni delovni čas je podaljšan na 8 ur. Knjižnica obratuje od 9.00 do 17.00. Ob sobotah je bilo v letu 2012 17.987 obiskovalcev, od tega 10.539 po 13.00. Največ obiskovalcev je knjižnico uporabljalo med 12.00 in 16.00. To potrjuje naša predvidevanja ob začetku projekta, ki pa so temeljila na pričakovanjih in zahtevah uporabnikov.

Na področju izvajanja informacijskih storitev sta skupno število posameznih storitev ter količina dela skozi pretekla leta približno enaka, se pa vseskozi menja struktura le-teh.

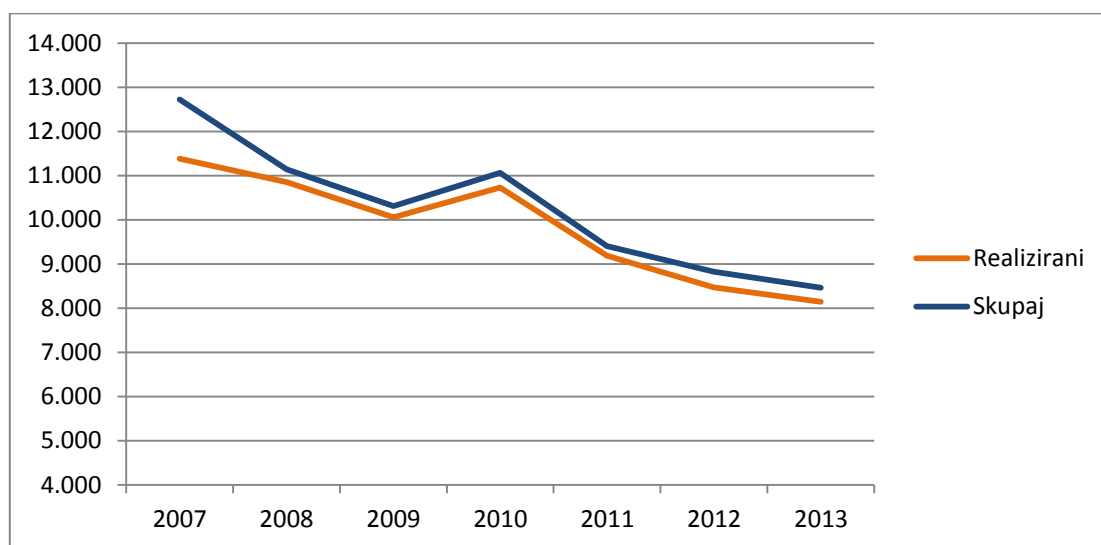
Slika 10: Struktura informacijskih storitev v CTK-ju v obdobju 2011 – 2013

Pričakujemo, da se bo v prihodnjih letih ob nadaljnjem tehnološkem razvoju težišče preneslo na izvajanje zahtevnejših informacijskih ter svetovalnih storitev, kot je npr. informacijska podpora raziskovalcem pri objavah v odprtem dostopu, izdelavi in verifikaciji njihovih bibliografij ipd.

Na področju medknjižnične izposoje ter posredovanja dokumentov se je poslovanje prevesilo na nakup, posredovanje ter dobavo dokumentov, saj je okoli 70% vseh storitev CTK-ja na tem področju povezanih z nakupom oz. posredovanjem dokumentov proti plačilu. Pri klasični medknjižnični izposoji odpade na izposajo gradiva iz fondov CTK-ja (aktiva) le 15% naročil, vse ostalo gradivo CTK-ja pridobi iz drugih knjižnic iz Slovenije in tujine. Število naročil se skozi leta spreminja, na kar v največji meri vplivajo ponudba naročenih informacijskih virov in razpoložljiva sredstva uporabnikov za pridobivanje virov po tej poti. V zadnjih letih število

naročil rahlo upada, hkrati pa narašča zahtevnost naročil. Storitve posredovanja dokumentov uspešno dopolnjujejo konzorcijsko dejavnost CTK-ja. Pri konzorciju Science Direct je bila storitev prek posebnega vmesnika vključena v portal e-revij, kar vsakemu uporabniku omogoča hiter dostop do člankov, ki jih ni v naboru določene članice.

Zaostreni pogoji copyrighta oz. avtorske in sorodnih pravic pri posredovanju dokumentov, zapleteni postopki pri vključevanju v mreže za dobavo ter številni zapleteni in strokovno zahtevni postopki na tem področju kličejo k nujnemu povezovanju slovenskih visokošolskih in specialnih knjižnic v enoten in centralno upravljan servis medknjižnične izposoje in posredovanja dokumentov, še posebej, ker ta storitev skoraj v celoti poteka v spletnem okolju.

Slika 11: Število realiziranih in vseh zahtevkov na Oddelku za medknjižnično izposajo in posredovanje dokumentov CTK-ja v obdobju 2007 – 2013

Pregled realizacije naročil v zadnjih šestih letih jasno kaže na vplive okolja pri poslovanju oddelka, saj sta začela število naročil in njihova realizacija upadati z razvojem finančne in gospodarske krize v državi. Število naročil se je v tem obdobju znižalo za 25%. Zelo uspešno leto 2007 je bilo tesno povezano z najbolj konjunktornim obdobjem slovenskega gospodarstva in posledično večjih sredstev za investiranje v informacije iz raziskovalnega, izobraževalnega in gospodarskega okolja. Ob koncu leta 2008 so se že začeli kazati učinki recesije, ki so bili najmočnejši v letih 2009 in 2011/2012. Upad naročil za 7% je bil v letu 2009 pričakovan in relativno nizek glede na druge primerljive ustanove. Razveselili pa smo se dokaj hitrega preobrata v letu 2010, ko je število zahtevkov spet poraslo na raven pred finančno-gospodarsko krizo. V letu 2011 in zlasti v letu 2012 je prišlo do znatnega krčenja sredstev tako na univerzi kot v realnem sektorju in število naročil je ponovno začelo upadati (10%), občutno pa se je dvignilo število preklicanih in pogojnih naročil zaradi previsoke oz. nesprejemljive cene za dokumente.

Na področju usposabljanja je bil CTK v zadnjih letih prilagodljiv ter se je prilagajal potrebam in željam uporabnikov, zato se je struktura posameznih tipov usposabljanj spreminjala. Še

posebej pomemno vlogo ima sodelovanje CTK-ja v različnih študijskih programih fakultet UL, kjer predavateljem omogočamo tehnično pa tudi vsebinsko asistenco pri različnih vidikih informacijskega opismenjevanja.

5.3.3 Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki za doseg cilja

Izposoja tiskanega gradiva bo tudi v prihodnje omogočena vsem uporabnikom. Izposojali bomo vse tipe gradiva, razen določenih izjem (zadnji letniki tiskanih revij, standardi ipd.). Izvajali bomo ostale naloge pri upravljanju fondov tiskanega gradiva – inventura gradiva, odpis gradiva ipd.

Pri upravljanju čitalnic bomo zagotavljali optimalni odpiralni čas ter čim boljše pogoje za študij in počitek. Delovanje čitalnic je povezano z rešitvijo prostorske problematike.

Zagotavljali bomo čim boljše pogoje za dostop do e-gradiv. Ta naloga je povezana z nalogami v okviru upravljanja konzorcijev kot tudi z delovanjem službe za IT CTK-ja. Poleg vzdrževanja specializiranih informacijskih portalov bo na tem področju pomembno slediti potrebam uporabnikov glede avtentikacije ter glede uporabe informacijskih virov na sodobnih mobilnih napravah.

Pri informacijskih storitvah bomo sledili zahtevam uporabnikov. Pričakujemo, da bomo tudi v prihodnjih letih s projektom OSIC-a za tehniko aktivno vključeni v zagotavljanje raziskovalne infrastrukture ter SICRIS-a. V okviru izvajanja sodobnih informacijskih storitev bo potekala tudi aktivna podpora za objavljane slovenskih raziskovalcev v odprtem dostopu. V tem okviru bomo izvajali aktivnosti tudi na področju upravljanja z raziskovalnimi podatki.

Pri storitvah posredovanja in dobave dokumentov bomo težili k vzpostavitvi enotne centralne službe oz. funkcionalnega konzorcija različnih visokošolskih in specialnih knjižnic za posredovanje in dobavo dokumentov ter pri tem aktivno sodelovali.

Pri usposabljanju uporabnikov bomo v sodelovanju z UL ter ostalimi zainteresiranimi visokoškolskimi zavodi sodelovali v študijskih programih informacijskega opismenjevanja. Ostale oblike usposabljanja bomo izvajali glede na potrebe in želje uporabnikov. Aktivno bomo sodelovali pri pripravi in izvajanju posebne strategije na področju informacijskega opismenjevanja na UL.

Dolgoročni cilj 3: Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev	
Ukrepi in naloge za dosego 3.1: Izposoja gradiva ter upravljanje čitalnic	
Kazalnik 3.1.1	Število izposojenih enot tiskanega gradiva.
Izvajalci:	Naloga Oddelka za izposojanje gradiva.
Ukrepi in naloge za dosego 3.2: Upravljanje dostopa do e-gradiv	
Kazalnik 3.2.1	Skupno število vseh uporab različnih tipov e-virov.
Izvajalci:	Naloga Službe za informacijsko tehnologijo, Specializiranih informacijskih centrov ter strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave.
Ukrepi in naloge za dosego 3.3: Izvajanje sodobnih informacijskih storitev	
Kazalnik 3.3.1	Število informacijskih storitev.
Izvajalci:	Naloga Specializiranih informacijskih centrov.
Ukrepi in naloge za dosego 3.4: Informacijska podpora pri objavljanju v odprtem dostopu ter pri upravljanju z raziskovalnimi podatki	
Kazalnik 3.4.1	Vzpostavitev in organizacija informacijske točke za podporo objavljanja v odprtem dostopu.
Izvajalci:	Naloga direktorja, Specializiranih informacijskih centrov ter strokovne skupine za podporo objavljanja v odprtem dostopu.
Ukrepi in naloge za dosego 3.5: Izvajanje sodobnih postopkov posredovanja in dobave dokumentov	
Kazalnik 3.5.1	Število realiziranih zahtevkov.
Izvajalci:	Naloga Oddelka za medknjižnično izposojanje in posredovanje dokumentov.
Kazalnik 3.5.2	Organizacija in delovanje enotnega sistema za posredovanje in dobavo dokumentov.
Izvajalci:	Naloga direktorja in Oddelka za medknjižnično izposojanje in posredovanje dokumentov.
Ukrepi in naloge za dosego 3.5: Usposabljanje uporabnikov	
Kazalnik 3.6.1	Skupno število izvedenih usposabljanj.
Izvajalci:	Naloga Oddelka za izposojanje gradiva in Specializiranih informacijskih centrov.

Dolgoročni/ strateški cilj	Ukrepi/naloge za dosego	Ime kazalnika	Izhodiščna vrednost v letu 2014	Končna vrednost v letu 2020
Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev	Izposoja gradiva ter upravljanje čitalnic	Število izposojenih enot tiskanega gradiva	95.000	70.000
	Upravljanje dostopa do e- gradiv	Skupno število vseh uporab različnih tipov elektronskih informacijskih virov	1.500.000	2.000.000
	Izvajanje sodobnih informacijskih storitev	Število informacijskih storitev	25.000	20.000
	Informacijska podpora pri objavljanju v odprtem dostopu ter pri upravljanju z raziskovalnimi podatki	Vzpostavitev in organizacija informacijske točke za podporo objavljanja v odprtem dostopu	Idejni projekt	Delovanje
	Izvajanje sodobnih postopkov posredovanja in dobave dokumentov	Število storitev medknjižnične izposoje in posredovanja dokumentov	7.000	8.000
		Organizacija in delovanje enotnega sistema za posredovanje in dobavo dokumentov v okviru konzorcijev	Idejni projekt	Operativno delovanje
	Usposabljanje uporabnikov	Skupno število izvedenih usposabljanj	70	90

Preglednica 10: Upravljanje nabavnih konzorcijev mednarodne znanstvene literature; ukrepi in naloge za dosego, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti

5.4 Dolgoročni cilj 4: Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani

5.4.1 Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani – opis

Na UL deluje 39 visokošolskih knjižnic, v knjižnični sistem UL sta vključeni tudi CTK ter Narodna in univerzitetna knjižnica (v nadaljevanju NUK), ki sta od leta 2003 pridruženi članici UL. Za koordinacijo delovanja knjižničnega sistema so pristojni resorni prorektor, Komisija za razvoj knjižničnega sistema UL in Univerzitetna služba za knjižnično dejavnost.

Knjižnični sistem Univerze v Ljubljani nima centralne univerzitetne knjižnice, kar je ovira za delovanje. To še posebej prihaja do izraza pri tranziciji iz tiskanega v elektronsko poslovanje, ko so možni poslovni modeli ponudnikov e-virov neprimerni za implementacijo v obstoječem sistemu na UL.

CTK je po pogodbi o pridruženem članstvu iz leta 2003 pridružena članica UL ter z aneksom k tej pogodbi iz leta 2007 tudi zadolžena za upravljanje portala DiKUL. Status CTK kot pridružene članice UL je pomemben z vidika financiranja CTK-ja. CTK glede na način financiranja javne službe opravlja tudi funkcijo univerzitetne knjižnice UL. Svoje storitve izvaja v skladu z zahtevami ustanovitelja ter v skladu z obveznostmi iz pogodbe o pridruženem članstvu. UL svoj interes pokriva z ustreznim sklepom o ustanovitvi CTK ter Statutom CTK, ki določata pristojnosti UL pri upravljanju CTK.

5.4.2 Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

UL je izvajanje vzpostavitve in vzdrževanja enotnega knjižničnega sistema UL zapisala v 15. členu Statuta Univerze v Ljubljani. V Strategiji Univerze v Ljubljani za obdobje 2010 - 2020 je kot prednostni strateški cilj 3.4.3 navedeno preblikovanje knjižničnega sistema UL v enoten ter integriran sistem.

V zadnjih letih je UL naredila korak naprej pri poenotenju storitev na nekaterih področjih:

- sprejela je krovni Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja UL,
- v veliki meri enoten dostop do e-virov na ravni UL,
- enoten nastop v nabavnih konzorcijih,
- enotna DiKUL,
- enotna knjižnična izkaznica za študente UL,
- enotna promocija.

Pri vseh projektih skupnega izvajanja nalog igra CTK veliko vlogo, pri nabavi e-revij skozi nabavne konzorcije ter pri upravljanju portala DiKUL projekte tudi vodi. Še posebej uspešen projekt je vzpostavitev in upravljanje portala DiKUL. Gre za zahtevnejše tehnične in formalne naloge, kar od delavcev CTK-ja terja veliko dodatnega znanja in dela.

5.4.3 Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki za doseg cilja

Operativno delovanje CTK-ja pri zagotavljanju funkcije univerzitetne knjižnice UL bo potekalo v dveh smereh: v aktivno sodelovanje pri koordinirani nabavi knjižničnega gradiva in informacijskih virov, predvsem na področju enotnega nastopa UL v konzorcijih CTK-ja in pa vzdrževanje, prenove in morebitne nove implementacije portala DiKUL.

CTK bo aktivno vpet tudi v spremembe organizacije ter prenove knjižničnega sistema na UL. Ključne aktivnosti bo potrebno izvajati v smeri poenotenja večine delovnih opravil ter storitev za uporabnike. Možnosti so predvsem na vzpostavitvi enotne službe za posredovanje in dobavo dokumentov, na vzpostavitvi enotne službe za katalogizacijo gradiva ter pri skupnem nastopu pri pridobivanju sredstev za literaturo.

Vse aktivnosti na tem področju bodo usklajene z vodstvom UL ter ostalimi organi UL.

Dolgoročni cilj 4: Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani	
Ukrepi in naloge za dosego 4.1: Aktivno sodelovanje pri koordinaciji nabave e-virov na UL.	
Kazalnik 4.1.1	Vloga CTK-ja pri koordinaciji nabave e-virov na UL.
Izvajalci:	Naloga direktorja, Službe za IT ter strokovne skupine za upravljanje konzorcijev.
Ukrepi in naloge za dosego 4.2: Upravljanje portala DiKUL	
Kazalnik 4.2.1	Operativno delovanje portala DiKUL.
Izvajalci:	Naloga Službe za informacijsko tehnologijo, Specializiranih informacijskih centrov ter strokovne skupine za izvajanje postopkov konzorcijske nabave.
Ukrepi in naloge za dosego 4.3: Aktivno sodelovanje pri spremembah knjižničnega sistema UL.	
Kazalnik 4.3.1	Vloga CTK pri spremembah knjižničnega sistema UL.
Izvajalci:	Naloga direktorja.

Dolgoročni/strateški cilj	Ukrepi/naloge za dosego	Ime kazalnika	Izhodiščna vrednost v letu 2014	Končna vrednost v letu 2020
Zagotavljanje nekaterih dejavnosti univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani	Aktivno sodelovanje pri koordinaciji nabave e-virov na UL	Vloga CTK-ja pri koordinaciji nabave e-virov na UL	Koordinacija nabave e-revij	Koordinacija nabave e-virov
	Upravljanje portala DiKUL	Operativno delovanje portala DiKUL	Portal deluje na operativni ravni.	Portal deluje na operativni ravni
	Aktivno sodelovanje pri spremembah knjižničnega sistema UL	Vloga CTK-ja pri spremembah knjižničnega sistema UL	Članstvo v KRKS UL, delovanje v delovnih skupinah, sodelovanje z vodstvom UL	Članstvo v KRKS UL, delovanje v delovnih skupinah, sodelovanje z vodstvom UL

Preglednica 11: Zagotavljanje funkcije univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani; ukrepi in naloge za dosego, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti

5.5 Dolgoročni cilj 5: Trajna rešitev prostorske problematike

5.5.1 Trajna rešitev prostorske problematike CTK - opis

Dolgoročni cilj CTK-ja je, da v naslednjem programskem obdobju trajno reši prostorsko problematiko. Problemi se izkazujejo v sledečih glavnih točkah:

1. Kompleks stolpnice in prizidka TR3 je star in potreben celovite obnove. Posledica dotrajane zgradbe in slabega vzdrževanja so veliki obratovalni stroški ter zelo slabi pogoji za zaposlene in uporabnike.
2. CTK bi za kakovostno izvajanje svojih storitev potreboval med 4000m² in 5000m² površine.
3. Visoka komercialna najemnina. Vlada RS bi z najemnino, ki jo Vlada RS plačuje sedaj za komercialni najem prostorov na lokaciji TR3, ter z razliko zaradi manjših obratovalnih stroškov lahko dolgoročno z morebitno uporabo obstoječih finančnih mehanizmov (najemnina z možnostjo odkupa, leasing ali takojšnji odkup) trajno rešila prostorske probleme CTK-ja. S tem bi knjižnici zagotovila boljše pogoje za delovanje, hkrati pa bi zagotovila ekonomično porabo javnega proračuna, saj bi po določenem času zgradba postala last RS v upravljanju CTK-ja.
4. Ergonomski prostori ne ustrezajo standardom sodobnih univerzitetnih knjižnic. To se odraža v nizkih stropih, v premalo svetlobe oz. v uporabi dodatnih svetilnih teles ter v premajhni površini za število uporabnikov, ki uporabljajo storitve CTK-ja.
5. CTK bi za kakovostno izvajanje svojih storitev potreboval med 4000m² in 5000m² površine. Priporočeno število čitalniških (študijskih mest) visokošolske knjižnice naj znaša najmanj 1 sedež na 20 EPZ potencialnih uporabnikov. Prostor za študijsko mesto enega uporabnika naj bo velik vsaj med 2,5 in 3,5 m² (Strokovni standardi, 2012). Število potencialnih uporabnikov CTK-ja v grobem ocenjujemo na 50.000 (vsi študenti UL). Če upoštevamo le dejansko aktivne uporabnike (v 2013 cca 7000), ki si izposojajo tiskano gradivo (ob tem ne štejemo tistih, ki v CTK le študirajo), bi po standardih v CTK-ja potrebovali cca 350 čitalniških sedežev na cca 1100m². CTK ima na obstoječi lokaciji 185 čitalniških sedežev na cca 400m² (čitalnice v prostem pristopu). Sodobni standardi za visokošolske knjižnice poleg prostega pristopa do literature ter klasičnih čitalnic predvidevajo tudi prostore za skupinsko učenje, računalniške učilnice, predavalnice ter prostore za družabne aktivnosti. Vseh navedenih prostorov v okviru sedanjih prostorov ni. Poleg tega CTK-ju zmanjkuje prostora za hrambo tiskanega gradiva. Ocena je, da bi potrebovali približno še enkrat več prostora za skladiščenje tiskanega gradiva, kot ga CTK ima sedaj.

Možne lokacije CTK-ja so vzdolž Tržaške ceste ter v okolici Mirja so locirane tehniške fakultete UL (FGG – kratice, FER, FRI, FS, NTF, FA,) ter raziskovalni inštituti (EIMV, IJS, IMT, KI), ki že sedaj veliko uporabljajo vire in storitve CTK-ja.

5.5.2 Trajna rešitev prostorske problematike – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

Dosedanje aktivnosti so obsegale skupne aktivnosti s pristojnimi na resornem ministrstvu (MVZT, MIKZŠ, MIZŠ). Izdelan je bil tudi Dokument identifikacije investicijskega projekta »Preselitev dejavnosti Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani v nove prostore«, ki predvideva navedene možne lokacije. Izhodiščna vrednost je torej izdelan Dokument identifikacije investicijskega projekta »Preselitev dejavnosti Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani v nove prostore«.

Vpogled v zgodovino obstoja CTK-ja kaže, da se je prva rešitev prostorske problematike začela oblikovati leta 1962, ko je bil ustanovljen gradbeni odbor, leto pozneje pa so bila odobrena prva sredstva za izdelavo idejnega in glavnega projekta. Knjižnica naj bi se preselila v t. i. Dom tehnike na Trgu revolucije. Zaradi gospodarske reforme 1964 so se ti načrti ustavili. Leta 1971 se je Univerza v Ljubljani odločila, da postane investitor gradnje, sredstva pa naj bi zagotovili Republika, Mestna skupščina in gospodarstvo. Sprejet je bil predlog izgradnje za Kinom Vič na Mirju, med Tržaško, Groharjevo in Lepim potom. Predvidena lokacija je nakazovala velik potencial glede možnih sinergij zaradi bližine fakultet in inštitutov, ki jo obkrožajo. Zaradi odstopa republiškega izvršnega sveta leta 1972 navedena rešitev ni bila realizirana.

Leta 1986 je bil CTK skupaj z Narodno univerzitetno knjižnico in Univerzitetno knjižnico Maribor vključen kot »institucija nacionalnega paketa investicij« v Dogovore o temeljnih družbenega plana SRS za obdobje 1986-1990. Le dva tedna po nastopu prve demokratično izvoljene vlade Republike Slovenije 1990 je le-ta preklicala odločitev z Odlokom o ločenih gradnjah NUK-a in CTK-ja, ki ga je sprejel zadnji izvršni svet SRS po večletnih strokovnih utemeljitvah.

Leta 1994 je bil sprejet Zakon za izgradnjo Univerzitetne knjižnice Ljubljana, bolj znan kot Projekt UKL, po katerem naj bi bila v skupni zgradbi NUK in CTK pa tudi Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete ter nekateri programi Univerze v Ljubljani. Pri pripravi gradbišča so se pojavili številna odprta vprašanja, kar je posledično povzročilo zamik oz. nerealizacijo predvidene investicije za več kot 20 let.

Leta 2011 se je takratno Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo odločilo, da izvede razpis za t. i. NUK 2, brez CTK-ja. Razlog za to naj bi bila premajhna površina odkupljenega zemljišča.

5.5.3 Trajna rešitev prostorske problematike – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za dosego cilja

Dolgoročni cilj 5: Trajna rešitev prostorske problematike	
Ukrepi in naloge za dosego 5.1: Dokončna uskladitev s pristojnimi organi glede načina pridobitve novih prostorov (izbira lokacije, način financiranja ipd.)	
Kazalnik 5.1.1	Uskladitev s pristojnimi organi glede načina pridobitve novih prostorov, utemeljitev ekonomske opravičenosti pridobitve novih prostorov, utemeljitev ekonomske opravičenosti bolj ugodnega poslovnega modela za uporabo novih prostorov, utemeljitev dejanskih potreb CTK-ja.
Izvajalci:	Naloga direktorja s podporo informacijskega specialista za arhitekturo CTK-ja.
Ukrepi in naloge za dosego 5.2: Izdelava potrebne investicijske dokumentacije (Dokument indetifikacije investicijske dokumentacije, Predinvesticijska zasnova, Investicijski program).	
Kazalnik 5.2.1	Izdelava potrebne investicijske dokumentacije.
Izvajalci:	Naloga direktorja s podporo informacijskega specialista za arhitekturo CTK-ja.
Ukrepi in naloge za dosego 5.3: Izdelava projekta.	
Kazalnik 5.3.1	Izdelava projekta.
Izvajalci:	Naloga direktorja s podporo informacijskega specialista za arhitekturo CTK-ja.
Ukrepi in naloge za dosego 5.4: Pridobitev sredstev za opremo.	
Kazalnik 5.4.1	Pridobivanje sredstev za ustrezno opremo.
Izvajalci:	Naloga direktorja s podporo informacijskega specialista za arhitekturo CTK-ja.

Dolgoročni/straški cilj	Ukrepi/naloge za doseg	Ime kazalnika	Izhodiščna vrednost v letu 2014	Končna vrednost v letu 2020
Trajna rešitev prostorske problematike	Dokončna uskladitev s pristojnimi organi glede načina pridobitve novih prostorov (izbira lokacije, način financiranja ipd.)	Uskladitev s pristojnimi organi glede načina pridobitve novih prostorov, utemeljitev ekonomske opravičenosti pridobitve novih prostorov, utemeljitev ekonomske opravičenosti bolj ugodnega poslovnega modela za uporabo novih prostorov, utemeljitev dejanskih potreb CTK-ja	Faza usklajevanja in iskanja možnih variant	Dokončna uskladitev s pristojnimi organi glede načina pridobitve novih prostorov
	Aktivno sodelovanje s pristojnimi organi financerja in zunanjimi izvajalci pri izdelavi potrebne investicijske dokumentacije (Dokument identifikacije investicijske dokumentacije, Predinvesticijska zasnova, Investicijski program)	Izdelava potrebne investicijske dokumentacije	Izdelan Dokument identifikacije investicijskega projekta	Izdelana potrebna investicijska dokumentacija
	Aktivno sodelovanje s pristojnimi organi financerja in zunanjimi izvajalci pri izdelavi projekta	Izdelava projekta	Izdelava projekta še ni v teku	Izdelan projekt
	Aktivno sodelovanje s pristojnimi organi financerja za pridobitev sredstev za opremo	Pridobivanje sredstev za ustrezno opremo	Sredstva za ustrezno opremo še niso pridobljena	Pridobljena sredstva za ustrezno opremo

Preglednica 12: Trajna rešitev prostorske problematike; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti

5.6 Dolgoročni cilj 6: Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov

5.6.1 Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov – opis

Številne družbene, ekonomske in tehnološke spremembe terjajo od knjižnic, da so hitro prilagodljive na nove okoliščine. To je še posebej pomembno v visokošolskih in specialnih knjižnicah, pri katerih je bila tranzicija iz izvajanja klasičnih storitev v zagotavljanje storitev v elektronskem okolju hitra.

Po drugi plati ne pričakujemo, da bomo v visokošolskih knjižnicah v celoti prešli v izvajanje storitev le v elektronskem okolju. Mnoge raziskave ugotavljajo, da zgolj digitalna oblika ne zagotavlja zadostne podpore pri študiju predvsem na 1. stopnji (Mc Neish et al 2012).

Visokošolske knjižnice so torej pred zahtevno nalogo, ko bodo morale v prihodnosti zadovoljevati širok spekter uporabniških zahtev s pomočjo različnih uporabniških platform od tiskanega gradiva pa do zagotavljanja dostopa do informacijskih virov z uporabo naprednih mobilnih naprav. Uporabnikom se bodo morale prilagajati tudi na področju zagotavljanja prostora za študij, počitek in družabne aktivnosti. Pri tem sta pomembna odpiralni čas kot tudi funkcionalnost čitalnic z ločenimi študijskimi sobami, sodobno računalniško opremo, prostori za oddih, prostori za predavanja, razstave ipd.

Spremenjene potrebe uporabnikov od zaposlenih v visokošolskih knjižnicah terjajo nova znanja in kompetence. Izobrazbena struktura zaposlenih se postopoma menja. Z razvojem storitev digitalne knjižnice je zaradi narave dela izražena potreba po informatikih, sistemskih inženirjih, programerjih, ekonomistih ipd. ter sorazmerno zmanjšana potreba po izšolanih bibliotekarjih.

5.6.2 Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

Tudi v CTK-ju ugotavljamo, da je povpraševanje po tiskanih učbenikih še vedno veliko in da ne upada s tako dinamiko, kot upada uporaba drugih vrst dokumentov v tiskani obliki, predvsem znanstvenih revij. Z ustrezno nabavno politiko smo v zadnjih letih uspešno kombinirali nabavo tiskanega knjižničnega gradiva z nabavo knjižničnega gradiva in informacijskih virov v elektronski obliki.

Na področju zagotavljanja ustreznih pogojev za študij, počitek in družabne aktivnosti uporabnikov smo izkoristili veliko večino možnosti, ki jih nudijo najeti prostori na lokaciji Trga republike 3. Ključna odločitev v zadnjih letih je bila, da knjižnico odpremo do polnoči. Ob tem smo s prenovo vhodne avle zagotovili boljše pogoje za aktivnosti študentov v knjižnici. Vsekakor pa prostori na obstoječi lokaciji ne nudijo potrebnih pogojev za celovito izvajanje tovrstnih storitev v skladu s potrebami uporabnikov. Predvsem manjkajo študijske sobe za skupinsko učenje, sodobno opremljena računalniška učilnica, prostori za razstave in druge spremljajoče prireditve ipd.

Pri zagotavljanju storitev se prilagajamo tudi tehnološkim zahtevam uporabnikov. Pri tem je ključni pogoj, da imamo čitalnice opremljene z najsodobnejšo računalniško opremo. V zadnjih letih je ob upadu sredstev za opremo prišlo do zaostanka na tem področju. CTK z omejenimi sredstvi za opremo v zadnjih letih ne sledi hitremu tehnološkemu razvoju.

Vse več uporabnikov v knjižnico prihaja s sodobnimi prenosnimi napravami za študij in uporabo knjižničnih gradiv in informacijskih virov. Na tem področju je pomembno zagotavljati trajen sistem izobraževanja zaposlenih, spremljanje tehnološkega razvoja, implementacija ter preizkus novih aplikacij ipd. CTK je član slovenske federacije izobraževalnih omrežij Eduroam, ki v območju knjižnice zagotavlja dostop do brezžičnega omrežja internet za vse člane sistema. CTK je tudi član sistema LIBROAM, ki zagotavlja brezžični dostop do interneta preostalim uporabnikom.

5.6.3 Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg cilja

Vseskozi bomo dograjevali in prilagajali ustrezno nabavno politiko z že prej opisanimi modeli vključevanja uporabnikov.

V skladu s prostorskimi možnostmi bomo na obstoječi lokaciji zagotavljali najboljše možne pogoje za uporabo čitalniških prostorov, še posebej na področju zagotavljanja optimalnega delovnega časa. Za potrebe skupinskega študija bomo namenili manj izkoriščene prostore. V primeru pridobitve novih prostorov bomo pri načrtovanju upoštevali zahteve sodobnih uporabnikov.

Uporabniki bodo lahko uporabljali sodobno informacijsko infrastrukturo, brezžično omrežje ter drugo računalniško opremo. V ta namen bomo uporabili svojo lastno računalniško opremo ter tudi obstoječo nacionalno informacijsko infrastrukturo, ki jo izvajajo IZUM, Arnes in drugi ponudniki javnih storitev na tem področju.

S sodelovanjem z različnimi organizacijami na področju formalnega usposabljanja, kot so Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete UL, Oddelek za kemijsko izobraževanje in informatiko Naravoslovnotehniške fakultete UL, Fakulteta za računalništvo in informatiko ipd., bomo na različne načine (študijska praksa, sodelovanje v študijskih programih, seznanjanje pristojnih z našimi potrebami) zagotavljali kar najbolj ustrezno usposobljenost potencialnih kadrov, ki jih bomo potrebovali pri izvajanju programa v prihodnje.

Dolgoročni cilj 6: Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov	
Ukrepi in naloge za doseg 6.1: Prilagoditve in izvajanje nabavne politike	
Kazalnik 6.1.1	Vsakoletna analiza in izvajanje nabavne politike.
Izvajalci:	Naloga direktorja, Oddelka za pridobivanje in obdelavo gradiva ter Specializiranih informacijskih centrov.
Ukrepi in naloge za doseg 6.2: Zagotavljanje ustreznih pogojev za uporabo čitalniških prostorov	
Kazalnik 6.2.1	Število računalnikov v čitalnicah.
Izvajalci:	Naloga Službe za informacijsko tehnologijo.
Kazalnik 6.2.2:	Zagotovljen brezžični dostop omrežja internet.
Izvajalci:	Naloga Službe za informacijsko tehnologijo.

Dolgoročni/straški cilj	Ukrepi/naloge za dosego	Ime kazalnika	Izhodiščna vrednost v letu 2014	Končna vrednost v letu 2020
Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov	Prilagoditve in izvajanje nabavne politike	Vsakoletna analiza in izvajanje nabavne politike	Politika je delno izdelana in se izvaja	Politika izdelana v celoti in se izvaja
	Zagotavljanje ustreznih pogojev za uporabo čitalniških prostorov	Število računalnikov v čitalnicah	43	90
		Zagotovljen brezžični dostop omrežja internet	Dostop zagotovljen le za člane UL v okviru EDUROAM	Dostop zagotovljen za vse uporabnike v okviru EDUROAM in LIBROAM

Preglednica 13: Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov; ukrepi in naloge za dosego, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti.

5.7 Dolgoročni cilj 7: Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu

5.7.1 Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu – opis

Slovensko gospodarstvo je v obdobju finančne in ekonomske krize zelo prizadeto. Razlogi za to so različni.

Poročilo o razvoju (UMAR, 2012) pove, da se Slovenija po gospodarski razvitosti od leta 2008 oddaljuje od povprečja držav Evropske unije, za katerim je leta 2010 zaostajala že bolj kot ob začetku izvajanja Strategije razvoja Slovenije leta 2005. Gospodarsko nazadovanje je posledica strukturnih slabosti, ki zmanjšujejo konkurenčno sposobnost slovenskega gospodarstva in so posledica odlašanja z izvedbo ključnih strukturnih reform v preteklosti. Po močnem znižanju bruto domačega proizvoda leta 2009 se je tako oddaljevanje od povprečne ekonomske razvitosti EU nadaljevalo tudi v letih 2010 in 2011. Slovenski bruto domači proizvod na prebivalca je tako po zadnjih podatkih Eurostata leta 2010 padel na 85 % povprečja EU, po oceni UMAR-ja pa se je ob stagnaciji gospodarske aktivnosti v Sloveniji leta 2011 razkorak do evropskega povprečja še nekoliko povečal.

Razlogi za to, da po močnem padcu bruto domačega proizvoda v začetku krize ni prišlo do resnejšega gospodarskega okrevanja, izhajajo predvsem iz domačega okolja. Gospodarska aktivnost je tako v letih 2010 in 2011 s pešanjem konkurenčnosti zaostajala za rastjo v primerljivih državah. Tehnološka zahtevnost proizvodov v izvozu še naprej zaostaja za povprečno v EU, v upadu so tudi na znanju temelječe storitve, ki lahko s svojo vlogo v proizvodnih procesih drugih sektorjev izboljšujejo konkurenčnost celotnega gospodarstva.

Slovenija ima v primerjavi z EU tudi precej nižjo snovno produktivnost, kar pomeni, da slovensko gospodarstvo bolj kot v povprečju EU sloni na dejavnostih, kjer je raba materiala obsežna oz. ga uporablja manj učinkovito. Storitve, zlasti na znanju temelječe, ki lahko s svojo vlogo v proizvodnih procesih drugih sektorjev izboljšujejo konkurenčnost celotnega gospodarstva, pa le stežka sledijo hitremu razvoju v naprednejših ekonomijah.

Slovenija bo torej za krepitev konkurenčne sposobnosti svojega gospodarstva na dolgi rok morala narediti korenite korake v smer konkurenčnosti in inovacijske sposobnosti.

5.7.2 Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

CTK je v bivši Jugoslaviji imel pomembno vlogo pri zagotavljanju informacijske podpore gospodarstvu. To je bila celo ena izmed temeljnih strateških usmeritev knjižnice.

Po letu 1991 so v okviru zmanjševanja stroškov mnoga slovenska podjetja zaprla razvojne oddelke, informacijske centre ipd. Obseg poslovanja s komercialnim sektorjem se je zmanjšal, CTK pa se je usmeril v zagotavljanje storitev za UL.

CTK svoje storitve za gospodarske organizacije izvaja v skladu z licenčnimi določili. Največji delež pri tem ima prodaja standardov.

V prostorih knjižnice so za izobraževalne namene vsem uporabnikom, tudi uporabnikom iz gospodarskih organizacij, dostopni vse knjižnično gradivo in vsi informacijski viri.

CTK ima na voljo tudi bogato zbirko standardov. Predvsem pa se na področju patentov in standardov aktivno ukvarjamo z informacijsko dejavnostjo.

5.7.3 Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu – posamezni ukrepi in naloge, kazalniki ter operativni izvajalci za doseg cilja

Operativno podporo CTK slovenskim gospodarskim organizacijam pri zagotavljanju večje konkurenčnosti gospodarstva bomo dosegli na tri načine:

- izvajanje obstoječih storitev in uvajanje novih za slovenske gospodarske organizacije,
- aktivna promocija možnosti, ki jih v okviru svoje dejavnosti nudi CTK,
- povezovanje z Gospodarsko zbornico Slovenije, z Obrtno zbornico Slovenije, s SIST-om, z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, z Javno agencijo za tehnološki razvoj Republike Slovenije ter drugimi podobnimi organizacijami in združenji.

Dolgoročni cilj 7: Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu	
Ukrepi in naloge za doseg 7.1: Izvajanje storitev za gospodarske družbe	
Kazalnik 7.1.1	Izdelava strategije podpore gospodarskim organizacijam.
	Naloga direktorja in vseh strokovnih delavcev.
Kazalnik 7.1.2	Število gospodarskih organizacij, za katere CTK izvaja storitve.
Izvajalci:	Naloga Oddelka za medknjižnično izposajo in posredovanje dokumentov ter Specializiranih informacijskih centrov.

Dolgoročni/ strateški cilj	Ukrepi/naloge za dosego	Ime kazalnika	Izhodiščna vrednost v letu 2014	Končna vrednost v letu 2020
Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu	Število gospodarskih organizacij, za katere CTK izvaja storitve	Število gospodarskih organizacij, za katere CTK izvaja storitve	150	400

Preglednica14: Knjižnična in informacijska podpora slovenskemu gospodarstvu; ukrepi in naloge za doseg, kazalniki, izhodiščne in končne vrednosti

5.8 Strategija IT-podpore v obdobju 2014 – 2020

5.8.1 Strategija IT-podpore 2014 – 2020 – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

V predhodnih letih je bilo financiranje nabave IT-opreme v CTK-ju primerno. Knjižnica je v preteklih letih imela zagotovljeno sorazmerno ustrezno financiranje nabave opreme, v zadnjih dveh letih pa so se ta sredstva zelo zmanjšala. Glede računalniške opreme se že kažejo posledice manjšega investiranja v letih 2011, 2012 in pa predvsem v letu 2013, ko sistemska sredstva za nabavo opreme v okviru javne službe niso bila zagotovljena.

Zaradi ustrezne nabavne politike v preteklih letih torej CTK z računalniško opremo deloma še sledi trendom. Že zelo kmalu pa temu ne bo več tako, če se bo nadaljevalo zelo okrnjeno financiranje nabave opreme.

Leto	Izdatki za opremo (EUR)
2008	47.253
2009	37.794
2010	37.801
2011	37.802
2012	16.217
2013	1.313

Preglednica 15: Sredstva, namenjena za nabavo opreme v CTK-ju v obdobju 2008 do 2013⁵

⁵ Celotna sredstva CTK-ja, namenjena za opremo, vključno s pohištvo in drugo opremo, potrebno za izvajanje programov.

Osebni računalnik	Tiskalnik	Skener	UPS	LCD projektor	Fotokopirni stroj	Knjigomat	Strežnik
131	31	10	4	1	4	1	5

Preglednica 16: Seznam računalniške opreme v CTK-ju v letu 2012

CTK uporablja tudi opremo, ki ni v lasti knjižnice, je pa v okviru različnih poslovnih modelov na voljo v prostorih knjižnice. Brezžični dostop do interneta zagotavlja omrežje EDUROAM. Tiskanje za uporabnike je urejeno s sistemom t. i. »print kioskov« Printbox. Uporabljamo pa tudi nekatere storitve na dislociranih strežnikih, ki niso v lasti CTK-ja (strežnik za COBISS, strežnik za DiKUL, strežniki za uporabo informacijskih virov ipd.).

Za uporabnike je bilo v letu 2013 na voljo 43 računalnikov, 1 tiskalnik, 1 fotokopirni stroj in knjigomat. Skeniranje in tiskanje omogoča Printbox.

5.8.2 Strategija IT-podpore 2014 – 2020 – posamezni ukrepi in naloge

Strategija na področju IT-podpore do leta 2020 je v veliki meri odvisna od tehnološkega razvoja, višine razpoložljivih sredstev ter potreb in razvoja visokošolskih knjižnic. Predvidevamo, da se bo velik del storitev digitalne knjižnice preselil v mobilno okolje oz. da bo nabor naprav in vmesnikov za uporabo storitev CTK-ja v prihodnjem obdobju veliko bolj pester, kot je bil do sedaj.

Ocenjujemo, da bomo za nakup ustrezne opreme na letni ravni potrebovali med 30.000 do 40.000 EUR.

Za izvajanje nekaterih nalog bomo uporabili najem storitev v oblaku, kar bo v veliki meri odvisno od tehnoloških možnosti in zakonskih zahtev.

V skladu z razvojem in vlogo sodobnih visokošolskih knjižnic bomo ob temeljnih nalogah IT-podpore prevzemali tudi vlogo posrednika nekaterih storitev, ki presegajo zgolj knjižnično dejavnost (vloga pri zagotavljanju IT-podpore študijskim procesom na UL, morebitno sodelovanje pri upravljanju sistemov za avtentikacijo in avtorizacijo, morebitno sodelovanje z IZUM-om in ARRS-jem pri upravljanju informacijskega sistema za raziskovalno dejavnost SICRIS ipd.).

IT-podpora bo temeljila na povezovanju in sodelovanju z obstoječimi nacionalnimi infrastrukturami in politikami na področju visokega šolstva in raziskovalne dejavnosti.

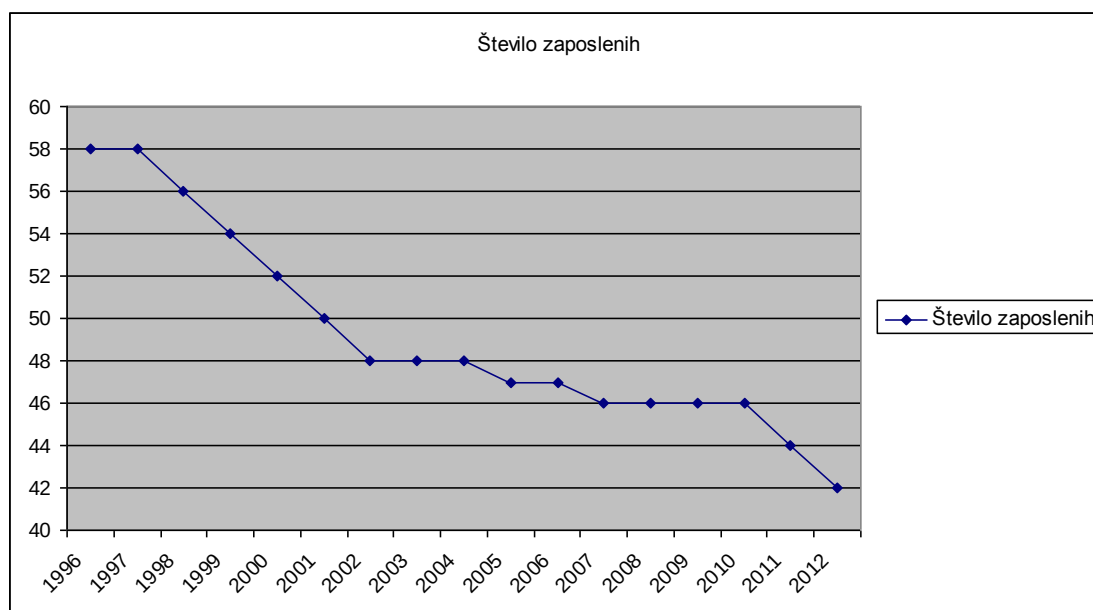
Ocenjujemo, da bi ob morebitni preselitvi na novo lokacijo za računalniško opremo potrebovali več sredstev, zato bo ta sredstva treba ob načrtovanju projekta novih prostorov CTK-ja tudi predvideti. Nekatere preliminarne ocene v Dokumenti identifikacije investicijskega projekta za pridobitev novih prostorov CTK-ja so, da bi potrebna sredstva za vso opremo CTK-ja znašala cca 600.000 EUR.⁶

⁶ Gre za potrebna sredstva za vso opremo in ne le za IT-opremo.

5.9 Kadrovska politika v obdobju 2014 – 2020

5.9.1 Kadrovska politika v obdobju 2014 – 2020 – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

CTK je v zadnjih dvajsetih letih zelo zmanjšal število zaposlenih, in sicer z 58 na 41 oz. za 30%. Ob tem smo zelo razširili svoje programe, saj smo v teh letih uvedli podaljšan delovni čas, OSIC za tehniko, Specializiran informacijski center za strojništvo, konzorcijsko nabavo in upravljanje konzorcijev in še nekatere druge storitve. Knjižnica je s številom zaposlenih na minimumu glede na število in obseg programov. Vsako nadaljnje zmanjševanje števila zaposlenih bi pomenilo krčenje programov knjižnice.

Slika 12: Zmanjševanje števila zaposlenih v CTK-ju od leta 1996 do leta 2012

Trenutna izobrazbena in poklicna struktura zaposlenih je sorazmerno ugodna. Prevladujejo formalno usposobljeni bibliotekarji, ki opravljajo predvsem delovna opravila s področij bibliografske obdelave ter inženirji s posameznih strokovnih področij tehnike in naravoslovja, ki delujejo kot informacijski specialisti na svojih strokovnih področjih. Ključna naloga v prihodnje bo strokovna vzgoja mlajših kadrov za pridobitev potrebnih kompetenc za opravljanje specifičnih delovnih opravil.

Od 41 zaposlenih delavcev v CTK-ju jih ima 11 srednjo ali nižjo izobrazbo (knjižničarji, tehnični delavci, strokovni delavci), 8 zaposlenih ima višjo ali visoko strokovno izobrazbo (strokovni delavci), 22 zaposlenih pa ima univerzitetno izobrazbo 1. ali višje stopnje (bibliotekarji, samostojni strokovni sodelavci, sistemski inženirji ipd.).

5.9.2 Kadrovska politika v obdobju 2014 – 2020 – posamezni ukrepi in naloge

Število zaposlenih bo ostalo na sedanji ravni. Postopno se bo spreminjala izobrazbena in poklicna struktura zaposlenih. Poleg formalno izobraženih bibliotekarjev bomo zaposlovali univerzitetno izobražene profile s področij tehnike ter s področij upravljanja sodobnih informacijskih tehnologij.

Spodbujali bomo trajno pridobivanje strokovnih veščin zaposlenih. Potrebne kompetence za opravljanje specifičnih delovnih opravil v CTK-ju bomo predstavljali različnim visokošolskim organizacijam, ki s svojimi študijskimi programi vsaj delno pokrivajo potrebe CTK-ja (Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete UL, Oddelek za kemijsko izobraževanje in informatiko Naravoslovnotehniške fakultete UL, fakultete, ki vsebinsko pokrivajo področje računalništva in informacijske tehnologije ipd.). To bomo izvajali z različnimi oblikami delovanja: sodelovanje s posameznimi fakultetami pri programih študijske prakse in diplomskih seminarjev, promocija potrebnih kompetenc, vključevanje v izvajanje študijskih programov informacijskega opismenjevanja po posameznih fakultetah ipd.

5.10 Financiranje v obdobju 2014 – 2020

5.10.1 Financiranje v obdobju 2014 – 2020 – dosedanje aktivnosti in izhodiščne vrednosti

CTK pridobiva finance za izvajanje svojih programov iz treh pomembnih virov:

- proračun Republike Slovenije
- drugi nejavni prihodki javne službe
- sredstva, pridobljena s prodajo blaga in storitev na trgu.

Proračun Republike Slovenije financira delovanje CTK-ja v dveh pomembnih postavkah, in sicer:

- prihodki zaposlenih, sredstva za nabavo tiskanih knjig, dela tiskanih revij in bibliografskih baz podatkov ter obratovalni stroški so financirani neposredno iz Proračuna Republike Slovenije,
- nabava mednarodne znanstvene literature je financirana s sredstvi, pridobljenimi na vsakoletnih razpisih ARRS-a.

Financiranje dejavnosti CTK-ja se izvaja na podlagi Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov (Uradni list RS, št. 64/2012) ter Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani (Uradni list RS 60/03, spremembe: Uradni list RS 44/2007, Uradni list RS 90/2010). Financiranje nabave mednarodne znanstvene literature na razpisih ARRS določa Pravilnik o postopku (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, 72/2011 Spremembe: Uradni list RS, št. 72/2011, 45/2012).

Najemnina za obstoječe prostore knjižnice se je do septembra 2014 plačevala neposredno iz proračuna RS in je zato v bilancah CTK-ja za leto 2013 ne vodimo neposredno. Pri izračunu ekonomičnosti poslovanja ter učinkov CTK-ja na okolje bi bilo torej potrebno upoštevati tudi te izdatke, ki pa jih Vlada RS v letu 2013 še neposredno najemodajalcu.

Glavne značilnosti financiranja CTK-ja v zadnjih petih letih so:

- zmanjševanje sredstev, namenjenih za izvajanje javne službe neposredno iz proračuna Republike Slovenije (z 1,7 mio EUR v letu 2008 na 1,4 mio EUR v letu 2013),
- povečanje sredstev za nabavo mednarodne znanstvene literature, pridobljenih na razpisih ARRS (z 0,5 mio EUR v letu 2008 na 1,6 mio EUR v letu 2013),
- zmanjševanje izdatkov za prihodke zaposlenim (plače, prispevki in drugi prihodki) z 1,2 mio EUR v letu 2009 na cca 1mio EUR v letu 2013,
- povečevanje izdatkov za literaturo z 0,8 mio EUR v 2008 na 1,8 mio EUR v letu 2013.

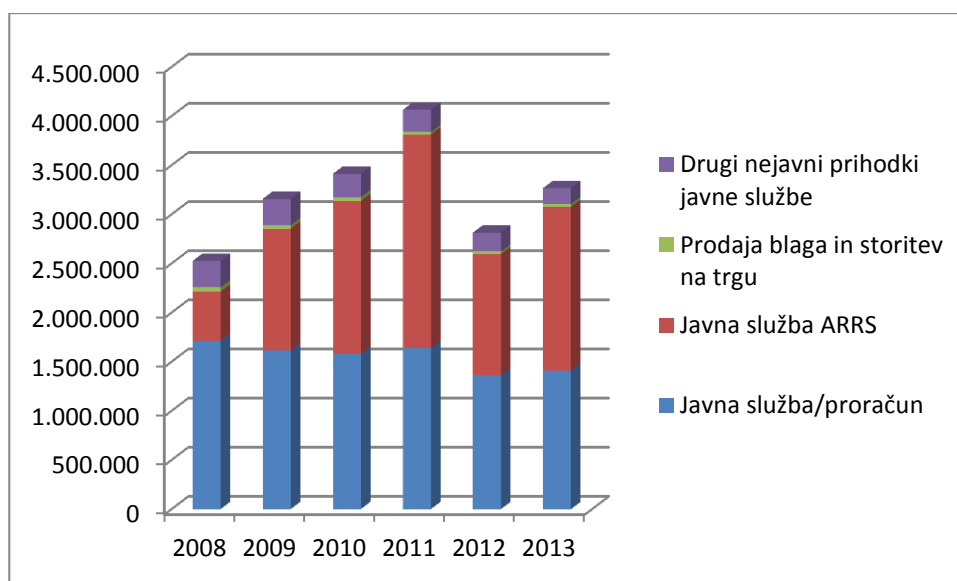
Do vključno z letom 2011 je bilo financiranje v segmentu sredstev za izvajanje javne službe iz proračuna Republike Slovenije dokaj stabilno in je znašalo cca 1,7 mio EUR. Do leta 2013 so se ta sredstva zmanjšala za okoli 20% na cca 1,4 mio EUR. Zmanjšanje je šlo na rovaš manjših izdatkov za blago in storitve za izvajanje javne službe ter manjših izdatkov za prihodke zaposlenim. Zmanjševanje izdatkov za prihodke zaposlenim smo dosegli z zmanjšanjem števila zaposlenih ter zaradi interventnih in drugih ukrepov Vlade RS za stabilizacijo javnih financ.

Povečanje izdatkov za literaturo smo dosegli zaradi povečanih sredstev na razpisih ARRS.

Zmanjšali so se tudi prihodki z naslova prodaje blaga in storitev na trgu, kar je posledica manjšega povpraševanja uporabnikov (z 45.564 EUR v letu 2008 na 26.400 EUR v letu 2012), ter drugi nejavni prihodki javne službe (z 268.638 EUR v letu 2008 na 192.837 EUR v letu 2012.)

	Javna služba/proračun	Javna služba ARRS	Prodaja blaga in storitev na trgu	Drugi nejavni prihodki javne službe	SKUPNO
2008	1.715.407	496.182	45.564	268.638	2.525.791
2009	1.615.541	1.237.918	35.728	267.877	3.157.064
2010	1.581.180	1.552.129	41.291	236.553	3.411.153
2011	1.639.695	2.172.154	25.779	225.523	4.063.151
2012	1.362.203	1.232.473	26.400	192.837	2.813.913
2013	1.409.830	1.667.388	29.511	159.444	3.266.172

Preglednica 17: Struktura financiranja CTK-ja v obdobju 2008 - 2013

Slika 13: Struktura financiranja CTK-ja v obdobju 2008 do 2013

5.10.2 Financiranje v obdobju 2014 – 2020 – posamezni ukrepi in naloge

Glede na pričakovanja glede konzorcijske nabave mednarodne znanstvene literature, glede na pričakovane izdatke za prihodke zaposlenim ter glede na obstoječe obratovalne in druge stroške prostora bo letna višina sredstev za izvajanje programov CTK-ja v obdobju od leta 2014 do leta 2020 med 3 in 3,8 mio EUR, od tega:

- cca 1,4 do 1,5 mio EUR za izvajanje javne službe iz proračuna RS,
- cca 1,4 do 2 mio EUR za konzorcijsko nabavo mednarodne znanstvene literature,
- cca 200.000 EUR do 300.000 EUR drugih nejavnih prihodkov javne službe in prihodkov, pridobljenih s prodajo blaga in storitev na trgu.

Višina sredstev se lahko spreminja zaradi številnih nepredvidenih okoliščin, kot so spremembe poslovnih modelov in filozofij pri dostopu do znanstvenih informacij, tehnološke spremembe, nadaljevanje finančne krize in s tem povezanega restriktivnega financiranja, spremembe zakonodaje ipd. Še posebej pa se lahko višina potrebnih sredstev spremeni v primeru pridobitve novih prostorov CTK-ja in s tem povezanih potreb po dodatnem financiranju.

6 REGISTER TVEGANJ

Dolgoročni cilji:	OE	TVEGANJE– opis	ST	UKREPI – opis
Zagotavljanje dostopa do kakovostnega knjižničnega gradiva in informacijskih virov za člane UL in druge uporabnike	Di	Zmanjševanje obsega sredstev za pridobivanje knjižničnega gradiva in informacijskih virov.	v	Prepričevanje pristojnih na resornem ministrstvu za pridobitev zadostnih sredstev. Prepričevanje pristojnih za vzpostavitev zaščitene proračuna za knjižnično gradivo in informacijske vire.
	Di PO Ko	Zapleteni postopki javnega naročanja ter možnost pritožb ponudnikov.	s	Spremljanje zakonodaje. Letno usposabljanje. Uporaba zunanjih servisov, specializiranih za javna naročila. Ustrezna izvedba postopkov javnega naročanja.
Zagotavljanje dostopa do mednarodne znanstvene literature drugim organizacijam in njihovim članom.	Di Ko	Zmanjšanje obsega sredstev na razpisu ARRS.	s	Prepričevanje pristojnih na ARRS in na resornem ministrstvu o pomenu dostopa do mednarodne znanstvene literature. Argumentacija pomena dostopa do mednarodne znanstvene literature z bibliometričnimi in drugimi analizami. Pogajanja s ponudniki za manjšo ceno.
	Di Ko	Zmanjševanje obsega sredstev konzorcijskih članic iz drugih virov.	s	Prepričevanje pristojnih po konzorcijskih članicah.. Pogajanja s ponudniki za manjšo ceno.
Zagotavljanje sodobnih knjižničnih in informacijskih storitev.	IZ	Moteče obnašanje obiskovalcev ter kraje v čitalnicah.	s	Uporaba varnostne službe. Sodelovanje s policijo. Osveščanje obiskovalcev. Natančna uporaba internih aktov in zakonskih podlag za ukrepanje.
	IZ KK	Izpad zaposlenih.	v	Nadomeščanje delavcev iz drugih oddelkov. Pomoč preko študentskega servisa. Pomoč prostovoljcev.
	IZ MI SI PO	Premalo delavcev za vse naloge.	n	Reorganizacija dela. Optimizacija delovnih opravil. Prepričevanje pristojnih na resornem ministrstvu.
Trajna rešitev prostorske problematike CTK.	Di SI	Neizvedba projekta zaradi pomanjkanja sredstev.	v	Prepričevanje pristojnih na resornem ministrstvu. Prepričevanje vodstva UL za podporo. Argumentacija in predstavitev potreb uporabnikov.
		Zmanjševanje obsega sredstev za plačevanje najemnine na lokaciji TR3.	s	Prepričevanje pristojnih na resornem ministrstvu. Sodelovanje pri pogajanjih za manjšo najemnino.
Zagotavljanje funkcije univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani.	Di	Okrnjeno izvajanje funkcije zaradi zapletenega knjižničnega sistema UL.	n	Dogovarjanje in sodelovanje z vodstvom na UL, s knjižničarji na UL in vodstvom fakultet. Sodelovanje v KRKS UL.
	Di IT KO	Izpad financiranja portala DiKUL in konzorcijskega deleža UL.	s	Prepričevanje pristojnih na UL o pomenu dostopa do mednarodne znanstvene literature. Prepričevanje knjižnic po fakultetah o pomenu dostopa do mednarodne znanstvene literature.
Prilagajanje tehnološkim spremembam in potrebam uporabnikov	Di IT KO RS	Zmanjševanje obsega sredstev za nabavo ustrezne opreme.	v	Prepričevanje pristojnih na resornem ministrstvu o pomenu sodobne opreme pri izvajanju storitev.
	Di	Zmanjševanje sredstev za izobraževanje zaposlenih.	v	Sprememba prioritet in delna prerazporeditev sredstev. Razumna poraba sredstev. Uporaba sodobnih tehnologij (videokonference ipd.).
Podpora gospodarskim organizacijam.	DI	Zmanjševanje obsega sredstev za nakup strokovne literature in standardov.	s	Prepričevanje pristojnih za pridobitev zadostnih sredstev. Prepričevanje pristojnih o pomenu standardov in strokovne literature.
	DI MI SI	Premalo delavcev za vse naloge.	n	Reorganizacija dela. Optimizacija delovnih opravil.

Kratice:

- OE – organizacijska enota
- IZ – Oddelek za izposajo,
- M – Oddelek medknjižnično izposajo in posredovanje dokumentov,
- SI – Specializirani informacijski oddelki za tehniko in naravoslovje,
- PO – Oddelek za pridobivanje in obdelavo gradiva,
- KO – Strokovna skupina za izvajanje konzorcijske nabave
- NK – Nemška knjižnica,
- RS – Oddelek za razvoj in svetovanje,
- FR – Finančno-računovodska služba,
- IT – Služba za informacijsko tehnologijo,
- TA – Tajništvo knjižnice,
- Ta – tajnik knjižnice,
- Di – direktor knjižnice,
- n – nizko tveganje
- s – srednje tveganje
- v – visoko tveganje

7 UPORABLJENA LITERATURA

Antell, K., Engel, D., 2006. The Essence of Academic Library as Place. *College & Research Libraries*, 67(2006) 536-554.

Bosh, S., Henderson, K., 2012. Coping with the Terrible Twins I Periodical Price Survey 2012. *Library Journal*, april 2012. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://lj.libraryjournal.com/2012/04/funding/coping-with-the-terrible-twins-periodicals-price-survey-2012/>.

Cultural Statistics, 2011. Luxemburg: Eurostat, 2011. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-32-10-374/EN/KS-32-10-374-EN.PDF.

Cambell, R., Meadows, A., 2011. Scholarly journal publishing: where do we go from here? *Learned Publishing*, 21(2011)171. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://www.ingentaconnect.com/content/alps/lp/2011/00000024/00000003/art00005>.

Der Bibliotheksindex. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://www.bix-bibliotheksindex.de>.

Državni razvojni program Republike Slovenije 2007-2013 (2008) Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu <http://www.pora-gr.si/DRP2007-2013.pdf>

Freeman, G. 2005. The Library as Place: Changes in Learning Patterns, Collections, Technology, and Use. V *Library as Place: Rethinking Roles, Rethinking Space* (str.2-9). Washington DC: Council on Library and Information Resources. Pridobljeno 17.7.2011 na spletnem naslovu : <http://www.clir.org/pubs/reports/pub129/pub129.pdf>.

Hjorland, B., 2008. Information Literacy and Digital Literacy. *Prisma.com*, (2008)7. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://revistas.ua.pt/index.php/prisma.com/article/viewFile/684/pdf>

International Comparative Performance of the UK Research Base, (2011). Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/32489/11-p123-international-comparative-performance-uk-research-base-2011.pdf

Jaklič, Marko, 2005. Inovativnost in tehnološki razvoj kot glavni razvojni izziv Slovenije. V Pogovori o prihodnosti Slovenije. Pogovor 7, Krepitev konkurenčnosti Slovenije v Evropski uniji (str. 95-108) : Ljubljana, 25. maj 2005. Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu [http://www.prihodnost-slovenije.si/ups-rs/ps.nsf/krf/71D14F06C41A43CBC1257006004B1558?OpenDocument](http://www.prihodnost-slovenije.si/ups/rs/ps.nsf/krf/71D14F06C41A43CBC1257006004B1558?OpenDocument)

Jubb, M., 2010. Challenges for Libraries in Difficult Economic Times: Evidence from the UK. *Liber Quarterly*, 20(2010)132. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://liber.library.uu.nl/index.php/lq/article/view/7983>.

Lewis, D. W., 2007. A Strategy for Academic Libraries in the First Quarter of the 21st Century. *College & Research Libraries* 68(5)418. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://hdl.handle.net/1805/1592>.

Mandelj, T., Pušnik M., Južnič P., 2010. Konzorcijsko delovanje in sredstva za mednarodno znanstveno literaturo in baze podatkov v Sloveniji za leto 2010. *Knjižnica*, 54(2010)36. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/Izvodi/K1003/Mandelj-Pusnik-Juznic.pdf>.

McNeish, J et al (2012). The Surprising Foil to Online Education: Why Students Won't Give Up Paper Textbooks. *Journal for Advancement of Marketing Education (JAME)*, 20(3)58.

Naši v WoS in Scopus, 2013. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu http://home.izum.si/COBISS/cit/u/Citations_SI.html

Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, 2007. Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/op_ess_final.pdf

Osnutek Programa državnih razvojnih prioritet in investicij Republike Slovenije za obdobje 2014 – 2017. Pridobljeno 10.12.2013 na spletnem naslovu http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/evropska_kohezijska_politika/razvojno_nacrtovanje_in_programiranje_strateskih_in_izvedbenih_dokumentov/drzavni_razvojni_program_prioritet_in_investicij_2014_2017_drpi_2014_2017/

Priprava razvoja Strategije Slovenije 2014-2020, 2012. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu http://www.mgrt.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article//8379/.

Pogodba o pridruženem članstvu, 2003. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://www.ck.uni-lj.si/osnovni-podatki/Dokumenti/Pogodba-o-pridr-clanstvu.pdf>.

Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007-2023, 2006. Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu http://www.slovenijajutri.gov.si/uploads/tx_publikacije/061127_resolucija.pdf.

Sadeh, T., 2010. Meaningful Relevance Ranking for Heterogeneous Scholarly Materials. V *Elag 2010 Book of Abstracts* (str. 1). Helsinki: ELAG. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu <http://indico.cern.ch/conferenceDisplay.py/abstractBook?confId=75915>.

Statut Univerze v Ljubljani, 2012. Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu http://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/predpisi_statut_ul_in_pravilniki/statut_univerze_v_ljubljani.aspx.

Strategija razvoja informacijske družbe v RS si2010, 2007. Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu

http://www.arhiv.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/informacijska_druzba/strategije_s_podrocja_informacijske_druzbe/arhiv/2010conf/si2010.pdf.

Strategija Univerze v Ljubljani 2012-2020. Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu http://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/strategija_ul/.

Strategija razvoja Slovenije 2006-2013, 2005. Pridobljeno 20.12.2012 na spletnem naslovu http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/projekti/02_StrategijarazvojaSlovenije.pdf.

Strategija razvoja širokopasovnih omrežij (2008) Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu http://www.arhiv.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/DEK/Elektronske_komunikacije/Strategije/Strategija_BB_2008-03-25_SI.pdf.

Strokovni standardi in priporočila za organizacijo, delovanje in evalvacijo visokošolskih knjižnic za obdobje 2012–2020, (2012). Pridobljeno 16.11.2012 na spletnem naslovu http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/zakonodaja/Veljavni/kultura/STANDARDI_visokosolske_knjiznice_14052012_sprejeti_objava_OBDOBJE.pdf.

Rowlands, I., Nicholas, D., 2010. The Economic Downturn And Libraries. *Learned Publishing*, 23 (2010)144.

Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 1991-. Dostopno na spletnem naslovu <http://www.uradni-list.si>.